

ARGIA

HAUTESKUNDEAK

Hirukoa EAeko
erakunde guztietan
eta Alli giltzarri
Nafarroan

IBILALDIA 95

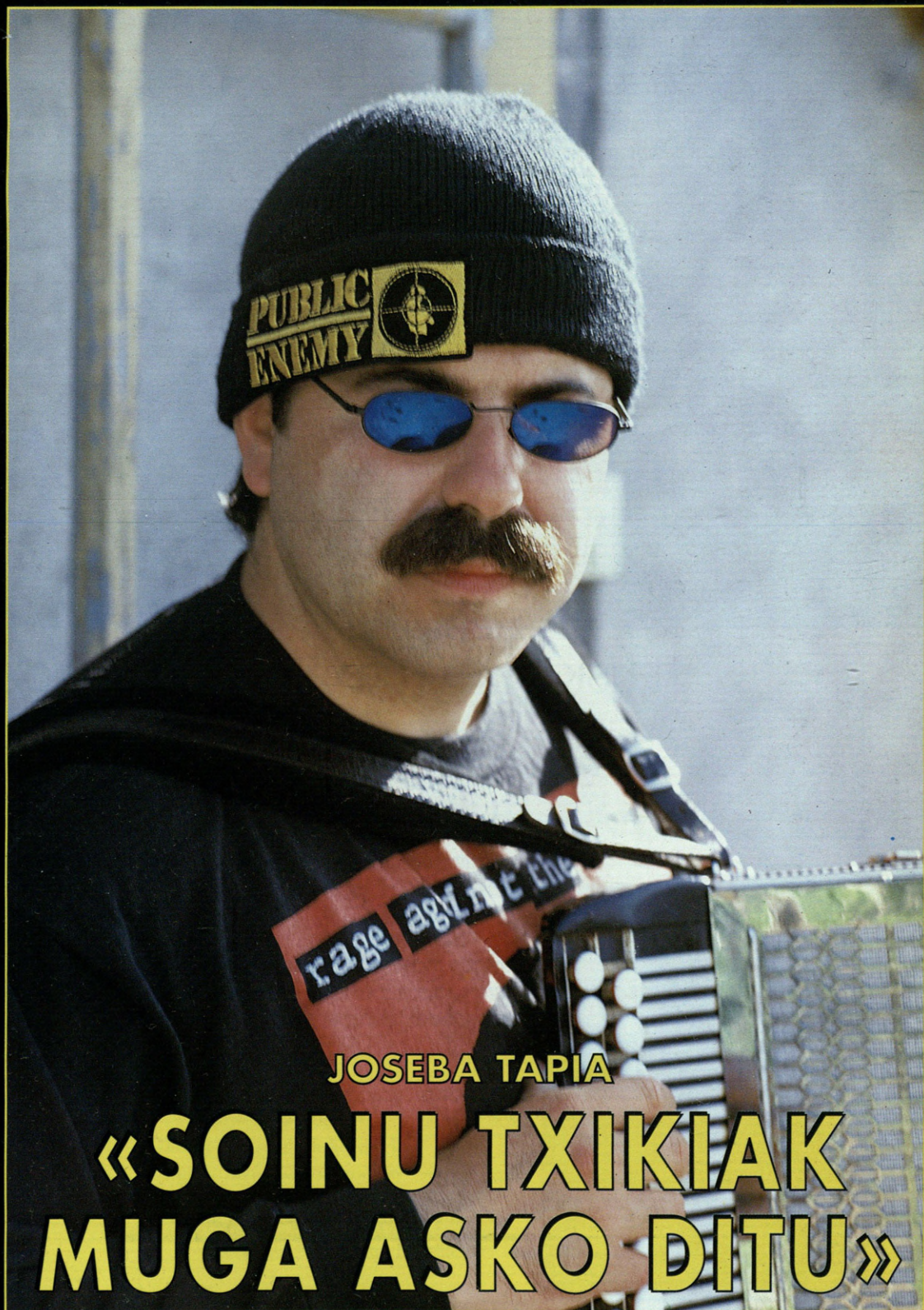
Bizkaiko ikastolen
festa sinestezina
Santurtzin

BELGIKA

Federazioak ez ditu
hurbildu flandiar eta
walloniarrek

LITERATURA

Berako Lore-Jokoen
mendeurrenean
lehiaketak
eztabaidan

JOSEBA TAPIA

«SOINU TXIKIAK MUGA ASKO DITU»

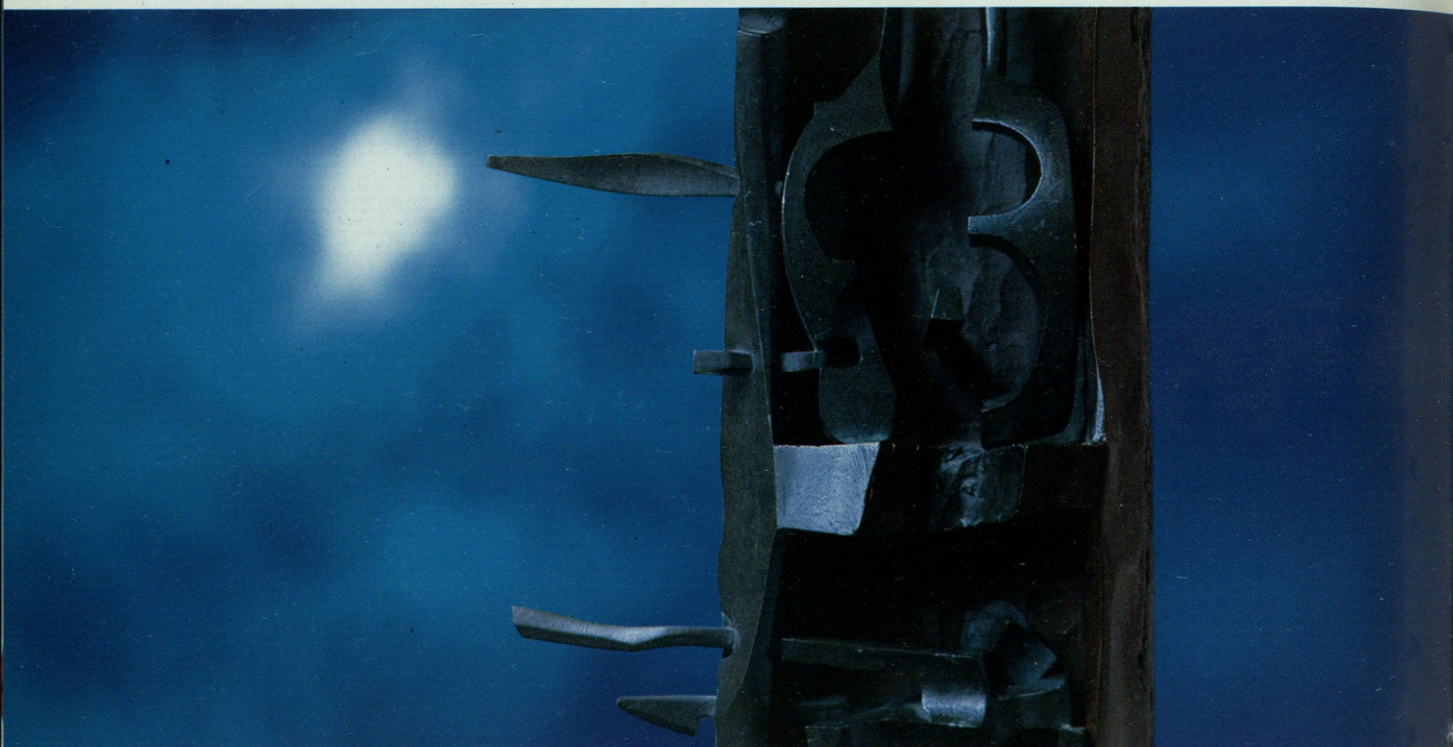

«LOTSAREN IGES» ELEBERRIA KALERATU DU SALBADOR ZAPIAIN «ATAÑO»K

Akelarre. Nestor Basterretxea

EUSKAL KULTURAREKIN BAT GATOZ

Instituzio-konpromezu gisa hartu dugu xedetzat gure herri honen izpiritua agerpideei, nortasun eta identitate bakana damaiguten kultur adierazpenei, indar osoz eutsi eta laguntzea.

Eta arreta berezi bat jarriz, ahal dugun indar guztiarekin, gure kulturaren adierazpenetarik gorena den euskararen garapenean.

KONTA EZAZU GUREKIN

BBK
Bilbao Bizkaia Kutxa

6. Mapa politikoa berritu da Hegoaldean maiatzaren 28an. Hirukoaren garaia EAE osoan eta Alliren aukera Nafarroan. PELLO ZUBIRIA eta XABIER LETONA.

12. Asteazkenean. XABIER LETONA.

14. Federalismoan ere Wallonia eta Flandria bakoitza berean. Belgika, banaketaren itzala. XABIER LETONA.

18. Azken urteotan sendotze bidean eta nazioartekotzean sakontzekotan. MCC burtsaren zurrumbilora. XABIER LETONA.

20. Dosiera. Ibilaldia 95.

37. Joseba Tapia: «Trikitixa ez da makina-tresna ahalguztiduan, muga asko ditu» XABI NABARRO.

42. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

45. Lore-Jokoen mendeurrena ospatuko da Beran ekainaren 17 eta 18an. Jokotatik lehiaketetara literatura euskarri eske. MAITE ARTOLA.

48. «Izan ala...» obra estreinatu du sortu berria den Hitz Erdi taldeak. Hitz gutxitan antzezteko modua. J.J. PETRIKORENA.

50. «Lotsaren iges» eleberria kaleratu berri du Salbador Zapiain «Ataño»-k. «OHEi buruzko liburua amaitu dut oraintxe baina erre egingo dut». MAITE ARTOLA

53. Argitalpenak. J.J. PETRIKORENA.

56. Irrati-telebista. AINHOA GERRA.

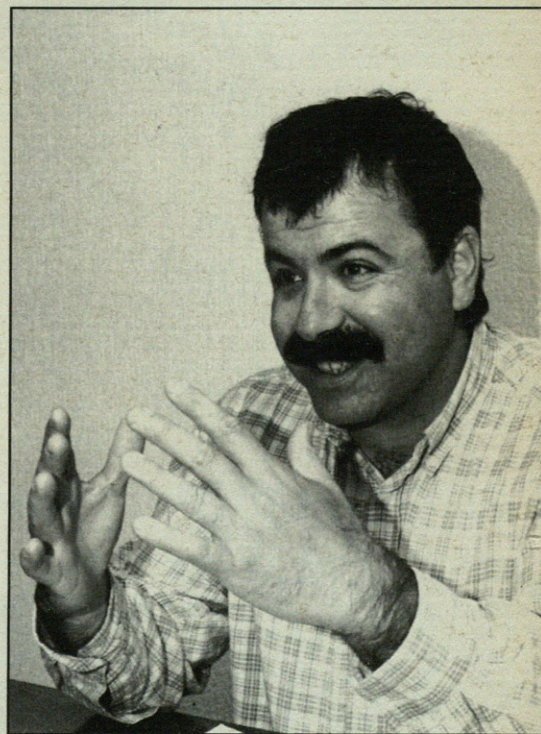
60. Aukeran. AINHARA ZUAZABEITIA.

64. Denborapasa.

66. Autodeterminazioa beti. TXOLO LANDALUZE.

JOSEBA TAPIA: Bere laugarren diskoa aurkeztu ondoren izan genuen berarekin solas egiteko aukera, izan ere, ez du ohiturarik inon geldirik egoteko. Trikitixa munduan punta-puntakoa, gai librean aritu gara ondorengo orriotan jasoko duzun elkarrizketa osatzearen. Euskal Herriko ohitura musikalei buruz, komunikazioaz, trikitixa beraren mugetaz eta Tapia eta Leturia Bandek kaleratu berri duen musika bilduma horretaz jardun zaigu «zorionaren mugetan» bizi dela aitortuz. **37**

ARGIA ESKURATZEN DUZUN HORRI!

ESKA EZAZU ARGIAren
EUSKARRI TAULA

Argia astekaria non ipinia izateaz gain egur koloreko euskarri honek ziur txokoren bat apainduko duela. Egin ezazu eskaria goizeko 9etatik 1era edo eta arratsaldeko 3etatik 7ak bitarte, ARGIAren 37 15 45 telefonora deituz (2.000 pta. + 300 pta. bidalketa)

ARGIA

astero etxean

ARGIAren harpidedun izan zaite

× ARGIA etxean hartzeak
abantaila guztiak ditu

× Zenbaki guztiak jasoko
dituzu, kalean baino % 20a
merkeago

× Euskal Kulturaren
Urtekaria etxera iritsiko
zaizu

× ARGIAren eskaintza
berezietan parte hartu ahal
izango duzu

ORAIN ARGIAKO
HARPIDEDUN EGINEZ
GERO HAUETAKO
KONPAKTO, BIDEO
EDO LIBURU BAT
ESKURATUKO DUZU

DOHAINIK

TTAKUNen
KONPAKTOA

"EUSKALDUNEN AMERIKA"
JOSEBA ETXARRI

"AINGERUAREN BIHOTZA"
BIDEOA

HARPIDETZA TXARTELA

(943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2.DEITURA _____	HELBIDEA _____
TFNOA _____	HERRIA _____
POSTA KODEA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA. _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	
Entitatea	Sukurtsala
K.D	Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

KIOSKOAN
BAINO

%20a MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)
Hego Euskal Herria
11.600 pzt
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 11.600 pzt
Beste Atzerriak
15.100 pzt
Airez 23.850 pzt

Protesta autobian

IRURTZUN-Andoain autobian protesta ekintza burutu du Abiadura Handiko Trenaren (AHT) Aurrakako Asanbladak. Ekintza maiatzaren 15ean burutu zuen, nazioarte mailan garraio azpiegitura handien aurrakako egunarekin bat eginik, Aduna parean Autobia N-1 errepideari lotzen zaion biadukto nagusitik behera pankarta erraldoia jarri genuela ondoko lemarekin: «Orain: autobia. Gero: Superportua, Maltzaga-Urbina, Donostialdeko 2. zinturoia, intzineradorea... eta gainera Abiadura Handiko Trena. Desarrollismo txikitzailea pikutara!».

Protesta honen bidez, Irurtzun-Andoain Autobiaren eraikuntza eta trafikoaren zabalketa afektaturiko lurraldearen izaerari zor dizkiogun arrazoizko kontsiderazio guztien kaltetan gauzatu dela, kapitalismoaren neurrigabekeriak garraio nahiz ingurugiro arloan bultzaturiko politika desarrollistari obedituz inposatu egin dela, eta are gehiago, datozen urteetarako Euskal Herrian proiektaturik dauden egitasmoen ondorioz jadanik gure ingurunean nabarmenak diren eraso ekologikoak eta sozialak aurikusterik ez dagoen moduan larriagotzeko bidean jarri gaituela salatzen du AHTaren Aurrakako Asanbladak.

Bestalde, begibistan dago klase politiko eta teknokratikoaren manipulazioa, autobiak, autopistak, abiadura handiko trenak eta abar bere patrika eta interes elektoralen alde baliatzen dituela, besteak beste. Haatik, garraio bide azkarrak eta azpiegitura handiek nolanahi ere berez 'gauza onak' eta mugarik gabe emendatzea egoki litzaizkigukeen 'ondasunak' diren uste horri, noiz arte eutsiko diogu?

Azken finean, gizartearen jarrera aldatzeko premia dagoela aldarrikatzen du AHTaren Aurrakako Asanbladak.

**AHT-AREN AURRAKAKO
ASANBLADA**

Hemen eta gaur: galdurik

LAGUN koadrila bat ba ei zihoan mendian barna, horietako ordeka luze batean, lagungiroan-eta, gaizkitxo! Halako batean, ez zaie ba horietako laino itxia sartzen, inguru osoa laino bihurtu zela, azkar esateko.

Lehenengo kolpetan, aurpegian kili-kinak-eta, bada, zergatik ez ba esan gustoso eta guzti. Hori pasa ostean, larritasuna izan taldekideen benetako lainoa, ez baitakite nora jo. Horrela ba gelditu egiten dira. Marmarrari, negarrari-nork esan ote digu guri hona etortzeko-eta erruduna bilatzeari ekiten diote. Baina, orain ez izan hori zuztarreko kontua eta hor daude zer esan eta zer egin ez dakitela.

Halako batean, argi bat ere pizten da, errezoena alegia. Baina, boltaje gutxikoa izan, nonbait, eta laino horrek hor segitzen, alajainetan.

Jainkoarengana ere jotzen dute, baina okerreko izenez deitzen nonbait, galduta daudelakoa ez dutela onartzen, alegia,

eta Goikoak hori entzuten ez duen bitartean ezin ba ezer egin.

Total, zera, goi, behe eta inguru osoan dagoen lainoak hor dirauela eta bera-rekin batera buruan jotako suge-koadrila bat nora jo ez dakiena. Segi beharko dute! Harro halakoak!

**PELLO SARRIEGI
BARRIKA (BIZKAIA)**

Eskari koskorra

EUSKALDUN txiki baten kexa azaldu nahi dizut. Zure aldizkarian agertzen diren artikulua, batzuetan, ez dira errazak euskaldunberreintzat; eta uste dut 'plagio' txiki bat egin behar diozula. «Aizu!»-ri hiztegi txiki bat jartzen.

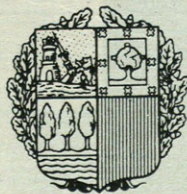
**ARANTXA DE JESUS
BILBO**

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia.
20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48010 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre.
31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 71

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

**Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria**

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kuxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Mapa politikoa berritu da Hegoaldean maiatzaren 28an

Hirukoaren garaia EAE osoan eta Alliren aukera Nafarroan

J oan den igandeko hauteskondeek EAJ-PSE-EA hirukoari Eusko Jaurlaritzan sendotu eta EAEko erakunde guztietara zabaltzeko aukera ekarri diote, eta ondoko egunetan koalizio horrek hutsuneak dituen lekuetan negoziatze ahaleginetan ariko dira sozioak. Aldaketa sakonagoak ezagutu ditu Nafarroako politikagintzak, funtsean UPNren mundua bi talde indartsutan zatitu delako, bien artean nagusi.

EUSKAL Herriak berriro ere artikulatu gabeko nazio baten itxura erakusten zuen

maiatzaren 28 gauean. Egun gutxi barru Iparraldeko herri bozketen zain gaudela, lau

panorama ezberdin erakusten zituen Hegoaldeko gizarateak.

Gipuzkoan bere indarrari eutsi dio HBk, eta EAJrekin bototan 'berdinketa' egin duela esan daiteke.

Botoei dagokionez, Gipuzkoan abertzaleek nagusitasuna erakusten dute; Bizkaian EAJk abertzale ez den sozio bat behar du gobernatu ahal izateko; Araban parekatuagoa dirudi abertzaleen eta estatualisten arteko lehiak, eta Nafarroan jaun eta jabe dager UPNren mundua, bitan zatitua izanik ere.

Batzar Nagusietan eta Nafar Parlamentuan murriztu egin da abertzaleen presentzia: 203 eskainuetatik gaur 85 dituzte EAJ, HB eta EAren artean, joan den astearte 102ren jabe izan direnean. EA eta HBren jaitziera islatzen du aldaketa horrek.

Mapa konplikatzeko joerak ere aurrera segitu du, eta Araban UAren esperimendua sortu zen bezala —behera egin arren finkatua agerida— Bizkaian Gorordok berea antolatu zezan espazioa bazegoela demostratuta. Fenomeno honi haizea eman —bide batez laguntza eskuratzeko— ala jaio berri-tan ito, asteotan garbitu beharreko arazo polita sortu zaito EAJri. Non eta Bilbon.

Inkestek aurretik iragarri

Batzar Nagusietan eta Nafar Parla-mentuan murritzut egin da abertzaleen presentzia: 203tik 85 eskainu dituzte EAJ, HB eta EAK

izanagatik ez da garrantzia itikiagokoa Juan Cruz Allik lortu duen emaitza. Denbora oso laburrean antolatutako taldearekin, herri askotan zerrenda osatzera ere iritsi gabe, Nafarroa eta Iruñeko gobernagarritasunaren gilitza bihurtu da bulego inportante bateko abokatu famatu izatera kondenatutako Alli.

Antzinako taldearekin koalizioa egin ala UPNren kontrako guztiaren gobernu koloreaniztuna antolatu, zer egin erabakitzen nahiko lan badute gaur CDN-n. Alli akabatzen ahalegindu direnek orain edo berarekin ezkondu ala sozialistekin Espainian nekez sal litekeen elkarte antolatu, hautu konplikatu daute.

Alliren nortasunaz aparte, bere arrakastan aginteak

Roman Sudupe, Gipuzkoako Diputatu Nagusi. Odol Elorza Donostiako alkate. Zalantzarik ez dago. Ez dirudi behintzat. Ala bai?

Mila irakurketa egin daiteke gertatu denaz: sozialistak direla irabazle zetorkiena kontutan hartuz, PPK ez duela uste zuenik lortu, PNVk lehen postua kenduko diola HBri, HBk boto-jarioan jarraitzen duela, Eusko Alkartasuna hortxe juxtu-juxtu, Donostian PNVri alde dextente eta Zarautzen Murua nagusi. Ezker Batuak herriz ibilian-ibilian botoak galdu ditu.

Baina bada beste kon- turik ere. Nora doaz indar

abertzaleak? Orain lau urte 40 juntero. Orain 33. Norren erruz? ETaren kulpaz, askoren ustez. Iglesias, Ordoñez, Aldaia... Kontuak kontu, behera doaz boto abertzaleak PNV zatitu zenetik. Errekupera al daitezke?

PNV-EA harremanak ez doaz bide horretatik. Jaur-laritzan elkarrekin daude baina gainerakoan hil ala bizi dabilta. Orain ikusi-ko dugu tripartitua zen- bateraino betetzen den. Zartagia sutan jarri behar-ko da herri askotan, eta arazoak izango dira segu-ru PNV eta Eusko Alkar- tasunaren artean.

Eta herrietan bezala Di- putazioan ere bai. Ge-

hiengo lasaia dute PNV, PSE eta EAK baina hirurak batera lanean jartzea oso zaila izango da.

Eta Herri Batasuna zer? Botoak boto, diskurtso al- daketarik ez baldin bada- go, eta ETak jarrai dezan bitartean, zilbor-hestea ebakita du gainerako al- derdiekin. Irautea al da helburu?

Gipuzkoako kontuak dira hauek. Ez dakit en- tzun diren Espainiatik ze- tozen hotsekin. Aznar Moncloara begira dago eta haruntza begira jarraitu beharko du Mayor Orejak ere. Gainerako guztiok ere bai?

JON AIZPURUA
Kazetaria

duen indarraren aztarnak ere aurki daitezke. Indar ho- rrek esplikatzen ditu beste politikari eta taldeen hainbat emaitza ere, Nafarroan be- zala bestetan. Eusko Alkar- tasunak bere zinegotzi ga-

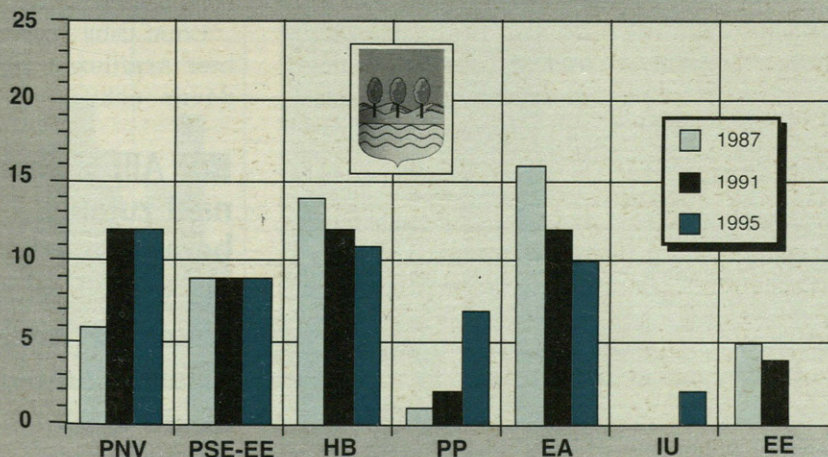
lera orokorrean dituen sal- buespenak agindu duen le- kuetan izan ditu, Imanol Muruak bere jaioterrian duen miresmenaz gain To- losan edo Hernanin ikusten den legez, hemen gainera

Ezker Abertzalearen kon- trako erasoaren fruitu guz- tiak bereganatuz.

HBk, Gipuzkoan behin- tzat, agintzen duen zenbait leku garrantzitsutan ge- hiengo absolutua erdietsi ahal izan du, Usurbil, Oiartzun eta Lezon bidenabar, bere kontrako kanpaina la- tzean. Eta Odon Elorzak Do- nostian emandako sorpre- sak edo sozialistek Gipuz- koako beste zenbait udale- tan lotutako emaitzak —gehiengo absolutuak barne— aginteak hautes- leen gain pizten duen lilurak azaltzen ditu hein batean.

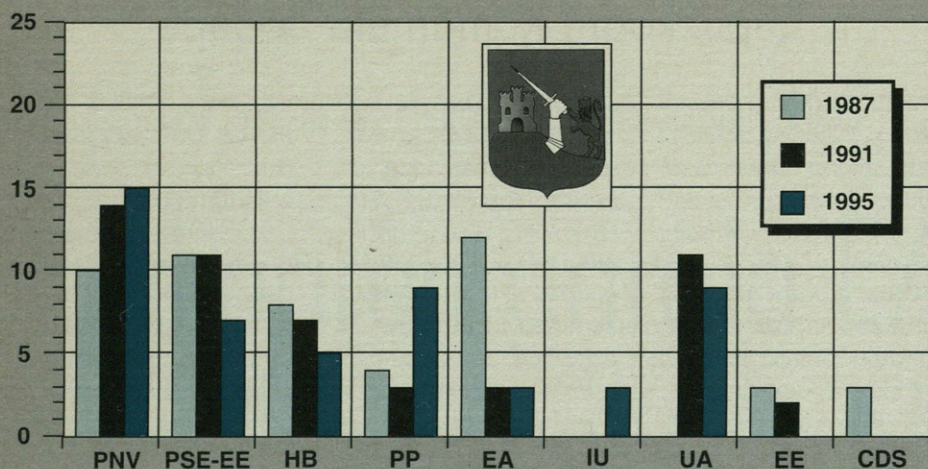
Botoei erreparatuta, EAK bezala HBk aurreko bozke- tekin alderatuta emaitza txukunak eskuratu dituztela esan daiteke, inkestek aurri- kusten zizkietenak hobetuz. Besterik da oraingo boto

GIPUZKOAKO BATZAR NAGUSIEN OSAKETA

ARABAKO BATZAR NAGUSIEN OSAKETA

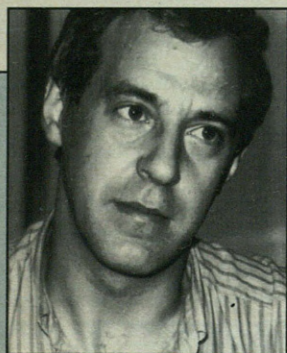

kopuruak eta azkenaldian batak bezala besteak lortzen dituztenak 87koekin alderatzen badira. Urrun gelditu

dira HBren oraingo 185.000 botoak 87ko udal hauteskundeetan eskuratu zituen 245.000 haietatik, eta beste hainbeste esan daiteke EAK orain jaso dituen 133.000

paperak 87ko 206.000 haien ondoan ipiniz gero.

HBk esan dezake Gipuzkoan —EAJk aurrea hartu diola ukatu gabe— ‘enpatetikide’ berria duela, lehen

Azken hauteskundeok konfirmatu egin dute Araban aspaldidanik somatu den joera, hots, herrialde honetan eskuina eta indar estatistikak nagusi direla. Baina adi, indar ez abertzaleak gailendu diren arren (81.014 boto) partidu abertzaleek 9.000 errekupeatu dituzte 1994eko hauteskundeetatik hona (62.583), gehien bat Jose Angel Cuerda jaunak duen tirakada bereziari esker.

Gobernabilitateari dagokionez, EAJ-PSE-EAK osatzen duten hirukoa

Araba, kontserbadore eta ez abertzalea

hankamotz geratu da bai Gasteizen eta baita Batzar Nagusietan ere. Bi erakunde horietan gertatuko diren aliantzak ikustekoak izango dira. Bestalde, hona hemen beste zenbait apunte.

Bat. EAJk bere nagusi-goari eutsi dio. Hala ere, arazoak izango ditu gobernabilitatea bermatzeko.

Bi. PP bigarren tokian jarri zaigu, UAko hauteslegoari horzkada galanta eman ondoren. Aznarren alderdiak egin duen kanpaina kontuan harturik, ez da harritzekoa haginkada hau. UAren amaieraren hasiera dela? Tira, geroak esan behar.

Hiru. PSE-EE uste baino

hobeto atera da enbido honetatik, apenas galdu baititu botoak. Ezker Batuak berriz, Batzar Nagusietan eta zenbait herritan muturra sartu arren, mila boto galdu ditu iaztik hona.

Lau. HBk ere bereari eutsi diola esan daiteke, (500 bat boto galdu ditu 94tik hona). Argi dago herri honen normalizazioa HBtik pasatzen dela, nahitaez.

Eta bost. EAren emaitzak ez dira txarrak izan, botoetan irabazi baitu zertxobait. Baina hauteskunde legeak Gasteizko Udaltzatik kanpo utzi du.

TXEMA RAMIREZ

EHUko irakaslea

EA izan zuen bezala. Bere 75.000 boto horiei ongi eusten die. Araban ere, bere mugetan, moldatu da. Nafarroan dabil 30.000ko mugen azpitik, 87ko 38.000etatik oso urrun. Eta Bizkaian dauka HBk bere zulo beltza. Gipuzkoako biztanleen ia bi halako dituen herrialde honetan 70.000ra doi-doi iritsi da, eta ehun milaz goitik ibiltzen ziren garaiak militanteek ahantziak dituzte kasik.

EA ‘gipuzkoarra’

ARE odoltsuagoa da Eusko Alkartasunaren herrialdeko bereizketa. Gipuzkoan jeltkideekiko erronkan atzera geratuagatik segitzen dute leku on bat edukitzen, Nafarroan beren indarra badute —87ko botoetatik heren bat galduta, hori bai— baina Bizkaia eta Arabako drama da Garaikoetxearen jendearentzako. Itxura guztien arabera, jeltkideek eta sozialistek ipinitako kasik edozein prezio irentsi beharko du EAK Lakuako hirukoa hiru lurraldeetako erakunde guztietara hedatzeko bidean. Ezusteko bereziren bat ezean, jeltkideei «zuek ipini dituzue sozialistak agintean» nekez aurpegiatu ahal izango die hemendik aurrera EAK.

Urruti dabil oraindik Xabier Arzalluzen alderdia 84ean eskuratu zituen

Alli akabatu nahi zutenek, berarekin ezkondu ala sozialistekin nekez sal daitekeen elkarteak antolatu, hautu konplikatuak daukate

■ EAJk buru- hauste handiegirik ez du beharko mendebaldeko hiru lurraldeetako erakundeetan aginte banaketa egitean

469.000 boto haietatik. Baina hirurehun milako kopuruaren hesi sinbolikoa gainditu dute, eta horretaz gain —sozialistek hemen erdietsi duten markari esker funtsean— Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa eta beren hiru hiriburuen kontrola ere eskuratu dute, negoziatu beharreko soberakinak ongi lotzen badituzte. Ez da hala gertatu Nafarroan: Arzalluz bera pertsonalki lehiatu da herrialde horretan, baina Urbiolaren estrategiak porrot egin du. Besterik da ea Sabin Etxean zein kalkulu duten eginik Allirekin.

Indarrean ageri da EAJren makineria. Jaurlaritzak maiatzeko azterketa gaindituta, esan liteke jeltkideek buruhauste handiegirik ez dutela behar mendebaldeko

Nafarroa, Kataluniaren antzera?

Iragarri zen bezalaxe, mapa politikoa aldatu egin da. Alli jaunaren neurria egindako alderdia hirugarren indar politikoa bihurtzean, UPNren gehiengo absolutotik librogara.

PSN-PSOEren galera handia izan da, baina ez dirudi beren botoek IU-EBranzko bidea hartu dutenik, komunikabide 'orok' maitatzen duen koalizioak ez du aurrikusi 'diotena' bete.

Herri Batasunak eta Eusko Alkartasunak galera 'txikiak' ezagutu dituzte —oraingo datuak pasaden urteko Europako hauteskundeekin alderatzea ez zait zilegi iruditzen— salbuespenak salbuespen, herrietan azken

lau urteotan egindako lanaren fruituak jaso dituzte, horrek azaldu dezake parlamenturako eta udaletarako botoen artean maiz azaltzen den desberdintasun nabarmena.

Hitzarmen giroan erabat sartuta gaude, gisa honetan ulertu behar dira Alli jaunak PSOE-CDN-EA-IU balizko gobernuaz egindako proposamena. Alta, UPNk bakartasunean gobernatzeko aukera ez du erraz uxatuko, Urralburu jaunak ederki frogatu zuen estrategia horren balioa, horretarako Sanzek, besteen solasaldiak oztopatu beharko lituzke. Nola?

Horiekin hitz eginez. Era guztietara, UPN-CDN gobernuak da aukera ge-

hien duena, Iruñeko Udalaren osaketa Parlamentuko bezain eraginkorra izan daiteke akordio hori bultzatzeko orduan.

«Union» eta «Convergencia», Nafarroak Katalunia dirudi. Bizkitartean, euskaldunok Alliren keinuak ekingiza bihurtuko ote diren zain. CDN-n lanean ibili den Gasteizko soziologoak alderdi horretako hautesloegoaren ia erdia euskaltzale 'neutroa' dela iragarri digu. Beste batzuen ahotan, aldiz, «ederra sartu zigutek»

PATXI LARRION

Kazetaria

hiru lurraldeetako erakundeetan aginte banaketa egitean. Hirukoaren heldutasun aroan sartu gara. Eta hauteskundeotan indar

abertzaleak gainerakoen artean nola kokatuta dauden da erreferentzia nagusia: denen aurretik EAJ, PP eta PSE/PSNren ondotik HB

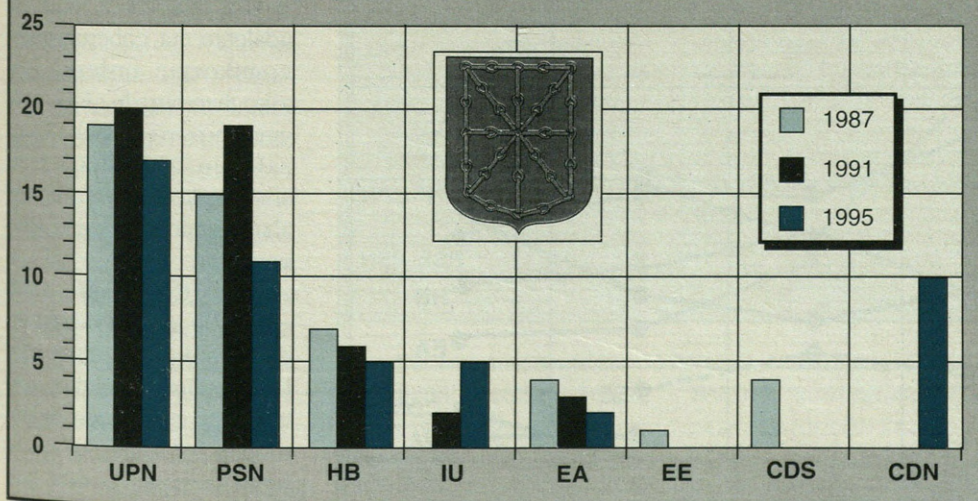
laugarren eta EA bostgarren. Hori da panorama.

Aznarren eskailera

ESPAINIAN, Jose María Aznar PPko buruzagiak, PSOEk 1991ko hauteskundeetan zuen botere maila eskuratu arren, ez du espero emaitza harrigarria lortu. Baina PSOEk A Coruña eta Bartzelona moduko salbuespen batzuk kenduta, udal boterea eta botere autonomikoa galdu ditu: bozkatu diren hamahiru autonomietatik hamabi eskuratu ditu PPk eta horietatik bost gehiengo nagusiz. Eta popularrak 50 hiriburutatik 40tan nagusi atera dira.

1982an sozialistek, 10 milioi botorekin, Espainiak Gobernua hartu aurretik

NAFARROAKO PARLAMENTUAREN OSAKETA

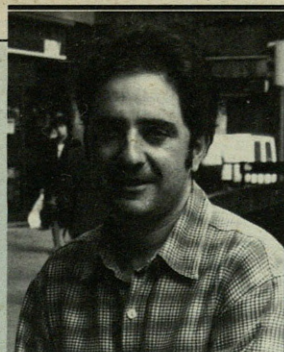
Sondeoen espektakulua

Hauteskunde zondaketak gertakari sozial bilakatu dira gaur egun. Alde batetik, ohitura bilakatu delako hauteskundeak baino lehenago zondaketak egin eta argitaratzea. Eta, bestetik, zondaketa hauek oso desbideratu eta erratuak gertatu direlako sarri. Zondaketen hauskortasuna nabarierazten da, orduan. Frantziako estatuko azken hauteskunde presidentzialak azertu eza honen lekuko. Jakina, hauteskundeetako emaitzak dira iritzi banaketaren berri eman lezaketen bakarrak. Baina, komunikabideek agintzen dituzten alde aurretiko zondaketek errakuntza metodologiko ezberdinekin egin beharko dute borrokan.

Hauteskundeak baino lehenago egiten diren zondaketek arazo garrantzitsu bati egin behar izaten diote aurre, zalantzasuen joerari, alegia. Esan nahi baita, emaitza horiek kanpaina hasi aurretik botua erabakita duen jendearen

islada zuzena izaten direla. Zalantzatsu kopuru bat egoten da beti, ordea, eta, maiz, zalantza hauen joerak botatzen ditu hankaz gora zondaketen emaitzak. Zondaketek arrakasta lortuko dute zalantzatsu hauen aukerak botu erabakiaren soslaiaren arabera banatzen badira. Baina ez bada hori gertatzen, kanpaina barruko iritzi giroa bestelakoa izan delako, zondaketek errakuntza nabariak erakutsiko dituzte. Hau gertatu zen Frantzia Jospinekin, eta gertatu orain Espainiakoan PSOE-rekin.

Hauteskunde egunean bertan ere egin ohi dira beste era bateko zondaketak hautes-barrutietara biltzen den hautesleria galdetuz. Telebistaren enkar-guz, egiten dira hauek, batez ere. Eta, hauetan ere, errakuntza ekidinezina ematen da gehienetan. Botuemaileari galdetzen zaionean zein botu eman duen honek iritzi giroaren presioa soziala jasaten bai-

tu gainean.

Jende batek ez du arazorik izango eman duen botua publikoki adierazteko, iritzi giroak bere aukera garaile izendatu duelako, bere aukerak ospeareten eta irudi onaren itzala lortu duelako edo botu militantea eman duelako eta, beraz, aitortenari berari zentzu elektoralak ematen diolako. Alabaina, beste jende batek bere aukeraren aurkako iritzi giroa somatzen du eta, presio horrek, eman duen botua ixiltzera eraman dezake. Hau gertatu ohi da Baskongadetan, esate baterako, nazionalistak ez diren alderdiekin eta, batez ere, PPrekin. Gero sortzen da beti ustekabea.

ANDER ITURRIOTZ

EHUko Soziologia irakaslea

udaletxe eta autonomia gehienak bereganatu zituzten, bere *«azken eskail-maila»* igo arretik Aznarrek orain egin duena hain zuzen.

Ustel usainak Italia edo Frantziako sozialistei eragindako porrotak Gonzalezen amesgaizto bihurtu badira ere, ez da horrelakorik egon. GAL, Roldan, Ferrazeko borrokak eta abarrekoeekin ere, iragan urritik hona botoak irabazi egin ditu. Baina, Alderdi Sozialistak, Europako hauteskundeetan ez bezala, oraingoan bere botere zatiaren alde oso garrantzitsua galdu du.

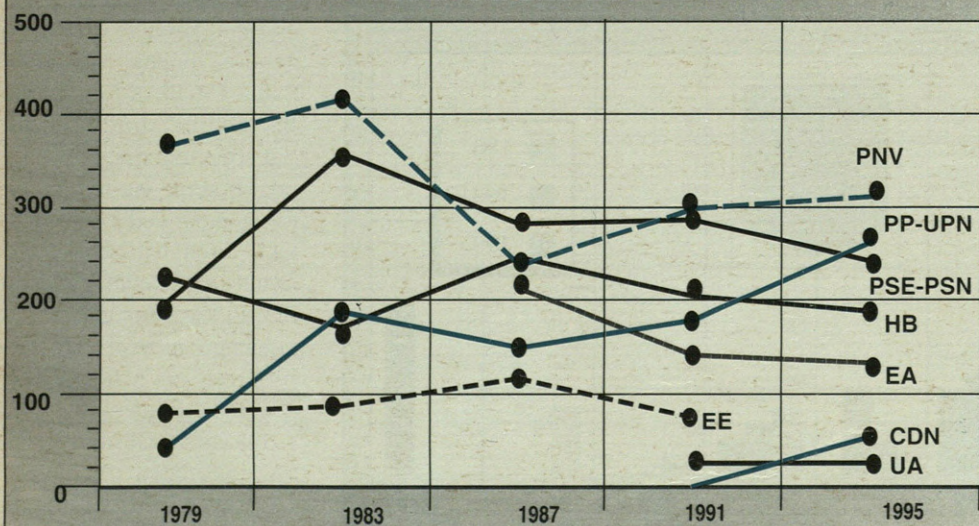
Aznar oraindik Olinpotik kanpo

AZNARREK, dena den, atentatu eta guzti oraindik ez du Olinpora sartzea lortu. Alabaina, bere garaipen handia ezkuta ezina da: Valentzia eta Andaluzia moduko PSOEren gotorlekuak irabazteaz gain, iragan igandeko emaitzekin hurrengo orokorretan gehien-go absolutoa lortuko zukeen; hori bai, orduan PSOEek baina ia hiru milioi boto gutxiagorekin.

Iuri dagokionez, hau ere pozik egoteko moduan dago: 1991ko hauteskundeetatik ia milioi bat boto irabazi (1,5 milioitik 2,5era) eta udaletxe eta gobernu autonomikoetan ordezkaritza asko handitu du. Julio Anguita pozarren dago, Gonzalezen alderdiari beti amestutako baldintzak jarri ahal izango dizkio-eta leku ugaritan.

Baina Cordobako *califa* ere ez da iragarri bezain indartsu atera, sozialistei modu ederra kenduko ziela iragarrita egon arren, azken orduan PSOEzaleak Gonzalezen gerizpera abiatu bai-

UDAL HAUTESKUNDEETAKO BOTOAK

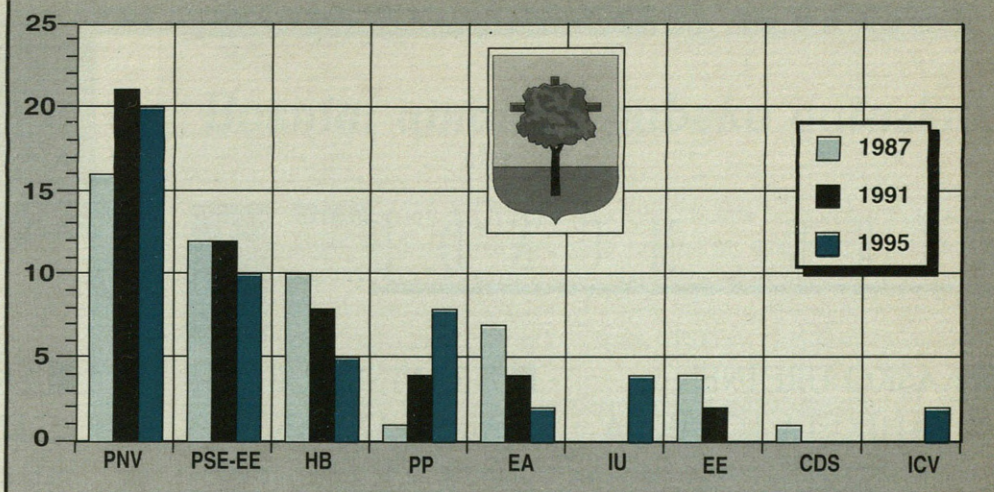

Bizkaian dauka HBk bere zulo beltza. Hemen ehun mila botoz goitik ibiltzen ziren garaiak militanteek ahantziak dituzte kasik

tziren. IUk inoiz baino gehiago alderdi giltzarri sendoaren izaera tinkotu du baina urriko europarretakoetan sozialistek hondoa jo bazuten, IU izerditan ikusi beharko dugu gorago egin dezan. Euren esku baino sozialisten jokaeraren esku dago Iuren etorkizuna.

Kataluniari dagokionez, aipagarriena Bartzelona Pascual Maragallen esku geratu dela, eta beraz CiUko Miquel Roca handiak jasotako jipoi. Oro har, gainera, CiUk ordezkariak mantenduta ere botoetan zerbitu behera egin du. Baina Bartzelonaz gain, PSCk honen indutrigunek hiri garrantzitsu asko bereganatu ditu. PP ere Katalunian ia marginaletatik ateratzen ez zen alderdia izatetik bere presentzia oso agerian uzten duen alderdia izatera iragan da. Eta azkenik, Iniciativa per Catalunya -Kataluniako IUren bertsioa- eta Esquerraren emaitzak ere azpimarragarriak dira. Colomen alderdiak, Bartzelonako Udalean bi zinegotzi jartzea lortu du baina honek ez ditu barne gatazkak leunduko. Askok ez dute barkatzen Colom eta Raholak Bartzelonako hautagaitzarekin egindakoa. Emaitza onak izan arren, Heribert Barrera ERCko lehendakaria ez zen ospakizun ekitaldian izan. Garaipen xumeak ez bide

BIZKAIKO BATZAR NAGUSIEN OSAKETA

Bizkaiko sistema politikoa, Hego Euskal Herrikoa bezalaxe, Estatuak gero eta kutsatuago dago. Hego Euskal Herriko sistema politikoa zuen, gero eta iragazkorragoa da borroka politikaren logikaren arabera. Datu honek, bigarrenik, euskal nazionalismoaren aro gero eta ahulagoa islatzen du, politikoki eta sozialki. Errekuperazio soziala eta politikoa nahi izanik badute zer hausnartu euskal alderdiek. HBren kasuan, hausnarketa inon baino beharrezkoagoa da, ezin baita boto kopurua azken bazterrean miatu eta hauteskundeak mesprezatzetik dato-

ditu ERCko zauriok itxi.

Azkenik, Galizian, Fragarren erresuman, PP inoiz baino nagusiago, baina A Coruñako Udaletxea hartu

Autonomi hauteskundeetako joera politikoak sendotu

ren eskizofrenian luzaro bizi. Herri honetako aniztasuna kontuan izan eta belizismoak baztertuz, politika egiteko garaia heldu zaio HBri.

Bizkaian, hautes-legearen eraginez, galtzailea EA izan da; % 5etik at geratzen udalugaritik kanpo geratu da. Euskal nazionalistek boto utilari eusteko garaia heldu zaie. EAK eta EAJk CiU bat eratu beharko lukete, bestela euskal nazionalismoaren ahulezia haunditzen joango da.

EAJk ez du Ezkerraldea eskuratzea lortu eta PSE-EEK botu galera garrantzitsuk izanda ere, udaletxeak mantendu eta irabazi ere egin ditu. Bizkaian PSE-PSOEkin indar sendoa izaten jarraituko du. PPren agerraldia espero zena izan da. PSOEkin galdutakotik eta belaunaldi berri kontserbadoreetatik irabazi du; alor honetan badu lehia EAJrekin.

Azkenik, hiru fenomeno

aipagarri. Lehena Gorordo popularen kasua, zenbait bilbotarrek bizi duten egoenezaren adierazle, bai Bilboren indargabetze generikoaz eta baita alderdien prepotentzia. Bigarrena, erakuntza nazionala bultzatzeko EAEn behar den artikulazio politiko eta sozialerako behar den hirukoa. Hirugarrena, abstentzioa gutxitu dela, aldaketa politikoa somatzen denean gehiago bozkatzeko da. Baina, hona datu kezagarria, Euskal Herrian abstentitzen direnak ez dira aber-tzaleak, beraz hauteskundeetan partaidetza kopurua gehitu ahala, nazionalismoaren indargetze nabariagoa. Ez zaio bakarrik eremu politikoari kasu egin behar, gizartearen martxa aurrera doa edozien autismoak kasu egin gura ez arren.

XABIER AIERDI

EHUko Soziologia irakaslea

ezinik. Nabarmena, halaber, BNGren aurrerakada. Beiraren alderdi frontista % 15ren inguruan kokatu da eta laster batean sozialistek

akaso bigarren lekua kentzeko moduan izan daiteke.

**PELLO ZUBIRIA
XABIER LETONA**

H I R U M U N D U

■ KASKO URDINEN
BAHIKETA LOGIKOA

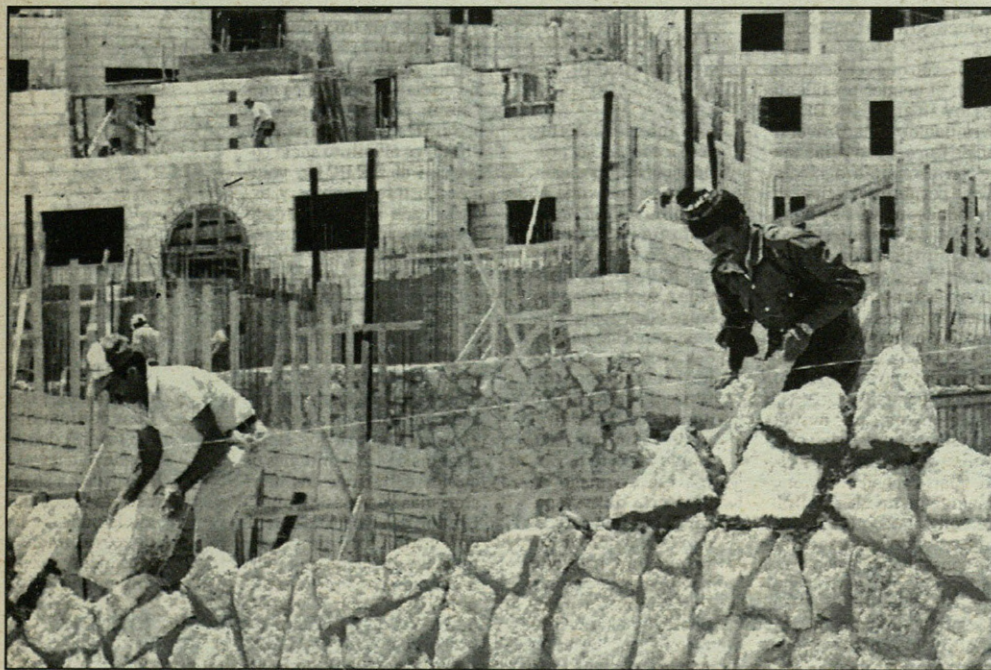
NATO-K indar agerpena egin du Bosnian, baina ezer gutxi konpon deza-keen agerpena. Jadanik zenbaitetan errepikatutakoa eta, balio izan ez duena. Mendebaldeak serbiarrei indar agerpena egiteko balioa du, zalantza barik, gerraren logika da: «argi bilbi, ni oso indartsua naiz eta». Baina logika horretan ahulenaren erantzuna ere oso logikoa da, kasku urdinak baitzea gerra erantzuna da, eta gerraren logikan, logikarik ez duena da, serbiarrak bonbartzatzea eta hauek ezer egingo ez dutela pentsatzea. Gustatu edo ez, han oraindik nork agintzen duen argi dago: serbiarrek. Han dabiltzan kasku urdinek ondo asko dakite hori.

■ URRATSEZ URRATS
IPAR IRLANDAN

BEDERATZI hilabete ondoren, Gerry Adams Patrick Mayhew Erresuma Batuko Ipar Irlandarako ministroarekin bildu da. Erresuma Batuak berba emandakoaren arabera, hiru hilabete besterik ez ziren iragan behar. Pazientzia behar dute irlandarrek, handia gainera, baina prozesua aurrera doa. Eta IRAk ez ditu bere armak entregatu. Denboran atzeratua baina lorpena da, beste ezer baino oraingoz eremu sinbolikokoa bada ere. Prozesuaren ezau-garrien erakusle da, geldo eta sinbolismoz beterikoa baina, aurrera egin ahal-a, atzerazina. IRAren suetena errepublikarren borondatearen erakusle aski esanguratsua da. Britainiarrek edukien kutxa zabaltzeko ordua da.

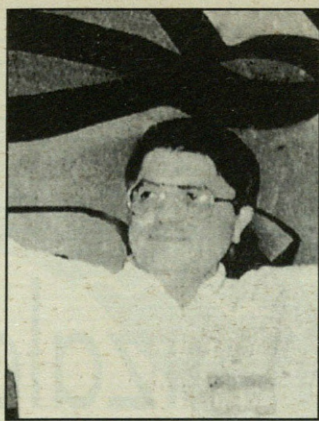
■ EKI ALEMANIAKO
ESPIAK ASKE

BERLINGO Harresiaren erorketaren ondoren, Boris Ieltsin bera, SBAKeko buruzagi ohia, eta Alderdiko beste kargu ohi asko, Mendebaldeko agintariek bildu eta afaldu dute lasai asko. Haien menpeko asko, oster, estatu berrien ikuspunturako gaizkileen tratua jaso dute: Ekialdeko Alemaniako espia ohiak esate batera, bi Alemaniaren batasunaren ondoren Alemania berrian traizioz epaituak eta zigortuak. Azkenean, Alemaniako Epaitegi Konstituzionalak Ekialdeko Alemaniako espia espioitza delitutik absolbitu ditu. 45 urteetan beste Alemania bat —espia ohiak zerbitzatzen zutena— izan zela ahanztazi gura zuten zenbait agintarik.

Israeleko gobernuak, palestinarren lur ugari bereganatu ondoren, lurren bereganatzea geldiarazi du. Bake prozesuarekin jarraitzeko duen borondatearen agerpen gisa hartu du erabakia, baina ezin da segurtatu etorkizunean Jerusalem inguruko lur gehiago hartuko ez dituenik. Jerusalem buruzko negoziazioak urtebete barru hasiko dira eta ordura arte, beste askotan legez oraingo erabakiari muzin eginez, lur-hartze gehiago egingo dituztela suposa liteke.

Sandinismoaren banaketa

SERGIO RAMIREZ Bilbon egon zenean, 1992ko urrian, «FSLNk Nikaraguan inoiz ez den esistitu demokrazia sortu zuen, eta gero horietan hauteskundeak galdu zituen, baina 1996ko hauteskundeetan boterea berreskuratu beharra dugu». Ezin esan FSLNk boterea berreskuratuko ez duenik, baina Ramirez ez da bertan izango, jadanik bere alderdi sortu baitu, Sandinismoa Eraberritzeko Mugimendua. Besteak beste, FSLNko buruzagia, 1979tik 1990ra arte gobernu sandinista iraultzailean lehendakariordea, eta oposizioan talde sandinistaren burua izan da legebiltzarrean. Luma bikain erabiltzean duenetakoa da eta liburu asko idatzitakoa. Ernenesto Cardenal apaiz eta kultur ministroarekin batera, FSLNko intelektualik ezagunenak.

1990ean UNOren aurrean hauteskundeak galdu ondoren, FSLNren baitan bi sektore gero eta gehiago aldentzen hasi ziren, Daniel Ortega eta Tomas Borge bateko buru, eta Sergio Ramirez eta Ernesto Cardenal bestekoak. Azken honek FSLN utzi ondoren, alderdi berriaren sorreran lanik egin ez badu ere. Bakarrik gaitza bazuten, banatuta gaitzagoa, noski.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Bosnia: amaiera gabeko gatazka

LEHEN Munduko herritar gisa, ahoa bakea berbarekin betetzen dugu. Benetan esan gura duguna, oster, bakean utz gaitzatela da. Bosnia, Tito mariskalak orbaintzea jakin izan zuen gatazka baten adierazpen sinplea da, modu faltsuan orbaindu zuen dena den, Stalin eta bere ondorengoei SESBean egin izan zuten moduan.

Jugoslavia ohiko herri horren zainetan erlijio jatorria duten hiru kultur sustrai aurki ditzakegu (Eslovenia aparteko kasua da), baina mugei dagokionez ez dira batere banaerazak. Hau dela eta, guztiek beren arrazoi izatea sentitzen dute.

SERBIARRAK dira, jadanik boterera eta beren ohizko gehiegikerietara ohituta, Bosniako gerra honetan zapalketa gehien egiten dituztenak, baina ez dira 'gaiztoak' 'onen' aurka. Ez gaitzen engaina. Nazio Batuen Erakundeak eta herori ordezkatzeko duten handiek txisteratik ateratu duten Bosnia-kroaziar Federazioa ez da Jugoslavia ohia baino 'naturalagoa' eta hauek gaur egungo Kroazia independentearekin osa dezaketelako Konfederazioak ere ez luke 'naturalago' bihurtuko.

Tristeena, Nazio Batuen Erakundeak, Europako Batasunak, Kontaktu Taldeak eta beraien artean urte hauetan funtzionatu duten guztiek, orain horrela laburbildu ditzakegun emaitzak aurkeztea da: ekonomi eta merkatal hesitik apur bat libratzearen truke, Slobodan Milosevicek Krajina Kroaziako lurralde moduan eta Bosniaren independentzia onar ditzan saiatzeko; eta, mehatxu handi moduan, Farnopolko indarrak erretiratzearen aukera ere airean utzi dute.

BAINA Slobodan Milosevicek, orain lehen baino gutxiago, ez du gatazkaren giltza, eta lehenengo uneetako baldarkeria izugarria medio, Nazio Batuen Erakundeak eta Europako Batasunak aspaldi galdu dute herori. Karadzic, Tudjman eta Izetbegovic bakoitza bere une aproposaren zain dago eta etorkizunera begira bere sustrai erlijio-kulturalak ekar diezaikeen aliantzen zain daude.

JOSE LUIS ARRIAGA

Nazioarteko gaien analista

Federalismoan ere Wallonia eta Flandria bakoitza berean

Belgika, banaketaren itzala

Walloniar eta flandriarren arteko banaketa gero eta handiagoa da. Batasunaren harginek 1992ko konstituzio federalista eraiki zuten, baina dagoeneko arrailak agerian. Ekonomi krisi sakonean murgilduta, ustelkeria medio klase politikoarekiko mesfidantza, eta gobernuaren eraketaren inguruan dihardu biraka Europako Batasuneko bihotzak.

HAUTESKUNDE orokorrak iragan berri dira Belgikan eta ez da ezusteko handie-

girik izan, hots, mapa politikoak bere horretan dirau. Egia esatekotan, oster, be-

netako ezustekoa gobernu koalizioako kide den Flandriako Alderdi Sozialistaren eskutik etorri da, Augusta kasua tarte, jipoi galanta jasoko zuela aurrikusi baitzen. Flandriako hautesleak, oster, ohitu batetik eta bestetik beldurtu egin dira. Ohitu ustelkeriara, gainera, alderdi nagusie ere ustel usaina hartzen dietelako; eta beldurtu eskuinarekin, sozialistek galduz eskuina indartu zitekeelako eta honek

Jean-Luc Dehaene lehen ministro sozialkristauaren ekonomi egokitzapen zorrotza areagotu egin deza keelako.

Orain gobernu eratze lanak datoz, hots, Belgikan alderdien laberinto gaitzean hara eta hona jardutea esan gura ohi duena. Alberto II erregeak gobernu eraketa lanetan arituko den bitartekaria izendatu du eta honek bere lanari ekingo dio; 1991n gobernu osatu arte hiru hilabete iragan baziren ere, oraingoan ez da horrelako arazorik izango: sozialkristauak, demokristau walloniarak eta bi erregio nagusietako alderdi sozialistak. Hori bai, oraingoan gobernu honek aurreko legealdian baino indar gutxiago edukiko du, guztien artean legebiltzarrean lehen baino 40 eserleku gutxiago lortu baitituzte.

Oro har, dena den, esan liteke izan diren emaitzekin, klase politikoak arnasa hartu duela, alderdi nagusien aldetik emaitza eskasagoak espero baitziren eta honek gobernu indartsua eratzeko zailtasunak areagotu egingo zituelako; hau da, koalizio gobernu alderdi gehiagorekin osatu beharra.

Jean-Luc Dehaene orain arteko lehen ministroa kargu horretarako berrautatua izango da.

BELGIKAKO HIZKUNTZ BANAKETA

BELGIKA DATUETAN

- ▶ **AZALERA:** 30.500 Km
- ▶ **POPULAZIOA:** 9.986.800
  - Flandria: 5.767.800
  - Wallonia: 3.258.800
  - Brsusselako erreg.: 960.300
- ▶ **BIZITZA**
ESPERANTZA: 76 urte
- ▶ **UGALKORTASUN**
TASA: 1,7 haur
- ▶ **NAZIONAL PRODUKTU**
GORDINA BIZTANLEKO:
2,65 milioi pezeta
- ▶ **EKONOMI**
HAZKUNDEA: (1994) % 2,5
- ▶ **INFLAZIOA:** % 2,5
- ▶ **LANGABEZI TASA:** % 14,6

Datorren gobernuaren lanik garrantzitsuenak Estatuaren ekonomi osasuna hobetzea eta federalismoan sakontzea izango dira, biak gaitzak eta neurri batean lotuta ere bai. Estatu sozialaren krisiak, Ipar Europan moduan, gogor astindu du Belgika, eta gaur egun estatuko kuxkak porrot beltzean murgilduta daude, bere zor publikoa, hots, estatutuak zor duena, bere Barne Produktu Gordina baino % 130 handiagoa da; Belgika Europako Batasun osoan zorrik handiena duen estatua da.

Sasoi oparoek komunita-

teen arteko liskarretariko asko estaltzen zituzten, krisi garaiek azaleratu egin dituzte. Bigarren mundu gerraren ondoren Walloniako ikatz meatzak eta altzairuak oparotasun handia ekarri zieten walloniarrei, gaur egun ordea, flandriarren biztanleko PNGa (Produktu Nazional Gordina) walloniarren bikoitza da. Wallonia industri hondakinen erresuma moduan geratu den bitartean, Flandriak industri teknologiarren abantaila guztiak bereganatu ditu; Europako portu garrantzitsuenetakoa, Antwerp-ekoa, hor dauka, eta baita turismo mundu

■ **Federazioa bost urtera ez zela iritsiko** iritzi zioten askok; hiru urterantz doa, baina bosturtekoa iraganda ere, Flandria eta Walloniaren arteko banaketaren itzala gero eta sendoagoa da

e1e

15

Donostialdeko AEK, Elixabet Imaz, Gabriel Gatti, Busturialdeko AEK, Fito Rodriguez

Bizkaiko AEK (ELE),
Diputazio k., 3-1.
48009 BILBO
Tf.: (94) 423 15 52
Faxa: 424 80 12

ele berria kalean!

Elixabet Imaz, Gabriel Gatti, Busturialdeko AEK, Fito Rodriguez

ele aldizkaria
Hizkuntzalaritza,
hizkuntzaren didaktika
eta soziolinguistika aldizkaria
izan zaitez harpidedun!

Hizkuntz komunitateen korapiloa

HIRU hizkuntz komunitate daude Belgikan: Flandrian holandesez mintzo dira, Wallonian frantsesez eta Alemaniaren mugan dauden Eupen eta Sankt Vith kantoietan alemanez. Halaber, frantses hiztunek walloniarra eta luxenburgera ere dialekto gisa onartzen dituzte. Hizkuntz nagusienak, dena den, kopuru nagusietan esanda, holandesa (Belgikako % 60) eta frantsesa dira (% 39). Aleman hiztunak ez dira 100.000 pertsona iristen (% 0,6); Eupen eta Sankt Vithen ofizialki onartua dago, baina Malmédy eta Montzeneko zonan ere egiten da berba, nahiz eta hauetan ofizialki onartua ez dagoen.

Hizkuntz banaketa honek, erregioen banaketa ekarri du eta baita 1992an onartu zen Belgikaren Federalizazio sakona ere. Federalizazio honekin, aleman hiztunei —administrazio aldetik Wallonia barruan daude— hizkuntz eskubideak bermatzen zaizkie eta germaniarra Estatuko hirugarren komunitate moduan onartzen da, honek hizkuntz bermerako ekar ditzakeen onura guztiarekin. Horretaz guztiaz gain, Wallonian ekonomia eta administrazio botereak bereganatu ditzake eta, senatuan, Europako Legebiltzarrean eta Erregio Batzordean jarlekua ematen zaio bakoitzerako.

Erregio bitxi gisa, Bruselako erregio elebiduna, konstituzio berrian eta bi komunitate nagusien arteko arazoak ekiditeko hirugarren erregio moduan onartua. Brussela komunitate biek berentzat aldarrikatzen duten harri bitxia da, Flandriako lurraldean dago eta flandiarrek euren hiriburutzat dute gainera, baina frantses hiztunak nagusi dira. Urte asko dago tartean eta Brusselarena ez da gauetik goizera konponduko den arazoa, eta erregio izendatzeak arazoa ezkutatu egiten du, baina zer gertatuko da walloniarrek eta flandiarrek orain arteko aldentze prozesuarekin aurrera jarraitzen badute?

Flandria Wallonia baino aberatsagoa da eta flandriarrak, walloniarrek euren bizkar bizi direla azpimarratzen ari dira azken urteetan

bizi direla azpimarratzen ari dira azken urteetan. Vlaams Blok (botoen % 7,6) eskuin muturreko alderdi flandiarra, esate batera, ondo baino hobeto ustiatzen duen mezua.

Langabeziak ere jadanik populazioaren % 14,6 astintzen zuen 1994ean. Estatuen ongizate koltxoak kopuru handi honen ondorio sozialak orain arte ondo baretu baditu ere, komunitateen arteko liskarren zio handia izan liteke. Horrez gain, ez da ahortzi behar Belgikak hartzen duela Europa osoko etorkin kopururik handiena (populazioaren % 9 baino iristen da), eta egoera honek gizartearen maila xenofobia handitzen duela. Vlaams Blokeko azken bi legegaldietako emaitzak —Antwerpen, adibidez, le-

zabala ere, komunikazio eta garraioari dagokionez, ondo baino hobeto hornitua. Honen guztia ondoz, Flandrian gero eta gehiago entzuten da euren baliabideen kontrolatu beharra, eta aldi berean flandiarrek walloniarrek euren kontu

*1973tik bideak idekitzen
Hasi ginenetik helburuak argi
Lurralde mugak gaindituz
Hizkuntzaz gogoak elkartuz
Hego eta iparraldeko lankidez
Erdizka osaturik lantegia
Gaurko eta biharko beharrer
Erantzuna emaitako gertu.*

INDUSTRIA

OSAGAI

HORNITZAILEAK

ELEKTRONIKA

ETA ELEKTRIZITATE

ARLOETAN

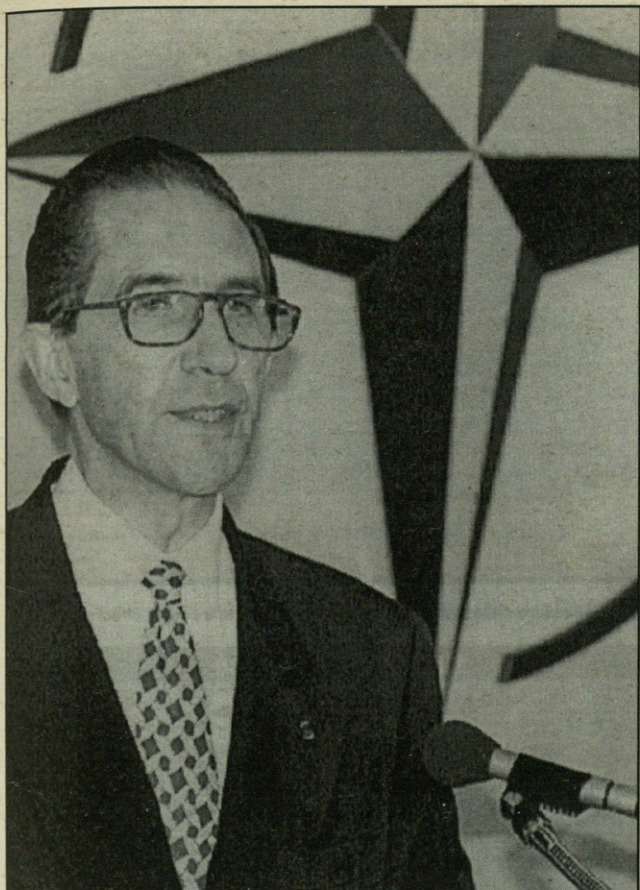
RAT

Tel. 07/33 59 20 03 82 - Fax: 07/33 59 20 46 39
BEHOIA BIDEA 26 - 64700 HENDAIA

Brussela walloniar eta flandriarren arteko sagar gozoa da.

Willy Claes NATOkoko idazkari nagusiak arnasa hartu du.

hen alderdia da— horren erakusle.

Flandrian holandesak garapen handia izan du eta gaia baretu egin da azken urteotan. Hauteskundeetan, adibidez, ez da gai gogorrenetakoa izan. Horrek ez du esan gura, oster, indarrak ez duenik; atzitik, bere sendotasunak flandriarren nortasuna sendotu eta wallonia-rrengandik bereizteko osagarri garrantzitsuego bilakatu da.

Flandriak, halaber, badu bere ziritxoak Frantzian, gerra desberdinen ondorioz, Westhoek Flandriako lurralde historikoa gaur egun Frantziaren mugen barruan baitago. Bertan 250.000 bat pertsona bizi dira, baina horietatik 80.000 besterik ez dira holandesez mintzatzen.

Dena den, Frantziako hizkuntz gutxitu guztiak moduan, holandesaren egoera ere larria da bertan; holandesez zaharrek besterik ez baitute berba egiten.

Orain gobernu osaketa lanek irentsiko dute gaurkotasuna, baina Augusta kasua medio, arnasa hartutako Willy Claes NATOkoko idazkari nagusia eta Flandriako alderdi sozialistako buruzagi batzuek epaileekin zertaz jardun izango dute.

1992an federazioarantzako jauzia eman zenean, esperimentuak bost urte iraungo ez zuela iritzi zioten askok. Jadanik hirurantzadoa, baina bosturtekoa iragan da ere banaketaren itzala gero eta sendoagoa da.

XABIER LETONA

La Casa del Café

— Juan Iriondo S.A. —
DONOSTIA

Azken urteotako sendotze bidean eta nazioartekotzean sakontzekotan

MCC burtsaren zurrumbilora

Kerosenoko berogailu haiekin hasi zenetik, Arrasateko kooperatiba munduak jauzi galanta egin du. Gaur egun, MCC bihurtuta, Euskal Herriko ekonomi talde garrantzitsuen bilakatu da eta, burtsa munduan murgilduta, beste jauzi handia egitea erabaki du.

ARRASATE Kooperatiben Korporazioak (MCC) burtsan jardungo du. MCCk 12.000 milioi pezetako kopurua (480 milioi bat libera) akziotan salgai jarriko ditu. Aspaldiko zurrumurrua eta ahalegina izan bada ere, horixe izan da MCCren baitatik azken urteetan atera den berrikuntza garrantzitsuenetakoa.

Burtsaren munduan sartzeko MCCk zenbait eragozpen zituen. Barne mailakoak zein kanpokoak. Barnekoei dagokienez, kooperatiba izpirituari eragingo ez liokeen formula egokiarekin topo egitea; horrela, bada, akzio hauek eskuratuko dituztenek ez dute eskubide politikorik eta erabaki mailarik izango MCCko kooperatibetan, baina bai akzio kopuru hau kudeatuko

duen elkartearen gainean.

Kanpoko eragileei dago-kienez, kooperatiben legeak horrelakorik egitea oztopatzen zuen baina 1993an ateratako Kooperatiben Euskal Legeak horrelako ekimenei atea zabaltu zizkien. Ordura arte kooperatibek errenta iraunkorraren bidez bakarrik atera zitezkeen merkatura (bonoak, maileguak, obligazioak...).

12.000 milioi hauetatik, 7.000 milioi pezetako ondare balorea lau kooperatiben artean jarriko dute; Ederlanek 3.000 milioi jarriko ditu (bere fondo propioen % 21), Fagor Elektra-

Kooperatiben izaera juridikoa bere horretan geratuko da, akzio erosleek ez baitute botere politikorik eskuratuko

gailuak-ek 2.500 milioi, Oronak 1.000 milioi (fondo propioaren % 22) eta Urssak 500 (% 15) milioi.

Notiziaren aurkezpen egunean, Javier Mongelos korporazioko zuzendari nagusiak, burtsako parte hartze hau MCCko kooperatiben bultzada eta nazioartekotzerako «erraminta berria» izango zela azpimarratu zuen.

Izan ere, korporazioak 1994ean zerga aurreko 33.000 milioi pezetako irabaziak izan zituen eta horietatik 10.798 milioi industri taldearenak. Industri eremuan, guztira 227.401 milioi pezetako salmentak egin ziren; iaz baino % 21 gehiago.

Esportazioak funtsezkoak izan dira eta 1993koekin erkatuz, % 33 hazi ziren. MCC nazioartekotze prozesuan gogor sakontzekotan dago. Horren adierazle Txinan urteko egin beharreko mila autobusak, Marokkon zabalduko lantegia eta, besteak beste, Egipto, Iranen

MCC taldeak aspaldiko zurrumurrua gauzatuko du: 12.000 milioiko baloreko akzioak jarriko ditu salgai burtsan

Ekimen honek nazioartekotze prozesua bultzatuko du.

eta Europako Ekialdeko hainbat estatuetan aurrikusitako operazioak.

Horrela, bada, zabalkunde horrekin guztiarekin, datorren urterako bere aurrikuspenek % 20ko hazkundea aurrikusten dute; honek esan gura du 270.000 pezetako salmentak egin beharko dituela.

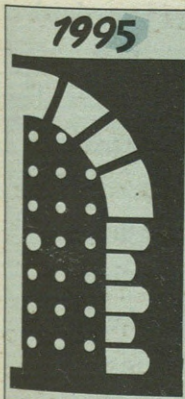
MCCren kartera elkarteari dagokionez, taldeak berak berea eratzea baino, daudenetako bat erostea hobetsi du. Arrazoia samurra da: kartera elkarte bat eratzekeo taldeko kooperatibek hiru urtetan zehar emaitza positiboak izatea eskatzen du Espainiako Merkatu Baloreen Batzordeak, eta taldeko kooperatiba guztiek ez di-

tuzte emaitza positiboak eduki.

Zein erosiko dute orduan? ONCE taldearen Ascorp elkartearen izena entzun den arren, Javier Mongelosek hau aztertzen ari diren hiru elkarteetako bat dela jakinarazi du. Azken erabakia uztailen jakingo da.

Merkatu lehiakorrari egokitu behar horretan, MCCk urrats garrantzitsua eman du. Aurretik ere beste erabaki korapilatsu batzuk hartu izan ditu -soldatetan 1/3 arauaren apurketa edota elkarte pribatuak erostearna, Fabrelec eta Luzuriaga-eta, iritziak iritzi, barne mailan ez da lurrikararik izan.

XABIER LETONA

II. IGARTZA

abentura eta misteriozko

NOBELA LEHIAKETA

Antolatzailea: Beasaingo Udala

Babeslea:

CONSTRUCCIONES
Y AUXILIAR DE
FERROCARRILES, S.A.

DIRUAREN HOTSA

Ekonomi hazkundeaz

EKONOMI bilakaerari buruzko etenga- beko informazio anitzak, aditua ez den irakurlea samur nahasten dute, baina aldi berean, irakurle honek gutxi gora beherako etorkizun hurbilean zer gertatuko den jakiteko gero eta gogo handiagoa agertzen du.

Ekonomi hazkundea neurtzeko modu desberdinak daude, baina erabiliena Barne Produktu Gordinarena da (BPG), hots, lurralde zehatz batean ekoizten diren zerbitzu eta ondasun guztien batuketak. Baina iraganean zer gertatu zen ezagutzea gaitza bada, etorkizuna aurrikustea askoz arazo handiagoa da.

Egoera honek azaltzen ditu, Estatuaren ekonomi hazkundea aztertzerakoan erakunde desberdinen artean (Espainiako Gobernua, Europako Batasuna, OCDE edo Nazioarteko Diru Fondoa) sarritan izaten diren desberdintasunak.

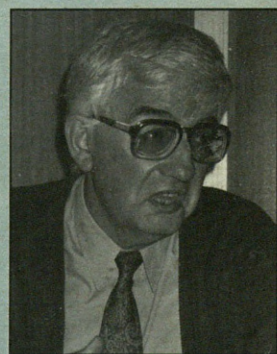
AZTERKETEN arabera, Espainiako BPG-aren hazkundea % 2,8koa izan zen, eta 1995eko lehen hiru hilabeteetako emaitza ere antzerkoa izan da. Berdin gertatzen da gure EAEn, non 1994ko lehen hiruhilekoan hazkundea % 2,7ko izan zen eta aurtengo lehen hiruhilekoan % 3 gaunditzea espero den.

Baina garrantzitsua ez da bakarrik igoera orokorra, jardura desberdinek egiten duten ekarpena baizik, ez baita berdina ekonomia turismoagatik edo inbertsioaren gorakadagatik haztea.

1995erako aurrikusitako ekonomi hazkundearen, desberdintasunak iraganari buruz aritzerakoan baino askoz ere garrantzitsuagoak dira, eta gainera aurrikuspenak egiten dituztenen posizioak ere esanahi handia du; normalean, gobernuko ordezkariak oposizioak edo anilista independenteek egiten dituztenak baino askoz ere baikorragoak izaten dira.

ESPAINIARENTZAT, aurtengorako hazkundeak % 3 gaundi dezake, honek enplegu garbia sortu beharko luke eta lan- gabetu kopuruaren urritze esanguratsua ekarri. Elkarre Autonomorako Eusko Jaurlaritzaren aurrikuspenak BPGa % 3,3an handitzea da, honek esan gura du populazio aktiboak % 2 haziko dela eta langabezi tasa, geldo baina etenbarik, urte hasierako % 25etik % 23,7ra ino bilakatuko dela.

Testuinguru guzti honetan, ekonomi hazkundeari buruzko aurrikuspenak zuhurtasun handiz hartu behar dira eta zuzenketek, adibidez oraintsu OCDEk egin duena, garrantzi gutxi eman, behintzat joera adierazten ez badute, horiek baitira benetan garrantzitsuak.

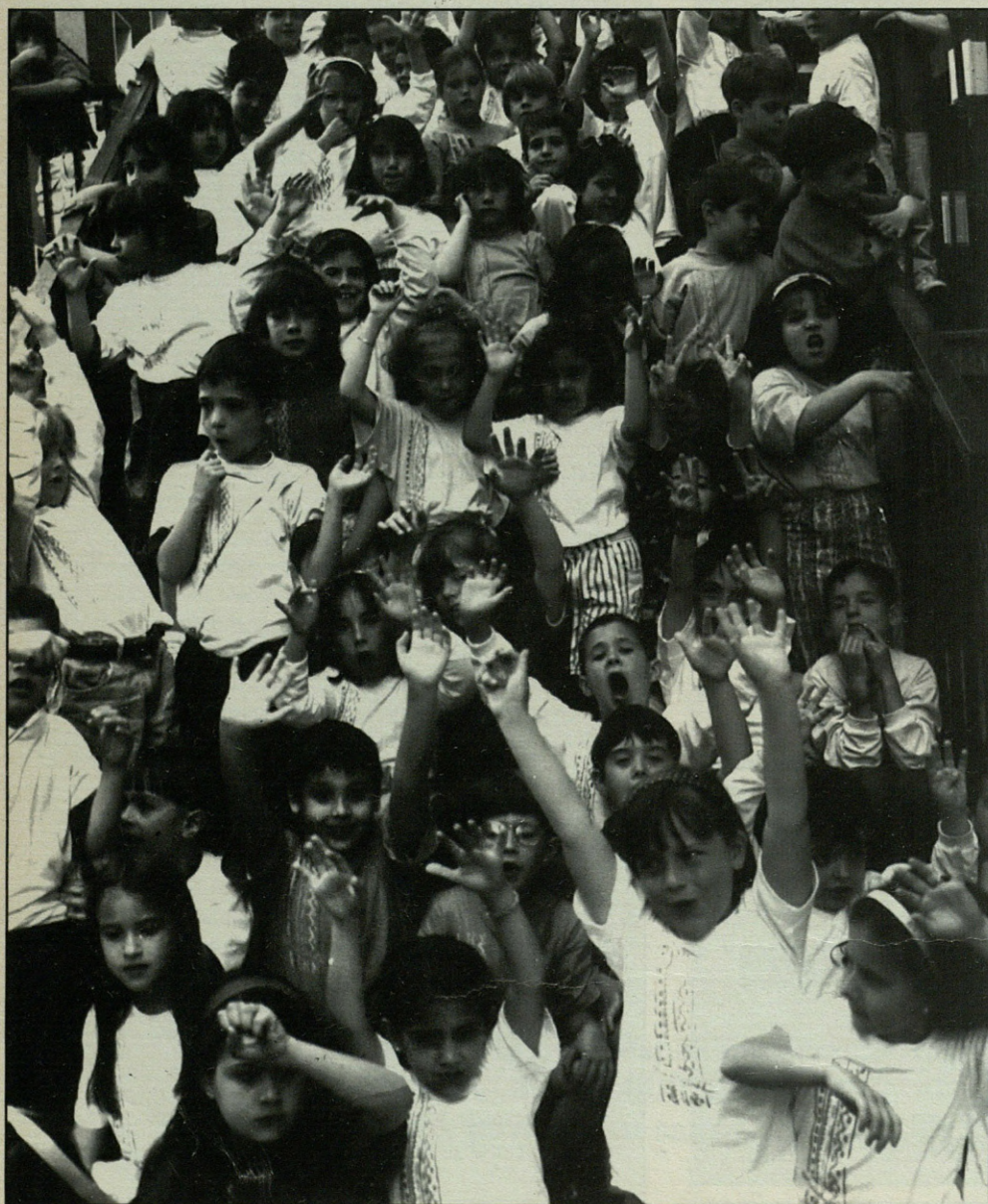

Karmelo Urdangarin
Ekonomi analista

IBILALDI SINISTEZINA

Iritsi zaie azkenean
Bizkaiako Ikastolei
urteroko txanda, iritsi
zaigu Ibilaldiaren
txanda. Igandean
ospatzen dute herrialde
honetako ikastolek
beren jaia Santurtzin,
bertan ikastola
eraikitzeko
helburuarekin eta,
betiko legez, euskarari
haize berriak
ematearren. Orriotan
bildu ditugu jaiaren
antolaketari eta Gure
Bihotza ikastolari
dagozkionak,
Santurtziri buruzkoak
eta, orohar, Ibar
Ezkerrean euskarak bizi
duen egoeraz bildu
ditugunak. Josu Meabe
Bizkaiko Ikastolen
arduradunarekin
erehitzezin dugu,
Exkixuren musikaz
girotuta.

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Egunkaria

Egunkaria Saria
Kontak: 01-27/001.600
01-27/001.600

1.000.000 / m. auzoan
1.000.000 / m. auzoan
1.000.000 / m. auzoan
1.000.000 / m. auzoan

Erreintze da
buntza gaur
Kontak

Medellinakoet
hagaitas

Egunkaria

IBILALDIA 95 ■ IBILALDIA 95 ■ IBILALDIA 95 ■ IBILALDIA 95 ■ IBILALDIA 95

BIHOTZ GAZTEAREN IBILALDI SINESTEZINA

1.350 lagunek parte hartuko dute igandeko antolaketa lanetan. (Argazkia: Itziar Díaz de Durana).

Aurten Santurtzik jasoko du urterro Bizkaiko Ikastolen Elkartek antolatzen duen Ibilaldia. Bihotz Gaztea ikastolak Euskal Herriari erakutsi nahi dio euskararen alde egindako lana «sinesteziak» dela, baina errealak. Paraje benetakoa ikusteko aukera igandean guztiona da.

IGANDEKO Ibilaldirako 1.350 pertsona mugituko ditu Santurtziko Bihotz Gaztea ikastolak, guztiak izango baitira beharrezko antolaketa lanetan. Garbiketari dagokionez, 200 pertsona arituko dira egunean bertan garbitzen eta lan horretan laguntzeko 300 paperontzi inguru prestatu dituzte. Garbiketari arazoak direla-eta

MATRIKULAZIO KOPURUAK SANTURTZIN

1993-1994

Hizkuntz eredua	3 urtetik goi ziklorarteko haur kopurua	Ehunekoak
A eredua	1.276	% 54,78
B eredua	649	% 27,86
D eredua	404 + 237 (*)	% 17,34
GUZTIRA	2.329	% 100

OHARRA:

1993-1994ko taula honetan agertzen diren datuak. Irakaskuntza publikoari dagozkionak dira soilik.

(*) Ikastolako kopuruari dagokio datu hau eta ez da kontutan hartu irakaskuntza publikoko portzentaiak ateratzerakoan

Iturria: Ikastolen Elkarte

1994-1995

Hizkuntz eredua	3 urtetik 8.mailararteko haur kopurua	Ehunekoak
A eredua	3.621	% 71,92
B eredua	623	% 12,37
D eredua	791	% 15,71
GUZTIRA	5.035	% 100

salduko dute, era berean, sagardoa plastikozko botilatan beirazkoetan saldu beharrean. Izan ere, garbitasunari arreta berezia jarri diote antolatzaileek ibilbide guztia mendian zehar prestatu dutelako. Serantes mendia mitikoa da Bizkaian, bertatik Abra, Santanderreko kostalde eta Mugarra eta Oiz mendia ikus daitezke egun argia ateratzen bada eta igandean ere ibilbide berezia izanngo da tontorrera

joateko asmoa dutenentzat.

Ferriaren kaian kokatu dute autobus geltokia eta autoentzat beste bi aparkaleku ere egokituak dira, guztira 8.000 eta 9.000 auto bitarte jasotzeko ahalmena dutenak. Koldo Niembro ikastolako zuzendariak dioskunez, «150.000 pertsonarentzako janari eta edaria badago, nahiz eta hainbeste ez diren etorriko». Antolaketa honen guztiaren helburuak, ordea, zeintzuk

dira? Joan den urteko Ibilaldian 20 milioi pezetatik gora (800.000 libera inguru) jaso ziren eta horretan oinarrituta 30 milioi inguru jaso nahi dituzte aurten Bihotz Gaztea ikastolako arduradunek: «Horren bila goaz eta guztia ikastolaren eraikina egitera bideratuko dugu».

Eraikinaren bila

IKASTOLA eraikitzea da, hain zuzen ere, Ibilaldia 95aren helburu nagusia,

Garbitasunari arreta berezia jarri diote antolatzaileek ibilbide guztia mendian zehar prestatu dutelako, Serantes mitikoa

orain haur guztiak lokal ezberdinetan sakabanatuta baitituzte. 1993an sare publikoan sartu edo pribatuan gelditzeko aukeraren aurrean Santurtziko ikastola eztabaidan murgildu zen eta urte horretako martxoan Joseba Aranok burutu ikerketaren arabera, haurrak ikastolan zituzten «familien % 77ren ustez edifizioaren arazoa oso larria da eta larria % 99aren iritziz». Duela bi urte hain garrantzitsua zen ardura honi aurre egingo diote, beraz, aurten. Izan ere, ikasle kopurua handitzen doan neurrian arazoa gero eta larriagoa da. 1990ean OHOn sartu zirenean 116 ikasle bazituzten ere, datorren urteko matrikulazio kopuruen arabera 320 izango dira eta orain arte dituzten lokalak txikiak geldituko dira horientzat.

1993ko maiatzean guraso eta irakasleen batzarrak sare publikoarekin bat ez egitea

GOLOKA
Antzerki Taldea

Tlf.: (94) 433 89 22
(Andoni / Iñaki)

KOXXORRAK
Antzerki Taldea

Tlf.: (94) 455 83 93

URRETxiNDORRA
LIBURUDENDA

EUSKAL KULTURGINTZA, S.A.

- LIBURUAK
- TEXTO LIBURUAK
- BIDEOAK
- MUSIKA
- JOKU DIDAKTIKOAK

Ordutegia:
Horario ininterumpido:
9,30 a 20 h.

Iparragirre 26
tel. 4240228 - 4244396 - fax. 4244235
48011 BILBO

Ikastolaren hazkunde azkar eta «sinistezina»

Hazkunde «sinistezina» nagusia azken urteetan eza-gutu badu ere eta oraindik eraikin propiorik ezean aurkitzen bada ere, Bihotz Gaztea ikastolak datorren urtean betetzen ditu 30 urte. 1966tik 1990 arte eskolaurrea bezala soilik funtzionatu zuen eta ordurarte Portugaleteko ikastolara joaten ziren ikasle gehienak OHO, BBB eta UBI egitera. Izan ere, Portugaleteko Asti-Leku ikastola Ibar Ezkerreko bakarra zen lehen baina apurka-apurka udalerrri bakoitzak berea sortu zuen, Sestaokoa ezik, lokalik gabe gelditu baitziren Udalak horrela erabakitzean.

Santurtziko ikastolako ikasle helduenak OHoko bostgarren mailan daude aurtun eta datorrenean seigarrena egingo dute-nez, OHoko azken zikloa beteko dute. 1993an Eskola Publikoaren Legea ateratzen zenean sare kontzertatua gelditzea erabaki zuen Santurtziko ikastola honek asanbladan. Koldo Niembrok dioskunez, «erabaki honek erakutsi zigun gurasoen nabia: haurrak giro erdaldun batean bizi arren, giro euskaldun batean bezitzeko nabia». Bospasei asanblada egin eta gero, gainera, erabaki gogorak hartu zituzten: kuotak % 320 igotzea, urtero

19.000 pezeta ordaindu beharrean 65.000 ordaintzea, hain zuzen ere.

Polilinguismoa jorrazten dihardute egun Bihotz Gaztean. OHoko lehenengo mailan, sei urterekin, umeek ingelesa ikasten dute eta datorren urtetik aurrera, berriz, hiru garren mailan dauden haurrek ingelesa ikasteaz gain, daukaten arloetako bat ingelesez ikasiko dute. Helburua da 16 urterekin ikastolatik ateratzen direnean hiru hizkuntzen jabe izatea da.

Bestalde, eremu euskaldunak sortzea ere helburu nagusi dute Santurtziko ikastolan. Niembroren ustez «gure umeak ikastolatik kanpo euskaraz hitz egiten dute nabiz eta euren giro naturala erdalduna izan. Gu ere ikastolatik kanpo eremu euskaldunak sortzen saiatzen gara: futbito taldeak, pilota taldea, euskal dantzak, etabar.

ikasturterako. Koldo Niembrok aipatu digunez, «Santurtzin 13 ikastetxe daude, publiko eta pribatuak. Ikastolak jaiotzen diren haurren % 15 jasotzen du. Kopuru nabiko garrantzitsua denez, Ibilaldia promozio eta publizitaterako ere tresna egokia da». Bere ustez, herrian bestela dagoen eskaintza ikusita «familia batek bere haurrak lonja batzuetara bidaltzen baditu, gauzak oso argi dituelako

Datorren urteko matrikulazioen arabera 320 izango dira eta orain arte dituzten lokalak txikiak geldituko dira horientzat

da. Bere haurra giro euskaldun batean bezitzea nahi du eta badaki horretarako esfortzua egin behar duela».

Sinestezina sinesteko

IGANDEAN Santurtzira hurbilduko diren euskaltzaileek bertan aurkituko dutena «sinestezina» da antolatzaileren ustez eta horrexegatik izango dute hori aurtengo lelo. Izan ere, zail ei da sinesten «Santurtziko ikastolako guraso eta irakasleek beren ikastola aurrera ateratzeko jasaten ari diren baldintza eskasak eta hauek gainditzeko duten gogo». Sinestezintzat dute, era berean, euskarak Ibar Ezkerrean jasaten duen egoera eta azken urteotan eman den haur jaiotze tasaren jaitziera egonik Santurtziko Bihotz Gaztea ikastolak urtero duen matrikula kopurua. Ezezagunagatik sinestezina ere bai «Ibilaldira hurbilduko direnak aurkituko duten ingurua, Ibar Ezkerrean lantegiez aparte paraje izugarri politak baitaude». Benetan igande sinestezina.

**MYRIAM GARTZIA
ARANTXA ERASUN**

Eraikina egingo da igandeko diruarekin. (A.: I. D. Durana).

erabaki zuenetik, eraikuntza berria egiteko proiektua martxan dute. Igandean jasoko den diruak horretarako bideak jarriko ditu; diru mailegua eskatu dute eta 20 urtetan 1.000 milioitik gorako inbertsioa aurrikusten

da. Hala ere, Ibar Ezkerrean orokorrean eta Santurtzin bereziki euskararen berreskurapenean egin behar den lana ere helburu nagusi daukate, batez ere kontuan izanda matrikulazioen % 71 A ereduaren egin dela azken

Itxura baino gehiago...

FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ANTZA

Maisuen Eskutik

Industrialdea 1-2   20160 LASARTE-ORIA
Tel: (943) 37 07 38 - 37 15 45   Fax: (943) 36 54 93 - 36 10 48

Josu Meabe, Bizkaiko Ikastolen Elkarteko arduraduna

«Sinatu gabe, baina konpromezu morala guztiona egiten dugu»

Bizkaiko Ikastolen Federazioko arduraduna erabat Ibilaldi giroan murgilduta aurkitu dugu bere lantoki den Kirikiño ikastolan. Ia hiru hamarkada daramatza ikastolen alde behar egiten, eta «konpromezu morala» garbi aitortu digu Ibilaldia aurrera ateratzeko. Izan ere, taldearen «solidaritatea handia» dela deritzo.

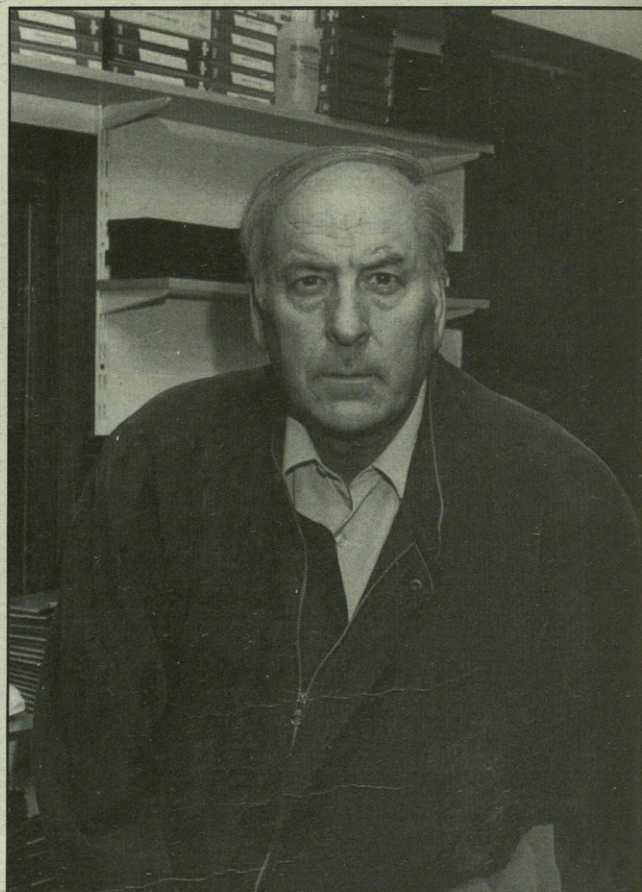
Zer nolako giroa dago Ikastolen Elkartean Ibilaldia dela eta?

Izugarrizko lana egin dute, guraso guztiak lanean dira Ibilaldia egiteko, ez da inor gelditu lan egin barik. Azkenean esan digute hainbeste jende ez bidaltzeko. Erantzuna itzela izan da. Ilusioz beterik dira Santurtzin gauzak egiteko. Ikastola guztien artean bultzakada eman dugu Ibilaldia aurrera ateratzeko. Gure taldearen solidaritatea handia da, denen artean lagunduko dugu, konpromezua sinatu gabe baina moralki konpromezua eginez. Urtero, beraz, dirua eman behar da, beste ikastolei ere bai. Denak mugitu behar gara euskararengatik

eta dirua gastatzen bada ere, oso ondo gastatuta dago. Gure herriarentzat izango da.

Zer da «Sinestezina»?

Ez da posible sinestea Santurtzin bertan, ikastola bat topa daitekeenik eta herri mailan hainbesteko erantzuna daukanik. Ikastola eraikin gabe, —nahiz eta orain badauden negoziaketak Eusko Jaurlaritzarekin lekutxo bat topatzeko— eta herrian beste hiruzpalau ikastetxe daudela (30 eta 40 haurrekin dabiltzanak) ikastolak horrelako erantzuna izatea sinestezina da. Hasieran OHOKo bostgarren mailara arte zegoen, baina pausoa eman zen OHO osoa betetzeko. Urte-

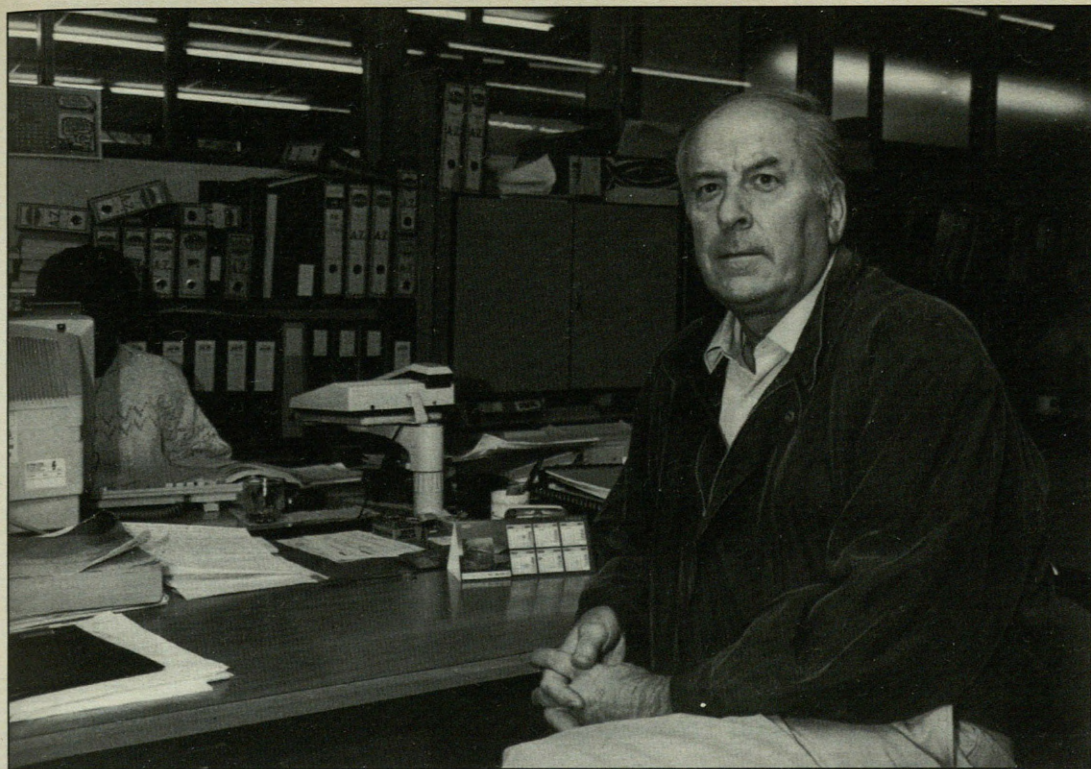

Josu Meabek Kirikiño ikastolan dihardu orain. (A.: A. Elosgi)

tik urtera, gainera, 60 bat ikasle gehiago dituzte. Baina izugarrizko arazoak izan dira, hala ere, Hezkuntza Sai-

larekin, haurrak edukita ere kontzertatu gabe egon baitira. Zer gertatzen da PSE-EEko alkatea duen herri batean

**Bizkaiko
Ikastolen
Elkarteko
arduraduna da
egun Josu
Meabe.
(Arg.: Alberto
Elosegi).**

jende guztia ikastolara joateko? Guraso batzuek sekulako lana egin dutela hori aurrera eramateko.

Arazoak asko dira, besteak beste alokairuak nola-bait ere jaisteko saiaterakoan. Azken pauso nagusia eredu publiko edo pribatua aukeratzean izan zen, ia guztiek egin baitzuten apustu pribatuan gelditzearen alde, beren egitasmo edukatiboan aurrera egitearren.

Ibar Ezkerreko euskararen egoera ezagututa, nolako lana egin behar du ikastola batek?

Ugarte bezalakoa da ikastola ingurune horretan, baina ekin eta ekin kalean ere zer edo zer entzuten joaten da, Barakaldon ere bai, Trapagaranen, Muskizen. Ikas-

tolatik hasita euskara astiro hedatuz badoa. Santurtzin ere nabari da aldaketa. Ehunetik 35 haur ikastolara badoaz, nahiz eta beste ikastetxe asko izan. Publikoak asko jaitsi dira, lokalik eduki gabe ere, herriak ikastolari konfiantza bat eman dio, izan ere ikasle guztiak baitira herri bertakoak. Behar aldetik itota daude, baina pozik. Astiro 'normala' deritzoten horretan sartzen goaz gu ere.

Ikastolaren zeregina, beraz, indartsua ikusten duzu ingurunean euskalduntzeko?

Oso garrantzitsua. Santurtzin datorren ikasturtean 320 haur izango dituzte gutxi gorabehera, laster ere bigarren hezkuntzaren aldeko

apustua egingo dute, 600era iritsiko dira. Zutabe oso polita izango da herrirako. Kallean asko nabari da euskaraz gehiago entzuten dela. Lehen jendeak galdetzen zuen «zer da ikastola?», baina pixkanaka aurreratzen doa eta exijentzia dago guztiei kalitatea eskaintzeko. Eraikinak oso ondo ipinita egotea, ahal bada informatika eta bestelako aurrerapenez hornituta. Gorputza, hizkuntzak eta bestelakoak ere landu behar dira, ez bakarrik ohizko ikasgaiak. Jen deak esan dezan merezi duen ikastetxea dela. Apustua egin dute, azken batean, eta guk lagundu, taupada bat besterik ez, egia esan.

Etorkizuneko egoera, orduan, nola ikusten duzue?

Oso ona. Beste ikastolak ez hain ondo, baina hau, Santurtzikoa, primeran doa. Lokalik gabe, orain leku txarrean... baina jendeak apurtxo bat ikusten duenean bertara joango da, orain ere

joaten baitira. Nahiz eta barruan ezer ez egon, jendea etxe polita duen eskoletara joaten da. Horixe da falta dena, kanpoaldea, eraikina. Hala ere, aurtengo matrikulazioari dagokionez beldurrez-eta ibili ziren. Zorionez arrazoirik gabe, harrituta gelditu baitira matrikulazioekin eta lokal gehiago alokatu beharrean izan dira. Datorren urterako zerbait topatuko dutela uste dut, eta hortik aurrera etorriko da lasaitasuna.

Zenbat urte daramatzazu ikastolen munduan bilakaera hau ikusi ahal izateko?

Hogeita zortzi inguru, betebetean sartuta; orain ari naiz utziko dudantzen pentsatzen. Izan ere, lehendakari lanean aritzeko batetik bestera ibili behar da, baina egitekoak baldin badaude hementxe hilko naiz. Animoa ez dut edonola galtzen, euskarak dena merezi baitu.

ARANTXA ERASUN

« Nahiz eta barruan ezer ez egon, jendea etxe polit bat duen eskoletara joaten da; horixe da, hain zuzen ere, Santurtziko Bihotz Gaztea ikastolak faltan duena, kanpoaldea, eraikina »

Ibar Ezkerrean soilik biztanleen % 15 da euskalduna

INDUSTRI EREMUKO EUSKARA

Garai berriak bizi ditu Ibar Ezkerrak. Krisi ekonomiko latz batean murgiltzen den bitartean etorkizunerako urratsak ematen ditu. Euskara du etorkizunerako ezinbesteko tresna, eta hori erakusten digute datuok. Euskaldunen kopurua txikia bada ere, soilik % 15ek daki euskaraz, inoiz ezagutu ez duen garairik onenak bizi ditu. Erronkak asko eta gogorrak dira, baina bidea hasita dago.

SANTURTZITIK Bilbora etortzen omen ziren «sardina freskue» saltzen baina abestia gaztelaraz bada ere, sardina saltzaileak euskaldunak al ziren? Seguruenik, baina euskaldunak izan

arren kalean ikasitako gaztelara makala erabiltzen zuten bilbotar aberatsen nekameekin hitz egiteko. Ez zegoen beste erremediorik.

Egungo Santurtzik ez dauka zer ikusirik sardina sal-

tzaileen Santurtzi harekin. Meatzaldeko ustiakuntzak, industri iraultza, portuaren garapen izugarriak Santurtzi berria eraiki dute. Eta Santurtzirekin batera Ibar Ezkerra. Egun, 284.000 lagun

bizi dira eremu horretan —Bilboko biztanleak kontuan hartu gabe— eta hauek soilik 15.142 dira euskaldunak, hau da, hogeitik bat. Portzentaia ikusita, askok pentsatuko dute euskaldunak *ghetto*-etan edo erreserba berezietan sartuta egon daitezkeela. Ez da horrela. Euskal Herrian antzeko egoeran bizi diren euskaldunek badakite burua bizkortu eta irudimena erabili behar dela horrelakotan. Santurtziko Bihotz Gaztea Ikastola horren adibidea dugu. Aurtengo Ibilaldiaren antolaketa daramaten hauek 30 urte beteko dituzte datorren urtean. 30 urte ahalegin, esfortzu eta ilusioz ikastolaren etorkizuna lantzen.

Ahaleginak ahalegin, Ibar Ezkerra Euskal Herriko zona erdaldunetako bat dugu. Herriz herriz hauek ditugu euskaldunen portzentaiaik: Trapagaran % 7,8; Muskiz % 6,9; Abanto-Zierbena % 6,8; Portugalete % 6,3; Alonsotegi % 6,1; Ortuella % 6,1; Santurtzi % 5,5; Sestao % 5,1 eta Barakaldo % 4,2.

Hala ere, aditu guztiak bat dotoz portzentaiaik txikiak badira ere, azken hamarkadan eskualdean ezagutu den euskararen aurrerakada na-

HIZKUNTZAREN ERABILERA SANTURTZIN ETA BILBO HANDIAN

SANTURTZI

► Ama hizkuntza

EUSKARA

GAZTELANIA

BIAK

BESTE BAT

570

48.791

450

655

► Etxean erabiltzen den hizkuntza

134

49.204

912

216

BILBO HANDIA

SANTURTZI

► Guztira (biztanle kopurua)

890.954

49.693

► Euskaldunak

92.746

2.787

Alfabetatuak

68.330

2.334

Parzialki Alfabetatuak

16.464

265

Alfabetatu gabeak

7.952

138

► Ia euskaldunak

194.226

9.893

Alfabetatuak

140.095

7.865

Alfabetatu gabeak

22.872

884

Pasiboak

31.259

1.144

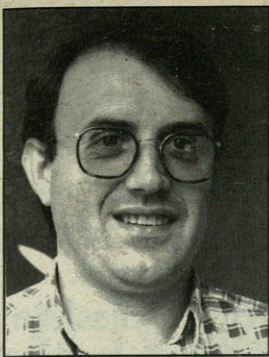
► Erdaldunak

603.982

37.063

Iturria: Biztanleriaren eta etxebizitzaren errolda 1991 - EUSTAT

KOLDO NIEMBRO

Bibotz Gaztea ikastolako zuzendaria

«94-95 ikasturteko matrikulazio kopuruak erakusten dutenaren arabera, Santurtzin aurten 3 urteko haurrak dituzten familien %72k A eredia nahiago du. Hau errealitate baten isla dugu, Santurtzin paseoa ematen baduzu, beharbada ez duzu ezer aurkituko euskaraz. Denok dakigu oso zaila dela giro erdaldun bat euskalduntzea baina ikastolak egiten dituen ahaleginak bezalako gehiago behar ditugu. 4 edo 5 belaunaldi beharko ditugu zerbait egiteko».

CARLOS GLARIA

Santurtziko Euskara Zerbitzuko arduraduna

«Inoiz ezagutu gabeko hitzun kopururik handiena dugu Santurtzin, egoerarik onena nahiz eta portzentaiak oso txikiak izan. Hala ere, euskaldunen arteko pakto bat behar dugu erabilera bultzatzeko, Santurtzin ez baita euskara ia erabiltzen. Harreman guztietan sartu beharko genuke eta normalizat hartu euskaraz aritzea. Euskara plangintzak ez dute ezertarako balio horri ez badiogu irteera ematen. Ez nau kezkatzen kopuruak, erabilerak baizik».

barmena izan dela esaten. 1981etik 1991era bitartean ehunekoa hirukoiztu egin da eta garai hartan soilik %1,6 euskalduna bazen ere, egun Ibar Ezkerrean bizi di-

ren lagunetatik %5,3k euskaraz daki.

Ibar Ezkerrean inon baino nabariago da euskaldunberrri edota B eta D ereduetan ari diren gaztetxoek ga-

Ibar Ezkerrean bizi diren %0,4k soilik izan du euskara ama hizkuntza; honen ondorioz, euskaraz dakitenen arteko %88,2 euskladunberria da

rantzia. Kontuan izan behar dugu Ibar Ezkerreko biztanleen %0,6k soilik izan duela euskara ama hizkuntza, eta euskara eta gaztelania izan dituztenak %0,4.

Gaztetxoek esku

ALDIZ, 5etik 14 urte bitarteko gaztetxo euskaldunen kopurua %15,1era iritsi da eta batzuen ustez kopuru eskasa bada ere, ezin da aurrerakada ukatu. Adin talde honen datuak hartuz gero, euskaldunen portzentaiak asko aldatzen dira: Trapagarango gaztetxoek %29,6 euskalduna da; Abanto-Zierbenan %27; Ortuellan %22; Muskizen %21,7; Alonsotegin %19,6; Portugaleten %6,9; Sestao %14,7; Santurtzin %13,1 eta Barakaldon %11,1. Honetaz gain, milaka lagun ari dira euskaltegietan euskara ikasten: Barakaldon 1.577; Portugaleten 1.550; Santurtzin 1.068; Sestao 519, Trapagararen 383; Muskizen 133; Ortuellan 78 eta Abanto-Zierbenan 59. Ibar Ezkerrean 15.142 euskaldun daude baina hauetatik 12.448 euskaldunberriak dira.

Hezkuntza ereduaren matrikulazio kopuruak aztertu nahi izan ditugu zonaldeko euskararen osasun egoera ezagutzeko. Iturri honetatik hartu beharko dugu etorkizunean euskara egarria asezteko ura. 1983-84 ikasturteetik 1994-95 ikasturtera eman den garapena kontuan hartzekoa da. X eta A ereduak %91,1 izatetik %75,2 izatera jaitsi diren bitartean, B ereduak %4,7tik %11,9ra igo da eta D eredia %1,6tik %12,7ra. Areago, eskolaurreko eta haur heziketako ikasleek bakarrik hartuz gero, aurten erdiak baino gehiagok, %54,5ek, aukeratu dituzte B eta D ereduak. Zenbait herritan, gainera, euskaraz ikasten duten haurren portzentaia askoz handiago da: Ortuellan %88,2; Abanto-Zierbena %88; Alonsotegi %73; Sestao %69,5 edo Trapagan %61,2.

Euskararen etorkizuna norbaiten esku badago, gazteen esku dago baina paradoxa honek indarra eta zentzu osoa hartzen du Ibar Ezkerre bezalako eremuetan. Hala ere, urte asko eta be-

Gabriel Aresti
Euskaltegia

EUSKARAREN ALDE

Telefonoa: (94) 423 23 12

Gran Via, 24 1.a

**SANTURTZIKO
UDAL
EUSKALTEGIA**

EUSKARAZ BLAI

UZTAILEKO TRINKOA
IRAILKO TRINKOA

95-96 IKASTURTEAN:
5 ORDUKO IKASTAROAK

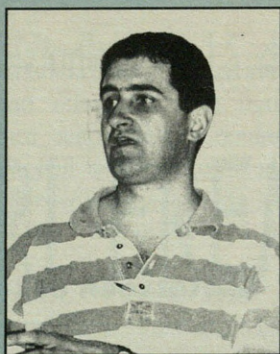

Sinistezina baina itxaropentsua

Santurtzin izango da aurten Bizkaiko ikastolek euskararen alde egin ohi duten XX. festa. Ibilaldia, Ibar Ezkerrean, Euskal Herriko gunerik erdaldunenetakoa ospatuko da, euskaldunak 15.142 izan arren, portzentaietann hogeitik bat dira ozta-ozta (% 5,3).

Hala ere, azpimarragarria azken urteotako euskararen aurrerakada nabarmena da, euskadunen portzentaia 1981tik 1991ra bitartean hirukoiztu egin baita Ibar Ezkerrean, % 1,6 izatetik % 5,3 izatera pasaz. Are gehiago euskaldunen portzentaia, hamarkada honetan, % 1,8 tik 15,1era igo da 5etik 14 urte bitarteko gaztetxoaren artean eta ia euskaldunena % 17,4tik % 47,9ra. Aurrerakadarik handiena inguru horretako herririk txikienetan gertatu da eta begibistakoa denez, oinarritzko irakaskuntza euskaduntzeari zor zaio nagusiki, azken batean, gurasoek beraien seme-alabak euskaduntzeko egin duten euskarazko irakastereduen aldeko aukerari.

Dena den, bistakoa da euskararen erabilpena oso txikia dela Santurtzin edota Ibar Ezkerreko herrietan eta, nire ustez, urte asko pasako dira erabilaren emaitzek gora egin aurretik. Bi dira susmo horren arrazoiak. Batetik, bertako euskaldunen harreman sarea oraindik guztiz edo ia guztiz erdalduna da eta hala izaten

Xabier Aizpurua Telleria
*Eusko Jaurlaritzako Kultura
Saileko Ikerketa eta
Informaziorako zuzendaria*

jarraituko epe motzean. Ibar Ezkerreko zenbat euskaldunen etxean dira senide guztiak euskaldunak? Zenbatek dute lagunarte guztiz euskalduna? Egunean zehar kalean topo egindako pertsona edo lagun guztien artean zenbat dira euskaldunak? Futboleak, saskibaloia edo arraunean ari diren talde guztietatik zenbat dira guztiz euskaldunak? Ikastolan, eskolan edo euskaltegian euskara ikasi duten gazte guztien artetik, zenbatek dute adiskide min, senargai edo andregai euskalduna izateko aukera? Gaur gaurkoz, oso gutxi! Bestetik, aipatu ditugun euskaldunen artetik zenbat mintzo dira euskaraz erderaz bezain erraz eta eroso? Gaur gaurkoz, oso gutxi! edozein hizkuntzatan erraz eta eroso aritzeko ezinbestekoa baita txiki txikitan ikastea edota

egunero normaltasunez erabiltzea. Baina Ibar Ezkerrean, oro har, ez da ez bata ez bestea gertatzen.

Egoera sinistezina izan arren, baditugu itxaropena izateko arrazoiak. Ikasle guztien datuak hartzeko partez, eskolaurreko eta haur hezitako ikasleena hartuz gero, aurten erdiak baino gehiago, % 54,5 B eta D ereduan ikasten ari dira. Gazteok normaltasun osoz hitz egingo dute euskaraz hamabost urte barru, oinarritzko hezkuntza amaitutakoan. Beraz, erro-errotik aldatzen ari da egoera soziolinguistikoa.

Laburbilduz, Ibar Ezkerreko Euskal Herriko gunerik erdaldundenetakoa izanik ere, azken urteotan, euskararen aldeko apustua egin du. Hala ere, gazte euskaldunberri horiek euskaraz hitz egin dezaten ezinbestekoa da ikasgelaz kanpoko beren ingurunean euskaraz hitz egiteko gero eta aukera gehiago ematea. Hori egin ezean, gerta daiteke lehen hizkuntza euskara izan zuten hamarretik lauk bezalaxe, euskaraz mintzatzeko erraztasuna galdu eta euskara partez ala guztiz ahaztea. Azken batean, atzera pausurik egin gabe, jadanik hasia dugun bidea jarraitzea eta orain arte lortu ditugun emaitzen are etekin hobea ateratzeko urratsak ematea dira epe ertainerako erronka nagusiak.

no ez dela bizi. Harreman guztiak gaztelaniaz dira, lehen aipatu bezala euskaldunen portzentaia 20-1ekoa izanik. Santurtziko Udaltxean adibidez, nahiz eta

■ Azken hamar urteotan B eta D ereduko matrikulazioak izugarri hazi badira ere, oraindik OHOk ikasleen % 75k A ereduan ikasten du

hizkuntz eskakizunak bete, ez da euskara erabiltzen, dattorrenak ez badu behintzat hala eskatzen.

Euskaldunen hitzarmena

EUSKARAREN aldeko lanak emaitzak ematen baditu ere, erabilera faltak atzerapausoak dakartza. Aurrera emandako urratsak bi badira, erabilera ezak atzerantz garamatza. Badira lehen hizkuntza euskara izan arren, euskara zerbait (% 0,4) edota guztiz (% 0,3) galdu dutenak ere. Horrenbestez, haurtzaroan lehen hizkuntza euskara izan zuten hamarretik lauk galdu du euskara.

Eustat-ek kaleratutako 1991ko eroldaren arabera, Ibar Ezkerreko biztanle guztien % 0,2k soilik euskaraz hitz egiten du etxean eta % 1,5 euskaraz eta gaztelaniaz aritzen da. Erabilera datu hauek izanda, zaila suertatzen da Ibar Ezkerreko etorkizun euskalduna imajinatzea. Ahalegin bereziak eta izugarritzko esfortzuak eskatzen ditu. Ibar Ezkerreko euskaldun anonimoek euskal giroa behar dute euskara erabiltzeko. Batzuek hitzarmen moduko baten beharra aipatzen dute, baina nola?

MYRIAM GARTZIA

launaldi bat baino gehiago beharko ditugu Ibar Ezkerre euskaduntzeko.

Datu horiek ikuspegi baikorra erakutsiagatik ere, beste errealitate bat badago:

Ibar Ezkerrean ez da ia euskara entzuten, ikusten edota sentitzen. Kaleko euskararen erabilera neurtzea zaila bada ere, esan dezakegu euskaraz irla batzuetan bai-

Exkixu taldeak musika eta Aitzol Aramaiok irudiak ipini dizkio Ibilaldia 95ari.

MUSIKAREN ERRITMOAN EUSKARA AURRERA

Ekialdeko haizeak doinu eta irudi berriak ekarri dizkigu oraingoan, Euskal Herriko txoko ezkutuenak ere Ibilaldia 95aren udaberriko usainez betez. Santurtziko Bihotz Gaztea Ikastolarentzat egindako abestia eta iragarkia gure artean daude.

Exkixu taldeak atsegin handiz hartu du aurtengo Ibilaldiari musika ipintzeko eginbeharra.

«IBILALDITXU» abestiaren notak gure ahotan dantzan jarriak dira honezkero, irratia eta telebistako iragarkia-
ren laguntzaz, eta igandea iritsi baino lehen buruz abestuko dugu Bihotz Gaztea, Santurtziko Ikastolarako bereziki egindako kantua.

Exkixu talde gernikarra da aurtengo Ibilaldiaren

abestia egin duena. Gernikako talde honen izena iazko edizioako musika jartzeko aipatu bazen ere, aurten arte itxoin behar izan dute gernikarrek festa handi hone-tan beren musika ekarpena egiteko. Gustura asko egin dute lana, «Bizkaiko ikastolen alde egiten den festa delako», Jon Mikel taldeko ki-

deak adierazi digun bezala.

Dela Ibilaldia, Kilometroak, Nafarroa Oinez, Herri Urrats edo Araba Euskaraz, hauen aurkezpenetarako egindako kantua boom-ak izaten direla ohartuak dira, eta badakite Euskal Herriko hainbat bazterretan kantatuko dela euren sormenetik ateratako abestia. «Leku

guztietara zabaltzea normala da. Telebistan, irratietan... uneoro entzuten den kantua izaten da, komertzial xamarra, eta horrek abestiaren hedapen azkar bat eragiten du», dio Jon Mikelek.

Berdin gertatu da «Ibilalditxu» kantua kasuan ere, abesti arrakastatsua izateko

Exkixuk osagai guztiak ederki erabili baititu. Letra erraza, musika alaia eta jen-deak azkar ikasteko moduko doinuak oso ondo uztartu dituzte Gernikaldean. Baina komertzialitatearen barruan koka daitezkeen osagarri hauez gain, taldearen zigilua ere utzi dute abestian. *«Abesti herrikoia egin dugu. Alboka sartu diogu besteetan ere egin obi dugunez eta leloan bertso estiloa erabili da. Bestalde, letra erraza izateak ez du zentzugabea izan behar duenik esan nahi»,* azpimarratu digu Jon Mikelek. Eta horrelaxe da. Letra euskararen erabileraren aldeko oihua da. *«Ez da nabikoa ikastolan euskara ikastea. Ikasi eta kalean ere euskara erabiltzea da bultzatu behar dena, euskararentzat bori baita garrantzitsuen»,* argitu digute Exkixukoek.

Telebista zabalbide

KANTUAREN erritmo rockeroak pausoa eramaten lagunduko digu igandean, dudarik gabé. Baina igandea iritsi aurretik bestelako urratsak jorratu dira. Abestiarekin batera, esaterako, berrogeita bost segunduko iragarkia egin da, Ikastolako Federakuntzaren eskariz.

Iragarki hau egiteko Ikastolen Federazioak deialdia egin zuenetik, *«lagun de-xentek aurkeztu zituzten*

Bihotz Gazteako haurrak pozik ibili ziren beren kirolari maiteenen artean. (Arg. Floren.)

proiektuak eta, azkenean, Aitzol Aramaioren proposamena izan zen gailendu zena», adierazi digu Santurtziko Ikastolako arduradunetako batek. Proposamen berri eta freskoa da Aitzolek egindakoa. *«Egitura modernoko bideoa aurkeztu nuen, beti egin obi diren-tatik zertxobait aldenduz-diosku hogeita lau urteko gazte ondarroatarak; aukeratua gertatu eta berehala hasi nintzen lanean».*

Exkixuk kontzertuetan erabiltzen dituen Momotxorroak, Euskal Herriko pertsonaia ezagunak, eta Ibilaldia egingo den paisajearen irudiak grabatu zituen. *«Santurtziko mendian hartutako irudiak dira, bertan ospatuko baita eguna. Bide batez, Santurtziren hiri grisaren topikotik aldendu*

nabi nuen», esan digu Aitzolek. Zelai hauetan bildu zituen Santurtziko ikastolako haurrak, Jose Angel Iribar entrenatzailea, Itziar eta Garbiñe trikitilariak, Leire Bilbao eta Iratxe Ibarra bertsolariak, Alkiza, Urrutia eta Luke futbolariak, Eneko Acero surflari gaztea, Exkixuko Alex, HIESaren aurkako koordinakundeko Josu Unanue, ETBko Kixkur, Xabi Metal, Patxi Alonso eta Xebe Diez, eta «Goenkaleko Gaizka, Joxe Mari eta Txapas, besteak beste, eta Ibilaldi txikia antzeztu zuten, grabaziorako. *«Joko alaia aukeratu nuen bideoaren atalak lotzeko, aulkiarena alegia. Oso giro polita sortu zen partaideon artean»*

azaldu digu bideogileak. Ibilaldian pentsatuta egingo dako bideo honek eskaintzen digun egituraren erakargarritasuna, elementu klasiko eta moderno arteko nahasketan dago, Aitzolek berak esaten digun bezala. *«Elementuak oso klasi-koak izanik, egitura modernoa lortu nabi nuen».* Ho-

rretarako, teknika sinplea erabili du. Kamera eta angeluar handi bat baino ez ditu izan lagun. Dena den, kameraren kokapenak aldaturaz, pikatu eta kontrapikatuak erabiliz eta angeluar handiek eskaintako eremu zabalez baliaturaz, helburua lortu du, eta errealizazio paregabea da emaitza.

Abestia eta bideoa elkarren ondoan agertzen diren Ibilaldiaren osagarri ezinbestekoak bilakatu dira azken urteotan. Ikastolen Federazioa, eta bereziki Santurtziko Ikastola, oso pozik geratu dira Exkixu eta Aitzol Aramaiok egindako lanarekin, eta hauen konpromezu maila goraipatu nahi izan dute. *«Ja ezeren truke aritu dira lanean eta hori oso aipagarria da»,* azpimarratu dute Santurtziko Bihotz Gaztea ikastolan.

Albokaren doinua lagun hartuta, *«herri bateko bizkuntza ez dela galtzen egingen den artien»* leloa entzun-go da Santurtziko zelaietan.

AINHARA ZUAZABEITIA

■ Jaialdi hauetarako egiten diren abestiak boom komertzialak bilakatzen dira; Exkixuk arrakastarako behar diren osagai guztiak ongi erabili ditu, baina zigilu propioa ere ipini diote «Ibilalditxu»ri

Euskal Herriko hainbat tokitatik Santurtzi ezagutzera hurbilduko gara

SARDINA USAINA

Esnatu loti!
Ibilaldiaren
alde! Hurbil
zaitez
Santurtzira
sardinak
dastatzera.
Badira
Santurtzin
Euskal Herrian
aurkituko ez
dituzun
bitxitasunak;
The Pride of
Bilbao hauetako
bat dugu. Paisaje
industrial
mendiarekin
nahasten da,
itsasoaren
usaina eta
garabien
bistarekin.

■ Kaiak gogorarazten digu Bizkaiak ezagutu zuen industri garapena. (Arg.: Diaz de Durana).

ko bizitza. Hala ere, XIX. mendean Santurtzik egundoko aldaketa ezagutu zuen industri iraultzarekin batera. Meategien ustiakuntza eta portuaren merkatal garapenak ohizko bizitzaren aldaketa ekarri zuen.

Santurtzi Bilbo Handia eskualdeko udalerrria dugu, nahiz eta bere eskualde historikoa Enkarterriak izan. Ibar Ezkerrean 284.000 lagun bizi dira, hau da, eskual-

deko % 31,9 eta Bizkaia oso-ko biztanleen laurdena. Zehazki, Santurtziko biztanle kopurua 50.473koa da. Hauetatik 2.737 pertsonak soilik dakite euskaraz.

Duela zenbait hamarkada eskualdeak inmigrazio prozesu luzea eta masiboa ezagutu zuen, baina azken urteotako krisi ekonomikoak gogor astindu du zona. Egun, herriotatik alde egiten dutenak bertara datozenak

baino bi edo hiru aldiz gehiago dira. Hain zuzen ere, Euskal Herrian biztanle gehiago galdu dituen zonatako bat dugu hau: 1981ean 300.000 biztanle izatetik 1991n 284.000 izatera pasatu da. Honi jaiotze tasa eskasa gehitu behar zaio: hamarkada honetan 5etik 14 urte bitarteko gaztetxo kopurua erdira jaitsi da.

Santurtzi Abrako ezkeraldean dago, Nerbioi

HISTORIA liburuetan Santurtziri buruz egiten den lehenedabiziko aipamena 1075 urtekoa da. Badirudi, garai hauetan, Oñako San Salvatore monastegiaren inguruan egiten zela egunero-

Santurtziko kaleetan artea eta kultura ere aurkitu ahal ditugu. (Arg.: Itziar Diaz de Durana).

ibaiaren uhobian. Bertara heltzeko garraio desberdinak ditugu. Renfeko trenak bertaraino eramango gaitu modu erraz eta eroso batean. Bidaia ireaupena 20 minutukoa da eta Ibilaldia-
ren egunerako ordutegi berezia izango dugu Santurtzuraino heldu nahi dugu-

nok. Naxako geltokitik aterako dira trenak 10 minuturo. Bidaia honek aipamen berezia merezi du, batez ere Ibai Ezkerra ezagutzen ez dutenentzat, paraje post-industrialak harrapatuko gaitu eta. Benetan gomendagarria erne egotea, Labe Garaietako lantegiak zein Olabeaga

edota Zorraurre auzuneen bista erakusgarria eskaintzen baitigu.

Bestetik, Bilbotik Santurtzirako bidaia, sardina saltzaileak oinez egiten bazuten ere, guk autobusez egiteko aukera dugu. Bi linea ditugu: Sendexako kaitik atera —Bilboko Udaletxe

■ Santurtziko eskualde historikoa Enkarreterriak dugu; une honetan Santurtziko biztanle kopurua 50.473koa da eta hauetatik 2.737 pertsonak soilik dakite euskaraz

ondoko geltokia— eta Bilbo-Santurtzi bidaia zuzena egiten duena; eta bigarrena Bilbo-Santurtzi geldialdiekin, Lutzana kaletik ateratzen da ordu laurdenero.

Ekainaren 4a ez da oso egun aproposa izango Santurtzira autoz joateko baina hala ere, aukera hori baldin baduzu gustuko, autopista ez duzu zertan utzi behar Ibar Ezkerreko herri honetara heltzeko. Bestela Santandereko norabidea hartu eta autobideak dituen sarbideetatik ailegatuko gara bai Santurtzi erdigunera bai portura.

Beste garraio batzuk aipatzearren, Euskal Herria eta Erresuma Batua lotzen duen ferria Santurtzitik atera da astean bitan. Honen izena Pride of Bilbao da -'Bilboren harrotasuna', akaso?—.

Santurtziko tradizio garrantzitsuen estropadak dira. Uda guztietan Santurtziko Bandera izenarekin Kantauroko txalupen artean lehiaketa gogorra jokutzen da. Antzina arrantzaleek txalupekin txapelketak egiten zituzten, kaira nor lehenago iritsi, hau dugu hain

Santurtziko lagunek Portuan ibilbide ederrak egiten dituzte. (Arg.: Itziar Diaz de Durana).

zuzen ere estropaden jatorria. Kantauriko kostaldeko txapula inportantenetarikoa Sotera da, jakina, Santurtziko dugu. Santurtziko Arraun taldean jendea oso gazterik hasten da, gerora ikurrinen lehian aritzeko. Kirol honek modalitate desberdinak ditu-denak ere oso ikusgarriak-, eta Santurtziko arraun taldea guztietan aritzen da.

Santurtzik Bizkaiko udal polikiroldegi garrantzitsuenetarikoa dauka. Abra ondoan dago, Portutik ez oso urrun. Polikiroldegi honek

zerbitzu oso bitxia dauka, igandeetan gaztetxoentzako dantzaleku bihurtzen da eta.

Itxasozale baino mendizaleak bazarete, gustuko izango duzue aurtengo Ibilaldiko zirkuitua, Mamariga auzunean eta Serantesen maldetan egingo baita. Serantes mendi mitikoa dugu Bizkaian eta oso altua ez izan arren (466 metroko altuera), tontorreino igotzea merezi du. Egun argia izanez gero, Santaderreko kostaldeko Castro Urdiales herria, Mugarra eta Oiz mendiak eta Abrako bista bitxiak gozatu-

ko dugu. Ibilaldiko antolatzailerek zirkuitotik kanpo dagoen txango berezia seinalatuko digute. baina kontutan hartu beharko dugu mendian gaudela eta natura errespetatzen jakiteak nahitaezko baldintza dugu.

Ibilaldia Mamariga auzoan eta Serantes mendiaren maldetan ospatuko bada ere, beste txango batzuk proposatuko dizkizuegu. Ezagutzeko modukoak dira Udaletxea eta Cristobal de Murrietaren monumentoa. Udaletxe ondoan San Jorge eliza daukagu (XI. mende-

koa). Katak ere aipamen berezia merezi du, Santurtzik izan duen benetako arrantzale giroa gogoratzen baitugu. Portuan, nola ez, Santurtziko sardina famatuak dastatu ahal izango ditugu.

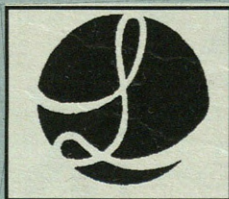
Peñotako zonako jauregiak ezagutzea merezi du. Mende honen hasieran modan jarri zen, Billoko burgesia eta Madrilekoa bainuetxetara hurbiltzen baitzen. Malda batean Oriol jauregia dago. 1916an eraiki zuten eta nabaria da estilo ingelesaren eragina, arkitektura honen lekuko bakarra izanik.

Hirugarren ibilbidea, portuan hasi eta ondoko udalerriraino, Zierbenaraino eramango gaituena da. Mendizabal Kapitaina kalean hasten da eta bertan jatetxe onenak, tabernak eta dantzalekuak aurkituko ditugu. Gaueko giroa ere kale honetan mugitzen da. Hemendik gertu, Iparragirre etorbidea daukagu eta eskuin aldean Sardina Saltzailleen Paseoaz gozatzeko aukera.

Eguraldiak laguntzen badigu, zalantzarik gabe Santurtzin gozatu egingo dugu bai herrian zein Ibilaldiko zirkuituan. Herri honek erakutsiko digu euskalduna izateko gogo bizia daukala.

Itziar Diaz de Durana

LABAYRU

IKASTEGIA

XXVI. Derioko Udako Euskal Ikastaroa

1995.eko uztailaren 3tik 15era

Matrikula-epea zabalik
Tlfnoa.: (94) 443 76 84

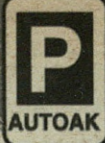
LAGUN ETXEA TABERNA

- ✓ Pintxo bariatuak
- ✓ Azkarrak (Mus)

GENARO ORAA KALEA 21 24 K - SANTURTZI

SANTANDER
MUSKIZ
BALMADEA

SARRERA 2

IRTEERA
SANTURTZI
PUERTO

SARRERA 3

SARRERA 1

IRTEERA
SANTURTZI
CENTRO

TRENA

ILBO
AZTEIZ
ONOSTIA
BAIONA

EKAINAK 4

Sinestezina

SANTURTZI

Ibilaldia 95

«Trikitixa ez da musika-tresna ahalguztiduna, muga asko ditu»

Donostian bere laugarren diskoa aurkeztu ondoren harrapatu genuen sekula santan ipurdia kieto leku batean izango ez duen gizasemea. Elkarrizketa egin eta ziztu bizian atera zen Iruñea aldera, Tapia eta Leturia Band diskoaren aurkezpena egin asmoz. Trikitixa munduan puntakoa dugu Joseba Tapia, eta asko du oraindik esateko musikari lasartear honek.

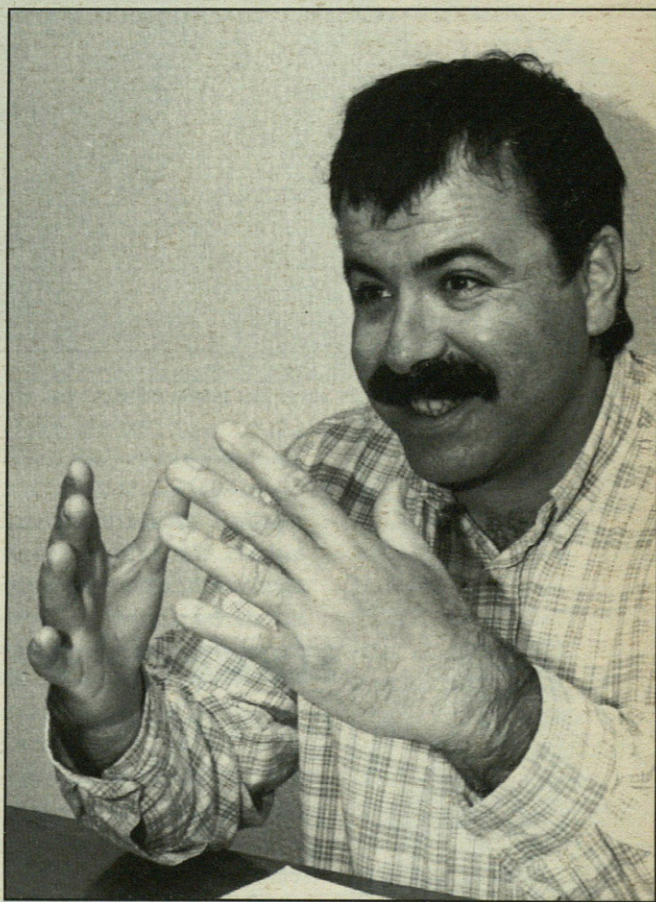
Azken diskoan, «Tapia eta Leturia Band», taldeko partaide guztiak dira protagonistak...

Hori izan da garrantzitsuen gure ibilbidean: talde osoak egin duela diskoa orain. Orain artekoak Leturiak eta biok egindako kantuak ziren, eta ondoren beste zenbait musikariren laguntza izaten genuen. Disko honetan lortu dugu talde finkoa osatzea, eta ez bikote baten itzalean datorren taldea. Uste dut, honela, suerte handia izan dugula, uste horretan gaude behintzat. Disko honetan denok egin ditugu kantuak: Mikelek mordo bat egin ditu, Batizek ere bai, neronek... Letra aldetik ere laguntza ugari izan dugu: Doni Egaña, Jakoba Errekondo, Jesus Mari Irazu,

Jon Sarasua, Xabier Montoia, Patziku Perurena, Asier Serrano, Mikel Markez eta geronek egindako kantuak agertzen baitira.

Disko hau zer da, rock munduan muturra sartzen duen trikitixa diskoa edo trikitixaz hornituriko rock diskoa?

Zaila da horrelako definizio bat ematea. Nik uste dut Tapia eta Leturiaren ibilbidearen barruan bakarrik koka daitekeela disko hau. Disko honetan ez dugu proposatzen musika estilo bat, edo trikitixak rock mundura pasa behar duenik, edo trikitixaren egoera rock munduan. Egin duguna da momentuan okurritu zaizkigun erritmoei komunikazio bat sortu. Oso arbitrarioak izan dira erritmo aukeraketa

«Disko honetan talde finkoa osatu dugu». (Arg.: A. Eloegi).

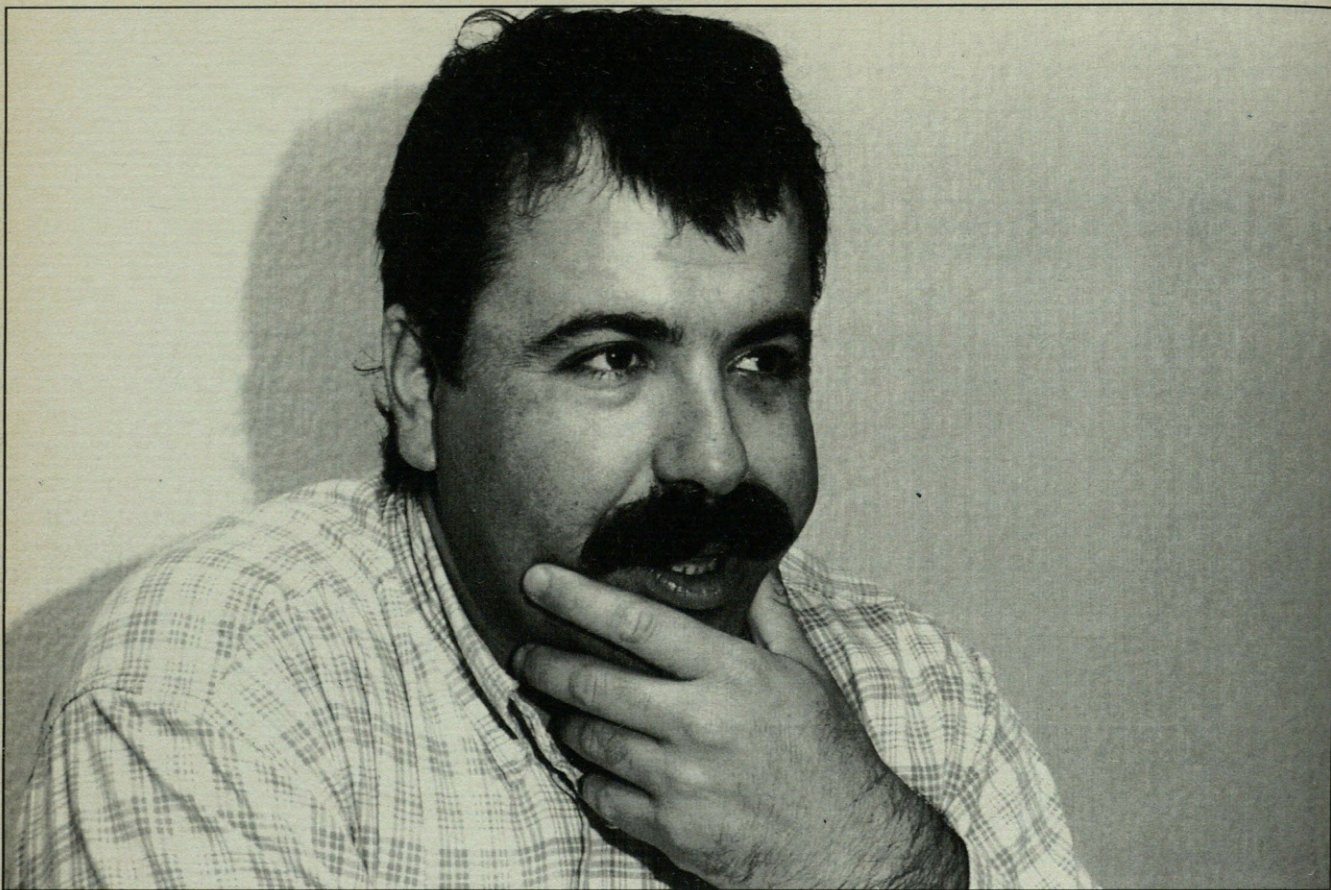
horiek, eta ondorioz, garrantzitsuen ez da estiloa bera baizik eta estilo horrekin egin ditugun joko komunikatiboak.

Duela gutxi Elkar etxeak Triki izeneko azpizigilua sortu zuen. Zergatik ez

da editatu zuen diskoa azpizigilu bonekin?

Guk ez dugu esango disko hau trikitixa ez denik; alde-rantziz baizik. Ez du zertan trikitixak akordeoi diatonikoari lotuta egon behar; Tapia eta Leturia izenarekin

«Tapia eta Leturia izenarekin ageri den guztia trikitixa da». (Argazkia: Alberto Elozegi).

ageri den guztia trikitixa dela uste dut, talde konsagratua baikara trikitixa munduan. Adibidez, gaurko *country* musikan batzuek ez dute jadanik banjoa edo bi-bolina erabiltzen, eta hala ere *country* taldeak izaten jarraitzen dute.

Nik uste dut, *country*-arekin gertatu bezala, Tapia eta Leturiarekin gauza bera gertatzen dela: guztia trikitixaren mundutik eta ikuspuntutik begiratuta dago, baita trikitixa gabeko kantutak ere. Beraz, trikitixa disko bat da. Beharbada ez da trikitixaren ibilbide naturalean kokatzen, baina guk horrela aukeratu dugu. Gure ingurunea horrelakoa da, gure taldea rock mundutik dator, musika elektrikoa entzuten dugu, eta konple-

xurik gabe egin dugu salto beste erritmoetara.

Diskoa entzuterakoan nabari da erabat 'sueltoan' ibili zaretela. Zein da disko honen freskotasunaren sekretua?

Alde batetik taldeko beste partaideek ere parte hartu dutelako da freskoa. Lehenengo aldia da Mikel Artiedak kantuak konposatzen dituela... Nik uste kantuaren erabileran dagoela freskotasuna; abestiak erabili egiten ditugu, erritmoak erabili egiten ditugu gure nahi eta

asmoetarako, eta uste dut horrek ematen diola freskotasun hori.

Euskal Herrian musika estilo bat miresteko ohitura dugu, eta musika estilo horren barruan talde bat edo bakarlarri bat. Adibidez, Euskal Herrian badauzkagu *heavy*, rock edo *blues* zaleak, eta musiko askok egiten dutena zera da: hartu dezagun adibidez *blues*-a, eta honen barne Buddy Guy. Musikoak esaten du «hauxe gustatzen zait; saiatuko naiz bera bezala jotzen»; musiko

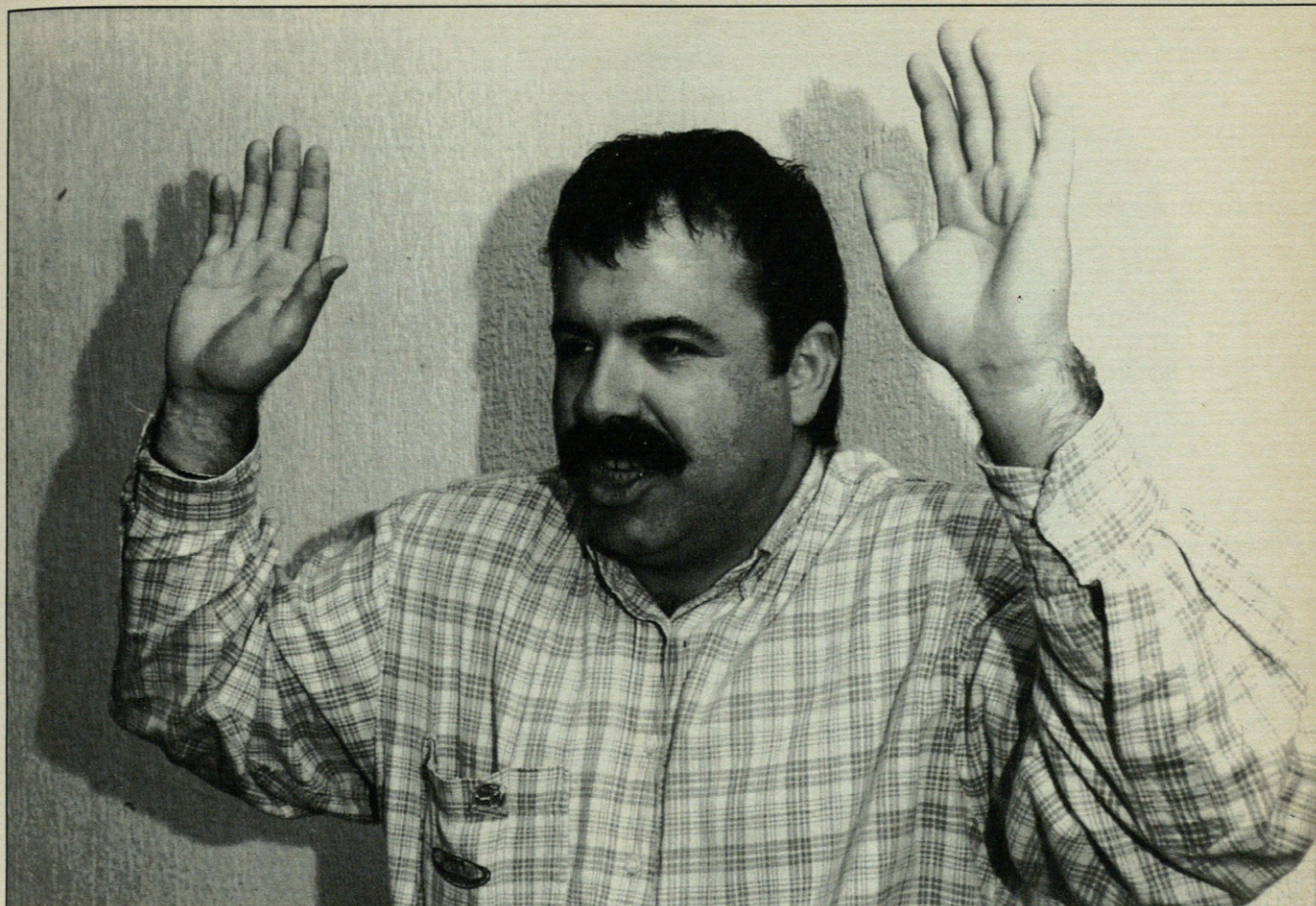
honek lortzen duenean bere antzera jotzea iruditzen zaio bidea bukatua dagoela, eta badirudi entzule eta kazetariak onartu behar dutela gure maila. Baina hori ez da bide zuzena. Uste dut musika estilo oro 'erabili' egin behar direla. Rocka edo *blues*-a gustatzen zaidala? Ba, 'nire' egiten dut musika, 'nire' egiten dut jotzeko modu hori, eta hortik abiatuta egiten diren kantuek badute nortasun berezi bat.

Ez al zarete betiko Tapia eta Leturiaren entzuleen baserrearen beldur?

Oso irristakorra da definizio hori. Ez dut uste Tapia eta Leturiaren entzulegoa beti bera izan denik. Hasi ginenean trikitixa eta panderoz osatutako taldea ginen, eta hori bakarrik egiten genuen,

« Diskoan ez dugu proposatzen musika estilo bat, edo trikitixak rock mundura pasa behar duenik, edo trikitixaren egoera rock munduan; momentuan otu zaizkigun erritmoekin komunikazioa sortu dugu »

Lajak eta Martinek egiten zuten gauza bera. Orduan publiko bat genuen; gero aldatzen joan da. Trikitixa herritik hirira etorri zen. Ordua arte trikitizaren mundua, hirian, gaizki ikusitako gauza zen, beserritarren seinale. Gogoratzen dut Donostian jo izana behin eta jendearen begiradak «hauek zein menditik jaitsi dira?» esaten zuela.

Gure publikoa ere aldatzen joan da, baina naturalki, naturalki ere trikitixa baserritik kalera jaitsi zelako. Gure publikoa ez da beti bera izan. Garbi dagoena da trikitixa bakarrik entzuten duen jendeak seguruenik ez duela disko hau gustuko izango. Guk ezin dugu hauei begira egon beti eta horretara bakarrik mugatu, bestela ez genuke inoiz ezer

diferente-rik egingo. Hala ere, uste dugu oraingo Tapia eta Leturiaren entzule askoren gustukoa izango dela. Ez genuke inor ofenditu nahi disko honekin, baina beharrezkoa da aukera hauek

aprobetxatzea.

Ba al dugu euskaldunok, eta euskal musikak zebazki, gainditu gabeko konplexurik?

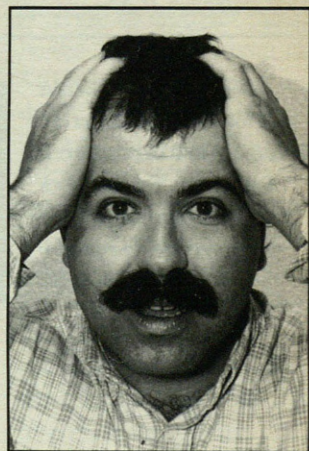
Uste dut arriskutsua dela euskal musikaz edo euskal

«Kantuaren erabileragatik da freskoa diskoa; kantuak eta erritmoak erabili egiten ditugu gure nahietarako».

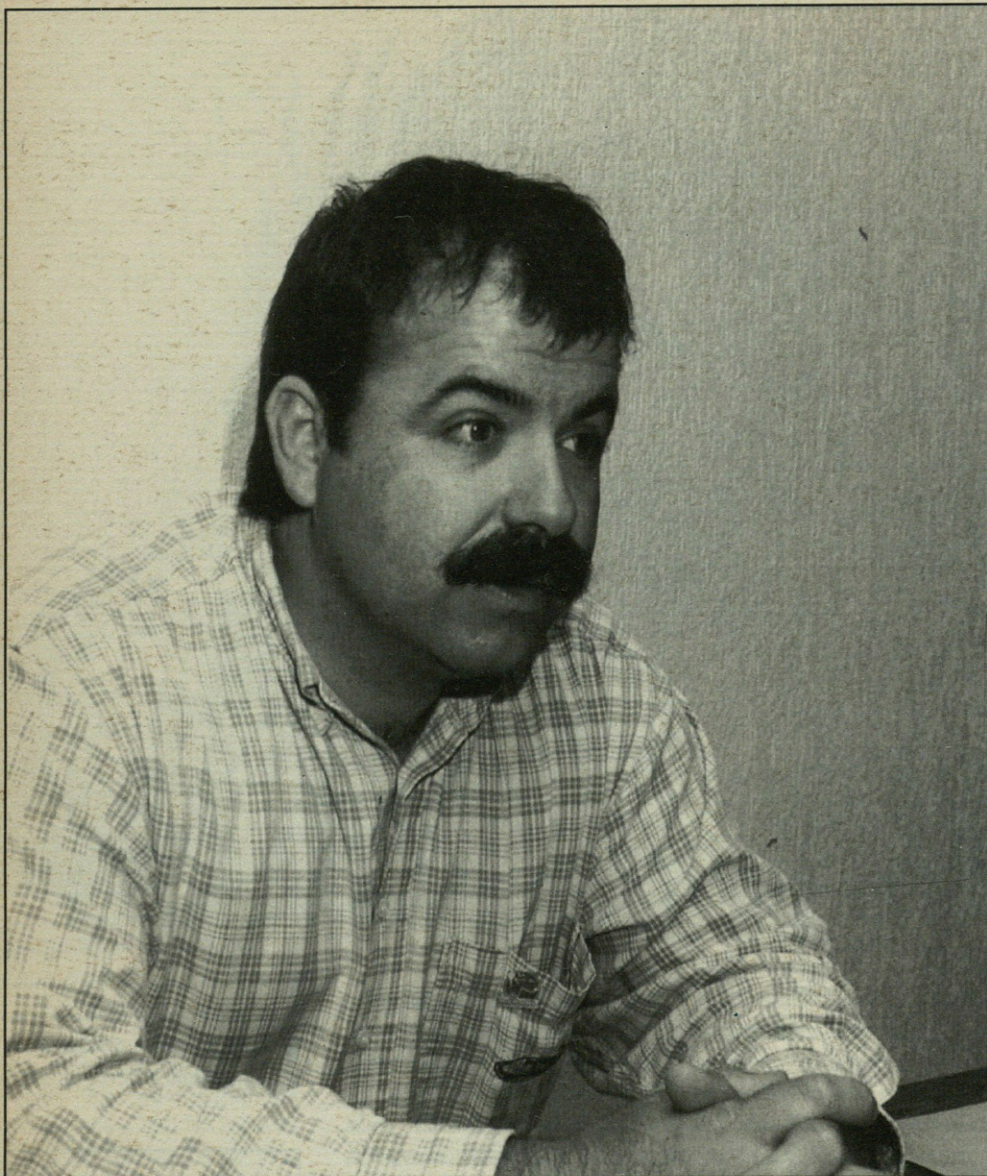
(Argazkia: Alberto Elozegi).

NORTASUN AGIRIA

● 31 urte egin zituen San Isidro egunean ● Lasarten jaio zen eta Donostian bizi da ● Miguel Bikondoarekin ikasi zuen akordeoia eta bere osaba Eleuterioren soinu txikia ● Lehen plaza Lasarten egin zuen ● Denbora librean «potrojorra» gustatzen zaio ● Gehien mirestu duen trikitilaria bere osaba Juan Tapia izan da, osaba Eleuterio, Laja eta Martin ahaztu gabe ● Gitarra elektrikoa ere jo zuen Usurbilgo Beazunipeiak taldean ● Lau disko t'erdia eta dozenaka kolaborazio dira bere errenta artistikoa

«Gogoratzen dut behin Donostian jo izana eta bertan bildutako jendearen begiradak 'baina hauek zein menditik jaitsi dira?' esaten zuela». (Argazkia: Alberto Elozegi).

nortasunaz hitz egitea. Oraindik jende askok baditu konplexuak. Euskal Herrian beste mailatan ere konplexu asko daude. Nortasunarekin ere konplexu asko daude: euskaldun gara, ez gara? Nortzuk dira euskaldunak? Zer da euskal musika? Noraino iristen da euskal musika? Gauza hauek ez daude garbi eta konplexuak sortzen dituzte. Dena den, ez dut uste konplexurik gabeko gizarte bat nahiko nukkeenik ere. Maila batean ez dut uste txarra denik. 'Konplexu' hitza bera negatiboa da,

baina askotan gure ezinak eta desorekak garbi ikusten ditugu horrela. Autokritika beharrezkoa da.

Ba al dago soinu txikiarekin nabastu ezinezko musikarik?

Dudarik gabe. Disko hone-tan bertan badaude kantu pare bat trikitixarik ez dute-

nak, ez genuelako ondo ikusten estilo horretan. Soinu txikiak kantua 'suabizatu' egiten du, eta guk kantu tenso bat proposatu nahi genuen; horregatik ez genuen sartu. Ez dut uste trikitixa instrumentu ahalguztiduna denik, muga asko dauzka eta bere esparruan mugitzen da. Nik oso gustura jotzen ditut garai bateko arin-arin eta fandango zaharrak, eta uste dut bere espazio naturala horixe dela gainera.

Nola dator 'erreleboa' trikitixa munduan?

Oso ondo ikusten dut: gazte jende piloa, ideia askorekin... Jende askok erantzun negatiboa eman izan dio galdere honi, oraingo gazteek ez dutela bide zuzena jarraitzen eta horrelakoak.

Musikari bakoitzak bere ibilbidea du, eta ezberdina gainera. Gure kasuan hau izan da eta ondoren datozenek beste bide batzuk sortuko dituzte. Garbi ikusten duguna da ez garela betirako izango, ondorengoak etorriko direla, gauza berriak asmatuko dituztela eta gu atzean geldituko garela. Izadiaren legea da, ezta?

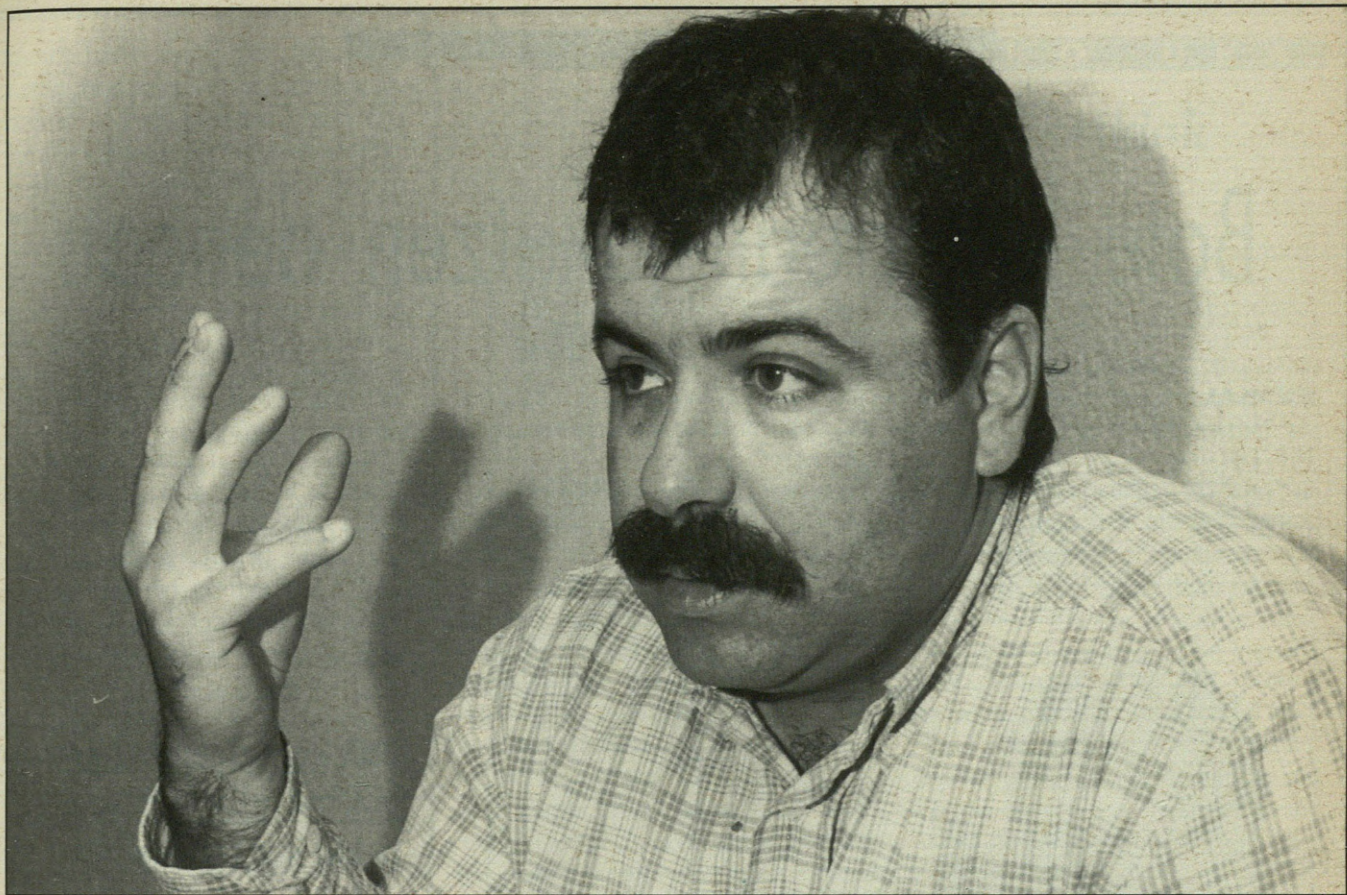
Joseba Tapiak soinu txikia ezagutu ez balu, zertan arituko zen orain?

Ez dago jakiterik, baina akaso musika munduan jardungo nuke beste instrumenturen batekin. Ez dakit zer gertatuko zen, baina oso pozik bizi naiz musikaren munduan.

Imajina daiteke Tapia Leturiarik gabe?

«Musika estilo oro 'erabili' behar da. Rocka edo bluesa gustatzen zaidala? Ba, 'nire' egiten dut musika eta jotzeko modu hori, eta hortik abiatuta egiten diren kantuek badute nortasun berezia»

«Mantso bada ere, Trikitixa Elkartea aurrera doa bere lanean». (Argazkia: Alberto Elósegui).

Nik uste dut inor ez dela ezinbestekoa inongo egoeratan. Gaur egun jendea ezkondu egiten da baina separatu ere bai, eta gero beste batekin maitemintzen da. Dena den, Leturia eta bion arteko loturak nahiko emaitza positiboa ematen duela uste dut.

Bada zeozer egin nabiko zenukeena baina ezin izan duzuna egin?

Askok! Nik, soinu txikiak bezala, muga asko dauzkat. Gauza askotarako ez naiz oso bizkorra, eta beraz ezi-

nezko gauza, asko. Dena den, uste dut zorionaren mugetan bizi naizela.

Zure burua imajinatzen al duzu Rufino Arrolaren modura, 86 urterekin eta plazaz-plaza?

Horrelaxe imajinatzen dut. Ez dakit adin horretara iritsiko naizen, baina uste dut beti ibiliko naizela trikitixaren inguruan.

Joseba Tapiak, esnatzen denean, zeren premia du, eta zer egiteko irrikan esnatzen da?

Askok kostatzen zait esnatzea

eta gehiago jaikitzea. Premiak? Askok, denok bezala. Gustatuko litzaidake egiten ditudanak baino bost aldiz gehiago egitea. Alde horretatik falta asko ikusten ditut nire barruan ere.

Zer egin behar duzu lasai gelditzeko? Zer egiteko asmoa edo gogoa?

Ez dut luzera begiratzeko ohiturarik, nahiko «gaur eta bihar» bizi naiz. Nire buruari ez diot inoiz ere horrelako galderarik egiten. Badakit gaur zer ari naizen egiten eta gutxi gora-behera bihar zer egin nahi dudana. Hortik aurrera ez dut gehiegi pentsatzen.

Badakigu Euskal Herriko Trikitixa Elkartearen zabilzala. Zertan dago gauza momentu bontan?

Eztabaida asko izan da elkartearen inguruan duela hilabete batzuk. Gazte jendea eta zaharren arteko lotura izango zenaren ibilbidea hasi genuen, eta oso mantso baldin badoa ere, uste dut Trikitixa Elkartea aurrera doala. Lanerako prest dago jendea, hileroko bileratan biltzen gara eta zenbait proiektu aurrera doaz. Beharko genukeena zera da: trikitilari gehiago inguraztea. Hori denboraren lana da, bitartean guk konfiantza eta lasaitasuna transmititu nahi dugu. Txapelketen eta horrelakoen aferak giroa gogortu egin dute, eta horrela zailagoa da antzeko proiektu bat aurrera ateratzea.

XABI NABARRO

«Euskal Herrian maila askotan daude konplexuak: nortzuk dira euskaldunak? Zer da, eta noraino iristen da euskal musika? Gauza hauek ez daude argi eta konplexuak sortzen dituzte»

Bote lasterrean jokatzeko denean

EUSKAL Musikaren zikloa egin berri da Parisen, hainbat talderen parte hartzeaz, eta euskal doinuak Frantziako musika pentagraman kokatzeko asmoz. Izan ere, ezezaguna zaio frantziar publikoari hemengo musika, eta bertako merkatu handian apenas antzeman daiteke gurean puntakotzat ditugun hainbat talderen oihartzunik. Oskorri, Lin Ton Taun, Txakun, Su Ta Gar, Erramun Martikorena... denetarik entzun ahal izan zen Parisko Euskal Etxeak antolatutako ekitaldi hauetan, eta emaitzak aipatzerako orduan, doinu alaiak baliatu dituzte antolatzaileek, helburuak bete direlakoan. Doinu horien arabera dantzatu nahi nuke nik ere, egitasmoaren garrantziaz oharturik eta aurrera begira ekar dezakeen zabalkundea kontuan hartuta. Baina, emango zaion jarraipenari buruz zalantzak ditut: ez ote da hain

ohituak gauden bote lasterreko jokaldia izan, atzean plangintzarik gabea, honakoa?

Eusko Jaurlaritzak babestu du Euskal Musika egitasmoa, zazpi milioi terdi pezetako aurrekontuaz. Diru hori gabe ezinezkoa zitekeen noski, antzekorik antolatzea. Gure iturriek adierazi digutenez, Eusko Jaurlaritzaren iazko aurrekontuetatik libre geratu ziren sosak bideratu omen dira Parisa, noiz eta, Kultur Bidean proiektua itxi zen tarte berean (urriak 30ean desegin zen, hain zuzen ere). Kultur Bidean abiatu zuen Rogelio Ibañezek zera gogoratzen zigun tenore hartan: «*Lanean aritu garen denboran erakutsi dugun dinamikagaitik lau zapabost milioi iritsiko zitzaizkigula uste genuen, galeria bat aurkitu eta erakusketak iraunkorki plazaratzeko. Baina dirurik ez dagoela eta, Eusko Jaurla-*

ritzaren babesik gabe ezinezkoa zaigu aurrera egitea.

Kultur Bidean proiektuaren desageritzeak hainbat kezka piztu zituen kultur munduan, Parisen zentru iraunkor baten beharra aldarrikatuz eta euskal kulturgintza nazioartean promozionatzeko orduan Euskal Jaurlaritzak plangintzarik ez zuela salatuz.

Zeri eman behar zaio lehentasuna, noizean behin kontzertuak antolatzeari edo Frantziako hiriburuan egitura iraunkor bat finkatzeari?

Susa argitaletxeak enpresa egitura berritu du, eta aurrerantzean, bazkidez osaturiko elkarte mugatua izango da. Literatura, zinemagintza, kantagintza, kazetaritza eta itzulpenegintza alorretako 40 pertsona ezagun bildu dira taldera. Aro berriari hasiera emanez, bi liburu aterako ditu datozen asteotan

Susak: Koldo Izagirrerren «Ez duk erraza, konpai» bata, eta Jose Luis Otamendiren «Lur bat zure minari» bestea. (Argazkia: Edurne Koch).

Horren harira datoz nere kezak ere. Kultur Bideani ukatu zitzaizkion diruak, eta gehiago, bideratu dira Euskal Musika egitasmoa aurrera eramateko, baina hiru egunetako egitarauaren atzean, zer nolako plangintza sustatu nahi da Lakuatik? Plangintzarik ez dagoenaren susmoa dut nik, hots, «*zazpi milioi l'erdi soberan ditugu eta...*» hote lasterrean jokatzeko ari dela, pilota nora doan ondo begiratu gabe. Paris, eta Europari begira, euskal kultura promozionatzeko lehentasunak markatu behar dira, eta horien arabera bitartekoak jarri, baina honetan huts egiten da, behin eta berri. Zeri eman behar zaio lehentasuna, noizean behin kontzertuak antolatzeari edo Frantziako hiriburuan egitura iraunkor bat finkatzeari? Zertan xahutu behar dira diruak? Luzerako eman dezakeen eztabaida dugu honakoa, Euskal Musikari ezer kendu gabe, lortutako emaitzak onak baitira, nazioarteko gure politika kulturalari buruz hainbat argibide ekar ditzakeena.

PASA berri da Museoen Eguna, eta ohi denez, apenas eskaini zaio arreta berezirik, komunikabideek bestelako koadroak irudikatzen eta irudiak baliatzen baititugu hizki handietako notiziak osatzeko. Iniziatiba herririk bada ordea, museoen artean, eta horiek azpimarratzera noa. Izan ere, Baiona, Getariako erakustokiak eta Donostiako San Telmo elkartu egin dira 31 artista aurkezteko. Baiona eta Getarian Hego Euskal Herriko artistak daude ikusgai eta San Telmon Iparraldekoak.

Artearen munduan ere, muga hausteari ekin behar zaiola eta, lan amankomuna burutzeko lehen urratsa dela honakoa adierazi dute antolatzaileek. Museoen arteko loturak finkatzen hasteko eredugarriak gerta daiteke antzeko ekimenak, eta martxan jarri gabe dagoen Euskal Museoen Plan handian sustatu beharrekoak. Orain artean inongo koordinaziorik gabe eta baikoitzak bere irudiei begira egindako bidea aldatzen hasteko ordua da.

J.J. PETRIKORENA

ITURGORRIKO URA

LOGSE eta herri txikiak

ZERBAIT egin beharra zegoen ikasketetan gertatzen den porrotaren aurrean. Pedagogia herrikuntzak sartzeko ere, plan herria proposatzea eta gauzatzea da biderik ziurrena irakaslegoaren gehiengoarengana iristeko eta guraso nahiz ikasleak herrikuntzaren burundarak kutsa ditzan.

Ez da erraza izango fosilizaturik dagoen irakaskuntzako hainbat eta hainbat elementu esnatu eta mugimentuan jartzea, baina aitortu beharra dago lege herriak, teoriar behintzat, aukera gehiago eta hobeak eskaintzen dizkiola ikasleari.

BAINA herri txikientzat ez du onik ekarriko 12 urterekin hirira joan behar izateak. Orain arte, herri txikietako eskolek erantzun zezaketen, maila batean behintzat, ikasketa beharren aurrean. Adibidez, Gabiriko haurrek Gabirin egin zitzaizkion ikasketak 6. mailara arte eta gero bi pausura dagoen Ormaiztegiara zihoazen 14 urterarte gutxienez. Han jarraitzen zuten batera gabiritar guztiek eta herri girotik ez zuten galtzen. Herriarekiko lotura eta lagunarteak irauteen zuen, gerorako bizi aukerak erabakitzerakoan horrek suposa dezakeen guztiarekin.

Lege herriaren ondorioz ordea, Ertaintetako Ikastetxeetan bakarrik eman daitekeenez Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza, Beasain edo Zumarragara joatea beste erremediorik gabe aurkitzen dira. Han batuko dira oraingo planarekin baino bi urte lehenago hiritar ohituretako lagunekin eta piskanaka hirirako ohitzen eta hazitzen hasiko dira. Noski, haserako kolpea ez da nolanahikoa izango!

Ez dut uste legea berdin aplikatu daitekeenik Bilbon eta baserri giroko bailara batean. Gainera hau horrela ezartzea, garai bateko konzentrazio eskolen fenomenor berdintsua sortzea litzateke eta hark, haseran herri txiki askotako eskolak istea ekarri bazuen ere, gerora alderantzizko pausok eman ziren eta herri txiki askok bizia berreskuratu zuen berriro eskolarekin batera.

Ikuspegi honetatik eraman behar litzateke aurrera legearen ezarpena, nere ustez, eta irtenbideetako bat izan daiteke, Penintsulako beste zenbait lekutan egin bezala, DBHko lehen bi urteak OHOkoko eskoletan ematea orain bezala eta bigarren ziklorako pasa Ertaintetako Eskoletara.

ZERTARAKO izango dira bestela herri txikiak? Normala den bezala, inork ez du bertan bizi nahiko zerbitzu guzti guztiak hirietan badaude. Herri txikiak husteak hiriak haztea ekarriko du eta txikiek zabortegi, urtegi, pasealeku, e.a. etarako balioko dute. Parke Natural izendatu beharko dituzte hiriguneez gainerakoak eta orain bertan eta bertatik (batzutan behintzat) bizi ahal direnak hiriratzeak, gastu herriak sortuko ditu ingurunea zaintzeko, orain herri txikietan egin diren infrastrukturak alferrik galtzeaz gainera.

Ba ote dago inor hirian bizi eta herritar pentsakeraz gai honi begiratuko dionik? Beti bezala gutxiago izateak galtzaile bihurtuko ote gaitu, nahiz eta gerora denok galdu?

INAKI MURUA

TXUTXU - MUTXUKA

BIKOIZKETA ETXEAK UDAKO LEHORTEAN

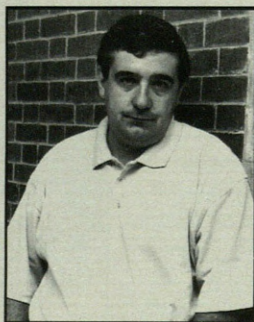
EZ dute uda samurra pasatuko bikoizketa etxeek, eta lan arazo larririk ere iragarri da, ETBk produkzio berrietan pezetza bat ere ez baitu xahutuko datozen hilabeteotan. Uda osoa aurretik pantailaratutako programekin beteko du, hain zuzen ere, Euskal Telebistak. Egoera honek hiru etxe ukituko ditu erditik: K-2000, Eresoinka eta Edertrack. Egun, hiruon artean, eta proportzio beretsuetan, betetzen dituzte telebistarako bikoizketa lanak. Gure iturriek adierazi digutenez, ez dute epe laburrean lanik egingo 'txoritxoarentzat', eta epe erdira begira ere, lan eskaera behera etor daiteke.

NOR - NORI - NOR K

MIKEL ERRAZKIN

Sorotan Bele taldeko kide ohia bakarkako lehen diskoaz aurkeztu zaigu, «Bostak arte» izenekoa, *New age*, folk eta afrikar kutsuko doinuez datorrena. Ia osorik instrumentala da, lau kantatan baino ez du hitza baliatu, eta horiek kantatzen Ane Irazu, Les Mecaniciens taldeko kantaria aritu da. Mikel Errazkinek berak sortutako Hirusta disketxearen bitartez kaleratu du lana, eta zuzeneko kontzertuetan erakutsiko du ●

JON KORTAZARRI

Aita Santi Onaindia bekaren babespean «Euskerea eta Jakintza aldizkarietako olerkigintza» lana argitaratu diote. Gerra aurreko poesiaren azterketa egin du irakasle, literatur kritikari eta idazleak, «Lizardi, Lauaxeta eta Orixe moduko izar handien inguruko planeta ahantziak gogortuz», argitu duenez. Noiz edo noiz Euskal Herriko literatur aldizkarien historia egiteko ere lan baliagarria gerta daitekeela aipatu du ●

SEVE CALLEJAK

haur literaturaren inguruan ikerlana burutu du, eskola liburuetan azaldutako lehen testuetatik hasi eta, gaur eguneko ekoizpen editoriala kontuan hartuz. Bilbao Bizkaia Kutxak eta Labayru ikastegiak argitaratu diote lana, zeina erakusketa baten bidez zabalduko den. Hiru atal izango ditu erakusketak: historia, gaur eguneko eskaintza eta parte hartzeari begira antolatu dituzten irakurgaiak, jolasak eta proposamenena ●

TEILAK

■ ESKOLARTEKO BERTSOLARI TXAPELKETA

EUSKAL Herriko Eskolarteko Bertsolari Txapelketa ekainaren 9ra arte atzeratu dute, Gasteizko udal funtzionarien greba dela eta. Lehen Bertso-Pilota Eguna-ekin batera jokatu da finaleko saioa, Mendizorrotxa kiroldegian, goizeko 11.00etan hasita.

■ GETXOKO JAZZALDIA

UZTAILAREN 5etik 9ra beteko da Getxoko Jazzaldiaren XIX. edizioa, Europako jazzari ateak zabalduz, eta taldeen arteko lehiaketari tarte eginez, ohizkoa denez. Kontzertu guztiak San Nicolas plazan izango dira, gaueko hamarretan. Lehiaketarekin hasiko da jazzaldia, uztailaren 5ean, Scandinavian Jazz Quartet, The reeo eta Mikel Andueza Quartet taldeen parte hartzeaz. Ekainaren 6an, Novotnik 44, Science Fiction Quartet eta Woobie Doo-bie lehiakideak igoko dira taulatura, eta uztailaren 7an talde irabazlea. Jorge Pardo eta Chano Dominguez Quartet taldeak ere joko du gau horretan. Uztailaren 8an, Five Up High eta Klaus Ignatzek piano jolea entzuteko parada eskainiko du jazzaldiak, eta uztailaren 9an, Angel Celada Trio eta Tomasz Stanko tronpeta joleak itxiko dute XIX. edizioa.

Aurten 44 talde aurkeztu dira lehiaketara, iaz baino 14 gehiago. Hauetarik 39 europarrak dira, eta jatorriari dagokionez, Danimarkatik datoz talde gehienak. Azkenik, Alemania, Austria, Polonia, Danimarka eta Kataluniako ordezkariak aukeratu dituzte.

Lore-jokoen mendeurrena ospatuko da Beran ekainaren 17 eta 18an

Jokoetatik lehiaketetara literatura euskarri eske

Antoine D'Abbadiek XIX. mendearen bigarren erdialdera bultzatutako Lore-Jokoei mendeurrena dute aurten. Horren ildotik, ospakizun egitarau zabala prestatu dute Beran ekainaren 17 eta 18rako. Literatur lehiaketek dute 'joko' haien testigua. Eta gai horri heldu diogu orrialde hauetan, hainbat idazlek dituzten iritziak bilduz.

ANTOINE D'Abbadie buru zela, Euskal Herriko hainbat tokitan Euskal Bestak eta Lore-Jokoak antolatu ziren

XIX. mendearen bigarren erdialdean. Euskal kultura eta hizkuntza bultzatzeko prestatu ziren ekimen

hauetan xede nagusia literatur lehiaketak izan ziren. 1880an Euskal Bestak eta 1895ean Lore-Jokoak burutu

ziren Beran. Orain 15 urte, berriz, herriko jendea bildu eta Euskal Bestak 1880-1980 antolatu ziren.

Filosofia berari jarraiki, Berako euskara batzordeak 1895ekoa errepikatu nahi du, mendeurrena gogoratzeko. Aurtengoaren ardatz nagusia ere literatur lehiaketa izango da.

Egitarau zabala Beran

POESIAN eta narratiban, "...eta ehun urte igaro dira-gaiarekin 41 lan aurkeztu dira. Ekainaren 17an ekingo zaio aurtengo Lore-Jokoen egitarauari. Igandean, Berako Lamixine BAT antzerki taldearen eskutik Abbadieri harrera egingo zaio. Txistulariak, bertsolariak, txalapartariak... ongi etorrian izango dira. Ondoren, literatur lehiaketaren epaia jakinaraziko da. Lore-Jokoen azken ekitaldia herriko jaietan Abbadiere inguruan antolatutako erakusketa izango da.

Literatur lehiaketen gaiak, baina, jarrera desberdinak biltzen ditu idazleen artean.

Karlos Linazasoro: «Sariek ez dute euskal idazleen miseria konpontzen»

Zeintzuk dira literatur lehiaketen helburuak?

Aurkezten denaren helburu nagusia ezaguna egitea da. Lehiaketen funtsa, guk hemen Tolosan bat antolatzen dugu, Labaien lehiaketa, eta xede nagusia literatur lanak ezagutaraztea da.

Hori betetzen da?

Normalean ez. Lehiaketa gehienak oso kaskarrak izaten dira. Hiru baldintza betez gero badu funtziorik: sari dexentea jarri behar da, honek jende eza-

guna bultzatzen baitu, diruagatik aurkezten baitira; bigarrenik, epaimahai ona jartzea eta azkenik argitalpen tajuzkoa bermatzea.

Euskal idazleek lehiaketen beharra dute bizitzeko?

Euskal idazle guztien artean ez da bakarria izango sari pare bat irabazi ez duenik. Beraz, literatur lehiaketen kontra jartzea gezurrezkoa da. Zeren eta hemen mundu guztiak aurkeztu ditu lanak. Gaizki esaka aritzea ez zait bi-

dezkua iruditzen. Noski, sarien gaiarekin ez da euskal idazleen miseria konpontzen, hori baino gehiago behar da.

Literatur lehiaketa gehienak euskaraz izaten dira. (Argazkia: Xouse Simal).

Zenbaitentzat gehiegitxo ere badira antolatzen direnak. Joxerra Gartzia Euskal Herriko Idazleen Elkarteko lehendakariaren hitzetan, «zenbatzen zaila den arren, lehiaketa gehiegi dago. Azken aldian berririk ez da sortu, diru faltagatik ziur aski. Lehiaketa gehienak euskaraz dira, euskara bultzatzeko xedeaz antolatzen baitira».

Lehiaketa irabaziz gero, saria ekonomikoa da, bate-tik, eta argitaratze eskubi-deak ondoren. Azken honekin, arazo asko sortu di-rela jakinarazi digu Joxerra Gartzia, sari bat irabazteak maiz jabego intelektuala galtzea dakarrela argudiatuz. «Argitaratze eskubidea gehienez bi alditakoa izatea proposatzen dugu, argital-pen asko era klandestinoan egiten baitira. Argitaratu-tako lanak ez dira sare ba-naketetan sartzen. Arazoa konpontzeko, hoberena, aukera egileari ematea li-tzateke».

Xabier Mendiguren idazle eta Elkarreko kideak lehiaketen ondorengo argitalpe-nak egiteko erabiltzen diren irizpideak argitu dizkigu: «Badira hainbat jenero be-rez defizitarioak direnak, saiakera, poesia edo antzer-kia, baina argitaletxeetatik aurrera egiten dugu, nabiz eta galerak eragin. Bazter-tzen diren liburuak kalitate faltagatik izan ohi dira».

Epaimahaia lehiaketen nagusi

EPAIMAHAIA da lehiaketa-ren emaitzan azken hitza duena eta horregatik deritzote garrantzitsu idazleek nork osatua den jakitea. Harkaitz Canoren hitzetan, baina, oso gutxitan ezagut-zen da alde zuretik epai-mahaia. «Hori akats handia da. Lau edo bost pertsona-ren artean banatzen dituzte lehiaketa guztiak. Hala ere, butsunea ez da hain ban-dia». Ildo beretik mintzatu da Joxerra Gartzia. Bere esa-netan, askotan epaimahaia

apalagoa bada, irizpide li-terarioak jarraitzen dituzte: «Beste kontu bat da irizpide

Argitaletxeek baztertu ohi dituzten liburuak kalitate faltagatik izaten dira normalean»

XABIER MENDIGUREN ELIZEGI

literario horiek zuzen era-biltzen diren edo ez. Oina-rrietan epaimahaia nor den azalduko balitz, idazle ba-tek baino gehiagok ez luke lana aurkeztuko», dio Gar-tziak.

Idazleek argi dute lehia-ketak irabaztea oso urrats garrantzitsua izaten dela, hasi berritan batez ere. Eza-gutarazteko bide egokiak dira lehiaketak eta argitale-txeetako ateak irekitzeko

San Marcial 1
Tlf. 420071
Donostia

VIAJES

CICMA 91 M.M

BIDAIK

Urbietia 58
Telf. 460688
Donostia

ABIOIA JOAN ETORRIA

BEHE D.

GOI D.

Adidjan	107.400	114.000
Abu Dhabi	104.400	126.600
Adelaida	150.000	150.000
Aruba	108.900	134.100
Atlanta	70.600	96.800
Auckland	155.500	155.500
Bamaco	94.000	104.400
Bangkok	84.200	97.800
Bermudas	78.800	108.800
Bogota	92.900	115.000
Bombay	86.900	103.200
Bonaire	104.400	131.900
Boston	59.900	76.100
Buenos Aires	106.700	131.000
Calgary	85.800	106.500
Caracas	92.900	108.600

aukera ezin hobea. Egun ezagunak diren idazleen artean saririk irabazi ez duenik ez dago, eta hori zerbaiten adierazgarri badela diote Idazle Elkartetik.

Antolatzen diren lehiaketa gehienak erakunde publiko edo erdi-publikoetatik egiten dira: Eusko Jaurlari-tza, udalak, aldundiak edo banketxe eta kutxetatik. Berez pribatuak diren ekimenak oso urriak dira. Idazle Elkartetik zer hobetu badagoela adierazten da, alde guztietatik. Lehen mailan sariak eskaintzen duen argitaratze kopurua zehaztea dago eta bigarrenik, epaimahaia argi azaltzea oinarrietan.

Harkaitz Canoren iritziz, *«lehiaketetara bidaltzen diren lanak ez dira boberenak izaten. Normalean lan onak zuzenean argitaltxetara bidaltzen dira»*. Azkenaldi honetan, baina, bestelako lehiaketak ateratzen hasiak dira, gero lanak tajuz argitaratzen dituztenak. *«Horiek dira lehiaketa ego-kienak, ez saria soilik ematen dutenak»*, esan digu Harkaitz Canok.

Euskal literaturaren mailaz hitz egitean, alboko herrialdeetako mailaren antzekoa dela iritzi diote elkarriketatuek. Baina maila

Felipe Juaristi: «Lehiaketa bat irabazteak ez du geniotasuna ematen»

Zer onura dituzte literatur lehiaketek?

Nagusiki bi: batetik ekonomikoa eta lehiaketaren mailaren arabera, ospea. Euskal literatura antolatua dagoen moduan, ezezagunentzat aproposagoak dira lehiaketak. Hala ere, hori besterik ez badago, nahikoa penagarria da literatur mugimendua.

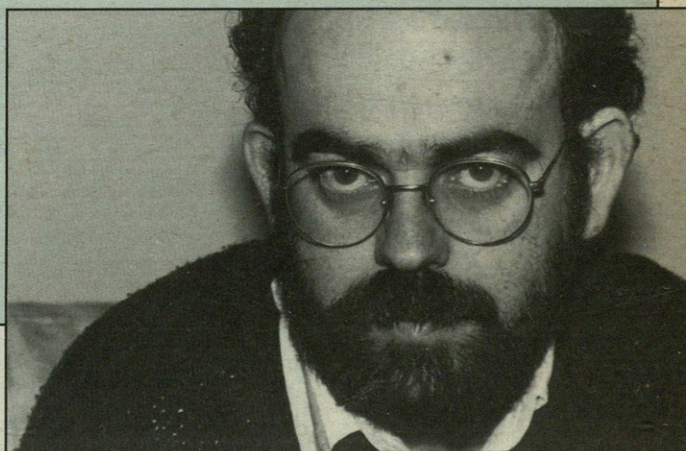
Gebiago lagunduta bo-betu al daiteke euskal idazleen maila?

Alboko herrietakoarekin alderatuz, maila beretsuan gaude. Arazoak hizkuntza mugetatik kanpo ezagutaraztekoan ditugu. Euskal industriaren akatsa da, ez dagoelako horretaz ar-

duratzen den erakunde bat. Ez dugu hutsuneen zain egon behar. Erakunde publikoek lagunduz gero, idazle mota berria sortzen da, idazle subentzionatua. Eskoletan hasi behar da euskal literatura bultzatuz, eta unibertsitatean gorengo maila lortuz.

Lehiaketara aurkeztuz zein belburu dituzu?

Irabaztea. Ez dut ezagunagoa egin beharrik eta argitaratzeko arazorik ere ez dut. Argitaratzeko arazoa gazteek izan dezakete, eta eurentzat horregatik da hain garrantzitsua irabaztea. Baina jakinaren ganean egon behar dute lehiaketa bat irabazteak ez diola inori jeinutasuna ematen.

Felipe Juaristi sarritan aritu da epaimahaian. (A.: I. Makazaga).

harko litzateke, adierazi du Gartziak.

Era berean, laguntza guttia erakundeetatik ez dela bideratu behar uste dute idazleek. Xabier Mendiguren arazoa muinetik kon-

pontzekoaren aldekoa dugu: *«Arazo nagusia da irakurle gutxi dagoela. Denon ardura da herri bat irakurzaletasunara bultzatzea»*.

JON ABRIIL

Argi ikusten ez baduzu, zatoz MULTIOPTICASera. Zure eguzkitako betaurrekoak preziorik distiratsuenean graduatuko dizkizugu. Montura eta graduaturiko kristalak **9.800 PEZETAN**. Argi ikus dezazun. Eta beti MULTIOPTICASen garantiarekin, zure zerbitzura 450 baino optika gehiago dituen 1. mailako Zerbitzu Optikoa.

**9.800
PEZETAN**

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

«Izan ala...» obra estreinatu du sortu berria den Hitz Erdi taldeak

Hitz gutxitan antzezteko modua

Euskarazko antzerkigintzan bide luzea egindako Inazio Tolosa eta Mitxel Gorrotxategik sortu dute Hitz Erdi taldea, eta lehen obra taularatu, inprobisazioari, mugimenduen jokoari eta zuzeneko musikari tarte zabala eskainiz.

HITZ Erdi izeneko antzez-taldea sortu dute, eta «Izan ala...» obra estreinatu, urteotan antzerki munduan probatutako saltsa guztiekin nahikoa asetu ez eta, aurrera jo nahi duten Inazio Tolosa eta Mitxel Gorrotxategik. Inprobisazioa, mugimenduen jokia eta zuzeneko musikarekin aurkeztu zaizkigu taulatuetara.

Batak nola besteak antzerkigintzaren bazterrak goitik behera ibili dituzte. Antzertin egin zituen bere

Inazio Tolosa bakarlari gisa ari da obran. (A: Aitor Bayo).

ikasketak Inazio Tolosa zumaia, eta 1985etik aurrerantzean sare profesionalean ari da. Maskarada eta Bederen 1ekin hainbat obra antzeztu ditu, Antxieta taldeari obrak zuzendu dizkio, eta ETBn ere zeregin hone-

tan ezagutu dugu bi programatan. Mitxel Gorrotxategi zarauztarra ere eskola berekoa dugu, Antzertin ikasitakoa, Maite Agirre kolektiboa eta Maskaradarekin obrak plazaratu ditu, Antxieta taldearekin zuzendari

gisa lan egin du, ETBn aktore gisa aritu da, eta 17 urte daramatza jarraian Zarauzko Alproja taldean lanean.

Aktoreek huts egiten dutenean...

PAREZ-pare egin dituzte, beraz, orain artekoak, bestelako esperientzien bila eta barruko zomorroa askatzearen Hitz Erdi sortzea deliberatu duten arte: «Aspaldiko asmoa zen -dio Inazio Tolosak-, Zumaia, Zarautz, Azpeitia eta inguru hauetan zaletasun handia dago, jendea, eta aukera, eta martxan jartzea erabaki dugu». Taldearen izena berriz, lehen obrari lotua dagoela adierazi digu: «Badago hitza eta ez dago 'Izan ala...' bonetan. Une batzuetan euskaraz ari naiz, eta gero bizkuntzak nabasten ditut, arabiarra, swabilia, frantsesa eta euskara-swabilia erabiliz».

Bera izango da aktore bakarra, eta gidioa? «Shakespearearen obra bat taularatzera doazen aktoreek huts egiten dute; muntaia lanean ari den elektrizista bakarrik geratzen da eskentokian, eta bebingoz zerbait antzezteko aukera duela okurritzen zaio», eta hortxe

hasiko da, aurrean dituen bi musikariren laguntzaz (Juan Luis Blanco eta Esti Esteibar) zeozer asmatzen. «Oso lan samurra da, poesia badauka, ironia eta kritika», dio Inazio Tolosak, komediaren klabeak landu dituela eta, obra nolabait definitzekotan, «hemengo espektakulua, Euskal Herrikoa» dela gaineratuz.

«Obra gozo eta samurra egiten saiatu gara, ulertzeko sinplea, eta hainbat pasartetan ikusleari identifikatzeko aukera eskaintzen diona. Egoera berezi baten aurrean jarri eta konplizea izan dadin eskatzen diogu», Mitxel Gorrotxategi zuzendariak esan digunez.

Testu gutxikoa da «Izan ala...», «beti izan dut era bonetako lanak egiteko gogoia. Ez dut ezer testuen aurka, baina zaila da ondo asma-

«Obra gozo eta samurra egiten saiatu gara, ulertzeko sinplea, eta hainbat pasartetan ikusleari identifikatzeko aukera emango diona» MITXEL GORROTXATEGI

tzea», eta inprobisazioari leku zabala eskainiz jokatuko du, ordubetez, aktore zumaiarrak. «Saio bakoitza apartekoa izango da; bori da politena eta zailena, leku batetik bestera beti egongo da zerbait egokitu beharra, hurbiltzen den ikuslearen arabera, zer jarrera agertzen duen ikusita, eta ni nola nola nagoen ere kontuan harturik».

Eskenatokia sinpleki antolatu dute, eta elektrizistaren lan tresnak izango dira apaingarri nagusiak, hala nola otarra, eskailera edo kableak. Zuzeneko bi musi-

kariren doinuek markatuko dute bestela, obraren konpasa. Izan ere, musikarekiko zaletasun aparta du Inazio Tolosak, klarinetea jotzeaz gain, pianoa ikasten ari da, eta esan digunez «instrumentuen artean bazi naiz, eta zuzendu ditudan obra guztietan zuzeneko musikari tarteia egin izan diot».

Areto txikiatarako aproposa

BATIPAT antzoki eta areto txikiatarako prestatua da «Izan ala...», nahiz eta ez dioten muzin egiten handietan ere taularatzeari, «beldur

piskat ematen dit, baina hala eskatzen badigute...» edozein lekutara joateko pronto ditugu. Antzerkigintzaren egungo joeren artean euren proposamena zer nola ikusten duten galdetu diogu jarraian: «Azken bi urteotako sasoi txarrak pasatu ondoren, taldeak gorantz doazela antzematen dut, eta jendea, gure antzera, zerbait pertsonalagoa egiten saiatzen ari dela. Positiboa eta era berean arriskutsua ere bada bide hau, baina pasatu beharrekoa».

Inaxio Tolosa eta Mitxel Gorrotxategi eman diote hasiera Hitz Erdiri. Baina, aurrera begira antzeztaldea zabaltzeko asmorik ere badute: «Urola-kostaldean talde sendo bat eratzekei lehen urratsa da bonakoa».

J.J. PETRIKORENA

aizu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....
.....
Helbidea.....
Tnoa..... P.K.....
Herria.....
Herrialdea.....
Bankua.....
.....
Sukurtsal zk.....
Kontu zk.....

Urte osorako harpidetza:

Hego Euskal Herria: 6.300 pta.

Ipar Euskal Herria: 11.300 pta.

Atzerria: 11.3000 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1. goa
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

Azken alea non gorde duzun esaten ez badidazu, ezkerreko begia erreko dizut!

Ezet! Ez dizudala sekula esango! Ez nauzu izutuko!

«Lotsaren iges» eleberria kaleratu berri du Salvador Zapirain «Ataño»k

«OHEi buruzko liburua amaitu dut oraintxe baina erre egingo dut»

Errenteriarra, 1912ko udakoa dugu Salvador Zapirain. Hamar urterako hasia zen bertsoak idazten. Hamaika erre behar ere bai gerra hasita. Oroitzapen haiekin iluntzen zaio aurpegia. Eleberrietan oparoa, «Lotsaren iges» kaleratu du berriki. Hondarribiko kaputxinoen konbentuko baratzan zen lanean joan gintzaizkionean.

Nola joaten zaizkizu egunak kaputxinoen konbentuan?

Larunbata da jatorrena, baina hor ere lan egiten dut. Gainontzean beti meza dela, handik eta hemendik jendea etortzen dela... Goiz jeikitzen naiz, bost t'erdietan. Jakina, elizako kontuak eta abar, izaten da zereginik. Baina ni ez naiz apaiza, e?, ni anaia naiz. Goizeko zortziak aldera baratzara joan eta bertan noiznahi igarotzen ditut zortzi ordu.

Hainbeste zereginen artean, nondik ateratzen duzu idazteko astia?

Askotan igande goizetan eta baita eguraldi txarreko egunetan. Neguan lan asko egiten dut. Telebistaren au-

rrean ez dut denbora gehiegi egiten, ez dut gustuko; nahiago idaztea.

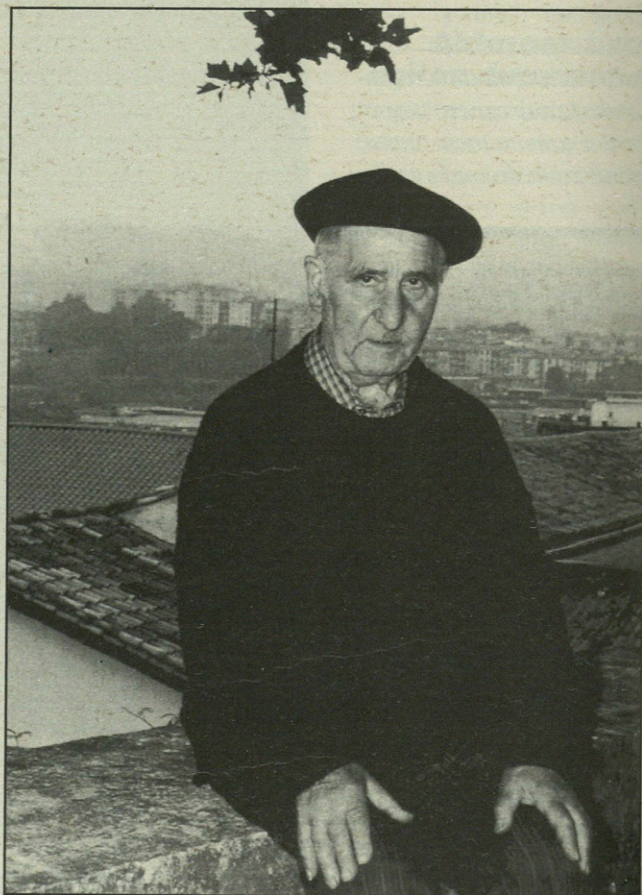
Erraz idazten al duzu?

Gaia behar. Ez da erraza, beti lehengo gaietara itzultzen baitzara.

Noiztik datorkizu zaletasuna?

Bertsotako grina behinik-behin aitarengandik dator kit. Aita bertsolaria zen, bertsoak jartzen zituen baina ez zekien idazten eta niri esaten zidan. Beti izan dut bertsotarako zaletasuna, baina ez naiz kalean eta tabernetan aritu.

13 urterekin apaizgaitegiara joan nintzen. Apaiz izateko, baina ez nuen bokaziorik eta utzi egin nuen. Hilabete gutxira gerra hasi,

Aitarengandik jaso zuen bertsotarako grina. (Arg.: A. Elo segi).

lagunetatik bi fusilatu egin zituzten eta beste bat eta biok San Cristobal espetxerara eraman gintuzten lau

urterako. Han, ez jan, ez edan... Lau urtetan ez nuen gorputzik garbitu, urik ez zegoen eta. Orain gerra ha-

siko balitz aurrera joango nintzateke.

Zer gertatu zen handik irten zinenean?

Egoera ez zen hobea. Euskaldun bati euskaraz zer bait galdetu eta hark erdaraz erantzun. Atzean zuenak zera esaten zuen: «El buen patriota habla español». Lehenbiziko liburua 68 urterekin atera nuen. Lehenago ere idatzia nituen makina bat lan, baina gerrarekin erre egin behar izan genituen, bestela harrapatu eta...

Zerk kezkatzen zaitu?

Nagusiena Euskadi galduko ote den eta euskara ere bai. Ikastolak badaude, baina gero hitz egiten al dute? Hori da tristeza. Euskara galtzen bada Euskadi galdua da. Euskadiren bizia euskara da. Bi etsai gogorrak ditugu: kastellanoa eta frantsesa, oso gogorrak.

1979an zure lehen liburua kaleratu eta ordutik beste zazpi argitaratu dituzu. Nondik atera dituzu gaiak?

Lehenengoan etxeko mar-

txaz aritu nintzen. Gero, gerrari buruzkoak... Hirugarrena, «Espetxeko negarrak» da guztietan minena: fusilamentuak eta abar kontatzen ditu. Nengoen lekutik entzun nituen tiro-hotsak. «Odol kutsua» eta besteetarik asko etxean entzundako istorioetatik atereak dira. Orduan hobeto moldatzen ginen; auzokoak etortzen ziren laguntzera eta ilunabarrean gaztain-errearen in-

guruan biltzen ziren eta gu goiko txulotik entzuten.

Oraintxe kaleratu duzu «Lotsaren iges» eleberria. Zer esan dezakezu horretaz?

Emakume bat bortxatua da, haurdun geratu eta ondoren amak etxetik bidaliko du. Orain ez da berdina, orain dena libre da. Lehen, baina, ez zen horrela; eta gainera etxean ama eta amona baziren alabak ez zeukan han gelditzerik. Ez da guztia sinetsi behar. Eleberri gehienak gezurrezkoak dira.

Hainbeste liburu argitaratu eta gero zer kontaturik gelditzen al zaizu?

OHEi (Objetu Hegalari Ezezaguna) buruzko liburu

bat ere idatzia dut, baina erre egingo dut. Aita Zabalari emango diot irakur dezan baina ez zait gustatzen nola gelditu den. Ez da gai zaila eta ez da bekatuzko bidekoa ere, baina... Aita Zabalak esango du.

Zure lanek zein barrera duten jakiteak ardurtzen al zaitu?

Orain ez dakit zer martxa darabilten. «Txantxagorri kantaria»-rekin antzerkiak egin nahi dituzte. Lehenbizi niri esan zidaten baina esan nien, nik ez nuela sekula antzerkirik idatzi. Lehenbiziko liburua badakit ahitua dela eta bigarrena ere bai.

MAITE ARTOLA

BILBOKO XXV LIBURU AZOKA

ARENALEAN

**EKAINAREN
ORDUTEGIA**

1tik -11ra
Goizez 11,30 - 14,30
Arratsaldez 17,30 - 21,30

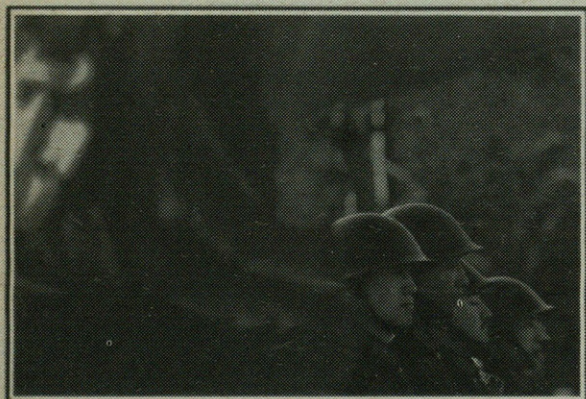
- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal diskagintza
- % 10 beherapena
- Euskal eta erdal liburu aurkezpenak
- Antzerkia, idazleak, sariak...

HATOR BELDUR GABE!

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

TXINA: IRATZARTZEN ARI DEN HERENSUGEA

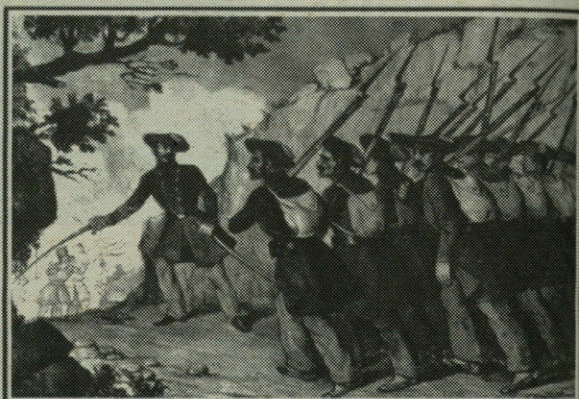

Egungo ekonomia mundialean dugun herririk garrantzitsuenetakoa. *Txina: Iratzartzen ari den herensugea* liburuan azken hogeitortan kapitalismorako bidetik (txinatar merkatu-sozialismorako bidetik Den Xiaoping-en hitzetan) abiatu den erraldoi honen arestiko historia aztertzen da. XIX. mendeko Txina, Iraultza nazionalista., Herri-Errepublika eta egungo egoera hurrenez hurren arakatzeko aukera izango duzu.

80 orrialde, 60 argazki, diagramak eta bibliografia.

JADANIK KALEAN !!!

EUSKAL HISTORIAREN 15 GERTAERA NAGUSI

Gure herriaren historia ulertzeko oinarritzko gertaerak aztertzen dira *Euskal historiaren 15 gertaera nagusi* liburuan.

Euskaldunak: Noiztik Euskal Herrian? Erromatarren konkista. Orreagako bataila. Nafarroako Erreinuaren hasiera. Nafarroaren konkista. Matxinadak. Matalas. Azkoitiko Zalduntxoak. Garat eta Frantziako Iraultza. Bergarako Hitzarmena. Lehen labegaraia. EAJ/PNV eta PSOEn sorrera. Gernikako bonbardaketa. ETAren jaio-tza. Franco hil ondorengo lehen hauteskundeak.

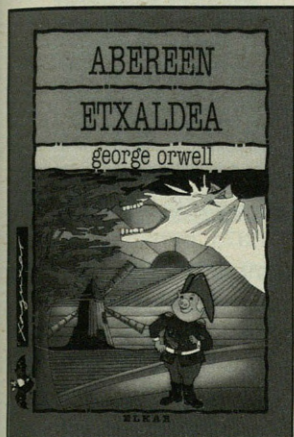
ARGAZKI EZIN EDERRAGOEKIN

GAIK ARGITALDARIA

L I B U R U A K

«ABEREEN ETXALDEA»
GEORGE ORWELL
ITZULTZAILEA: JUAN
MARTIN ELEXPURU
ELKAR, XAGUXAR, 160 or.

Orwellen liburu ezagune-
netarikoa, eztabaida ugari
sortu zituen kaleratu ze-
nean, 1943an. Izan ere, abe-
reen ahoetatik estalinis-
moaren aurkako salaketa
gogorra egin zuen egileak,
oso-osoko ezkertiar eta so-
zialista-idealista gisa agertuz
bere burua. 1936an Espai-
niako gerran parte hartua,
Errepublikaren alde borroka
egin zuen, eta larriki zauri-
turik, Ingalaterrara itzuli
beharrean gertatu zen. On-
dotik helduko zion idaztea-
ri, eta gizartearekiko kritika
zorrotzak ispliatzeari. Abe-
reek argi hitz egiten zutene-
kora garamatza oraingoan ●

«PIRATAK»
JOSEP LLUIS MARTINEZ
PICANYOL
ITZULTZAILEA:
JOXANTONIO
ORMAZABAL
ELKAR, OT AZTIA
BILDUMA, 24 or.

Nork ez ditu gustuko piraten
istorioak? Nork ez du maite
liburu bat ireki eta uharte
misteriosuetan barrena bi-
daia egitea? Haurrentzat
pentsatutako lan honetan
aukera hori ematen da, ko-
loretako ilustrazio handi eta
ederren bitartez. Apenas
dago testurik, irudien mar-
txan jarraitu beharrekoak
baitira Ot aztiak piratak bai-
hiturik dituzten neska-muti-
len atzetik bizi dituen aben-
turak. Herensugea lagun,
itsas gaineko eta azpiko ere-
mu zabalak korritu eta gero,
gai izango al da piratei aurre
egiteko? Haurrek animatzen
badute... bai, noski! ●

PAKO ARISTIREN BEGIETAN

Emozioa bai, sentimentalismoa ez

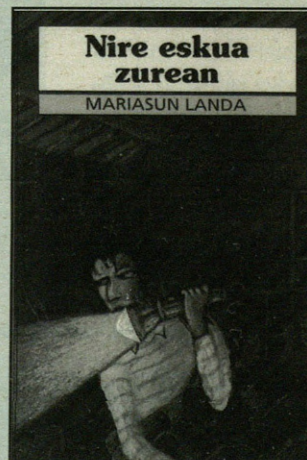
Ipuin bat kontatuko dizuet Mariasun Lan-
daren ipuin berri honi buruz. Hamabost
urte inguru neuzkala Donostiara joan nin-
tzen erosketa zerbait egitera, gaua han
ikasle zegoen arrebaren etxean pasako
nuela etxean utzi ondoren. Iluna iritsi ze-
nean, barruan halako alaitasun bixigarria
piztu zitzaidan, abentura nahiaren eta an-
paro beharraren arteko nahasmendu bat,
eta bokata bat jan, ardo piska bat edan eta
kafe zigarroz lagundutakoa hartu ondo-
ren, Urgull mendiko banku batean etzan
nintzen lotara, biharamunean goizeko
bederatzietako autobusa hartu nuen arte.

Hau da «Nire eskua zurean» liburuan
kontatzen dena, hori guztia noski beste
eszenario, beste hitz eta beste buruhauste
batzuen jantziak. Eta nere bizitza gogoratu
badut ez da izan interesgarri eta zoragarri-
tzaz erakutsi nahi dudalako, baizik eta li-
buru bat irakurtzerakoan zure biografiare-
kiko nolabaiteko lotura edo erasana zein
garrantzitsua den azpimarratzearen.

Xabiren ama alargunak mutil berri bat
ezagutzen du, haur gizon-bidean doana-
ren iritziz honela deskribatua: «Antejo-
dun nazkagarria (...) kuartojos kankailu
(...) sasikume (...) txinpanze (...) pijo naz-
kante (...)». Xabik ez du komunikaziorik
amaren nobio berriarekin zeinek argazki
batetik hitz egiten dion.

Egoera horren kontraste gisan modu
benetan xarmangarrian kontatzen zaigu
nola egon zen Xabi amaren sabelean, ho-
nela bukatzen duelarik: «Hori dena gerta-
tzen zen ni amaren sabelean igeriketan
nenbilen bitartean».

Datorkion bakardadearen aurrean Xa-
bik bi laguntza aurkituko ditu: bera baino
autosufizienteagoa den Antton laguna, eta
beraz gustaturik dagoen Idoia, ondo bro-
daturik, hizkera zehatzez eta (agian) sus-
pense piska baten ahuleziak jotako istorio
bat osatuz. Sikologia oinetakoa hankari
bezala dagokio haur-gizon iheslariari, de-
non subkontzientean dauden sentipenak

NIRE ESKUA ZUREAN
MARIASUN LANDA
EREIN

berpiztuz. Hori da garrantzitsua, emo-
zioaren garapena sentimentalismoan
erori gabe.

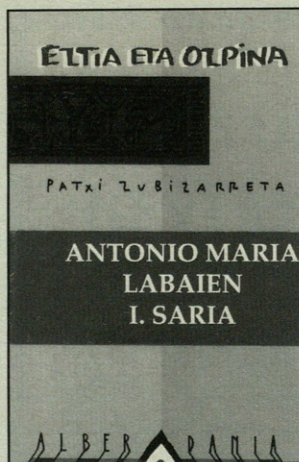

«ASIER ETA EGIA GURUTZATUEN LIBURUA»

GERARDO MARKULETA EREIN, AUSKALO, 53 or. Lehen narratiba lana du Gerardo Markuleta honakoa, Asier gaztea buruhauste handietara eramango duena. Gezurterotzat daukate gure Asier hau, etxeko katuak ere ez dio ezertxo sinesten, izugarritzko irudimena baitu, baina berak, ezindua dagoen aitonaren laguntzaz, banan-banan argituko ditu hainbat galdera eta ezusteko gordetzen dituen egia gurutzatuen liburuko enigmak. Zer arraio da, ordea, liburu santu hori? Ez galdetu guri, arrasto guztiak testuaren barrena jarrai ditzaitez, zuzen-zuzen ●

«ARKUPE» DONOSTIAKO EUSKARAREN UDAL PATRONATOA HILABETEKARIA, 4 or.

EUSKARAREN normalizazio sozialari begira beste urrats bat gehiago eman du Donostiako Euskararen Udal Patronatoak, maiatzarekin batera jaio den «Arkupe» buletinaren bitartez. Donostiako paisaje linguistikaren euskalduntzea dela, gurasoentzat euskara ikastaroak, Gazteluko barnetegia... hainbat gairi buruzko xehetasunak aurkituko ditu arkupe bila dabilen irakurleak. Hilero argitaratuko da aurrerantzean, euskaraz eta erdaraz, eta nahi duenak etxean jasotzeko aukera izango du ●

«EZTIA ETA OZPINA» PATXI ZUBIZARRETA ALBERDANIA, 160 or.

Zapore gozo eta garratze-koak dira eleberri honetako lerroartekoak. Urruneko pikoak dakartza Mohamedek, uda partean, bere Renault dotorean, Frantziatik bueltan Marokkora bere herrira itzultzen denean. Eta bere lagun mina den Abdelhadi-
ren berriak: «Iritsi al da Frantziara? Iritsi al da?», galdetzen dio honen anaiak; eta Mohamendek: «Oraingo honetan iristekotan egon duk, baina azken ahaleaginean harrapatu egin ditek». «Bidasoako paterak» kapituluarekin amaitzen da liburu-
a, mugalari bati egindako elkarrizketarekin: «Mugak deseginen balira...» ●

«BILBOKO ARTE EDERRETAKO MUSEOAREN URTEKARIA» BILBOKO ARTE EDERRETAKO MUSEOA, 173 or.

Hamahirugarren urtekaria kaleratu du, iazko jardunaren inguruan, Bilboko Arte Ederretako Museoak. Urtean zeharreko erakusketak, hauetara bildutako jendea, 104.073 pertsona guztira, egindako erosketak, eta museoak gordetzen dituen irudi nagusien zerrenda aurki daitezke bertan, zuribeltzezko eta kolorezko argazkiez lagundurik. Jorge Barandiaran zuzendariak idatzi ditu aurkezpen hitzak, dohaneko sarrerez eta zerbitzu publikoari begira lan egitea museoaren atea zabaltzeko arrazaliagarria gertatu direla esanez ●

ARGITALPEN BERRIAK

"BI TA BI" BILDUMA

- BI TA BI 5
- BI TA BI 5 (GIDA)

AUKERA ZABALA!!

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

RUTAS Y PASEOS POR
RINCONES SINGULARES DE GIPUZKOA

Santiago Yaniz

«RUTAS Y PASEOS POR
RINCONES
SINGULARES DE
GIPUZKOA»

SANTIAGO YANIZ
SUA EDIZIOAK

Gipuzkoan bada txoririk, itapa-itapa ezagutzea merezi duenik. Horretarako gonbitea egiten dizu Suak, 15 bidaia proposatuz, mapa eta kolorezko argazkiez. Parke naturalak, burdindegia, erromatarren garaiko bideak... aukeran dituzu ●

Euskaldunon Kantak
Canciones Vascas • Basque Songs

MONDRAGON
ABESBATZA

MONDRAGON
ABESBATZA

JOXEMARI OSTOLAZAREN BELARRIZ

Harrigarria eta era berean hotza

Tolosako abesbatz lehia-
ketan eta bertako parte-
hartzailerekin eginiko kon-
pkaktoa. Zuzenean graba-
tua.

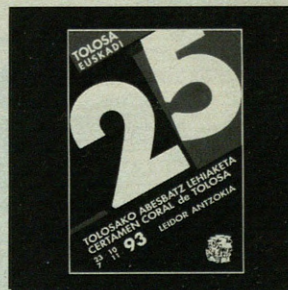
Eta nik, Olinpiadaren
bideoaren antza hartzen
diot honi. Perfekzioa ale-
gia. Pefektotik perfektora,
zeren zuzeneko emanal-
dian guzti guztiek lortzen
duten maila, harrigarria
da. Zailtasunez eta ahots
ariketa efektistez osasuta-
ko armoniak, zehazki eta
matematikoki emanak di-
ra.

Hutsik ez, eta teknikoki
arrisku guztiak gainditu.
Harrigarria. Eta era berean
hotza.

Hamasei abesbatzen
berri ematen digu kon-

paktoak, eta Tolosako le-
hiaketa honen arrakasta-
ren adierazgarritzat har-
daiteke bilduma hau.
Finlandia, Suezia, Argenti-
na, Alemania, Lituania,
Kuba, Frantzia, Errusia,
Portugal, Bulgaria, Leto-
nia... Ez da ahuntzaren
gaurdiko eztula.

Hala ere, esan behar
dut, ez dudala gehiagi
gozatu entzuten. Areago,
ia ia sufritu ere egin dut
zenbait mementutan gure
kantu tradizionalei eman-
dako tratamenduaz. Go-
gorra oso nere belarria-
rentzat. Hala suertatu zaiz-
kit eta hala aitortzen dut.
Eta ez dut duda izpirik
arazoa nerea dela aitort-
zen dudanean, abesbatz

TOLOSA 1993. TOLOSako ABESBATZA LEHIAKETA

hauen gimnasiek ez bait
naute asetzen. Eta adibi-
detzat har itzazue «Haltzak
ez du bihotzik» Tomas
Garbizurena Coro de San
Ignaciok emana edo eta
«Maitia nun zira» J. Pildai-
nena, Lituaniako Eskola-
niak kantatua, eta gusto
ona hartzen badiezue,
hurrengoan zuek idatz eta
nik irakur.

«EUSKALDUNON KANTAK» MONDRAGON ABESBATZA IZ DISKETXEA

Abestiak entzun eta ezagu-
nak egingo zaizkizu guztiak,
izenburuak dioen bezala
euskaldunok hainbatetan

hauspo betez kantatutakoak
baitira Mondragon Abesba-
tzak konpakto honetan bil-
du dituenak, eta era berean,
Euskal Herriko koru-musi-
karen adierazgarri: «Maitia
nun zira?», «Oi ama Euska-
lerri», «Goizian argi hastian»,
«Amak ezkondu ninduen»,

«Goizeko izarra», «Goiko
mendian», «Dringilindron»,
«Agur jaunak»... eta beste.
1989ko udazkenean sortu
zen abesbatza, eta hainbat
bira eta sari jaso ditu denbo-
ra honetan. Sortuz geroztik,
Luis Ignacio Ruiz de Alegria
ari da zuzendari lanetan ●

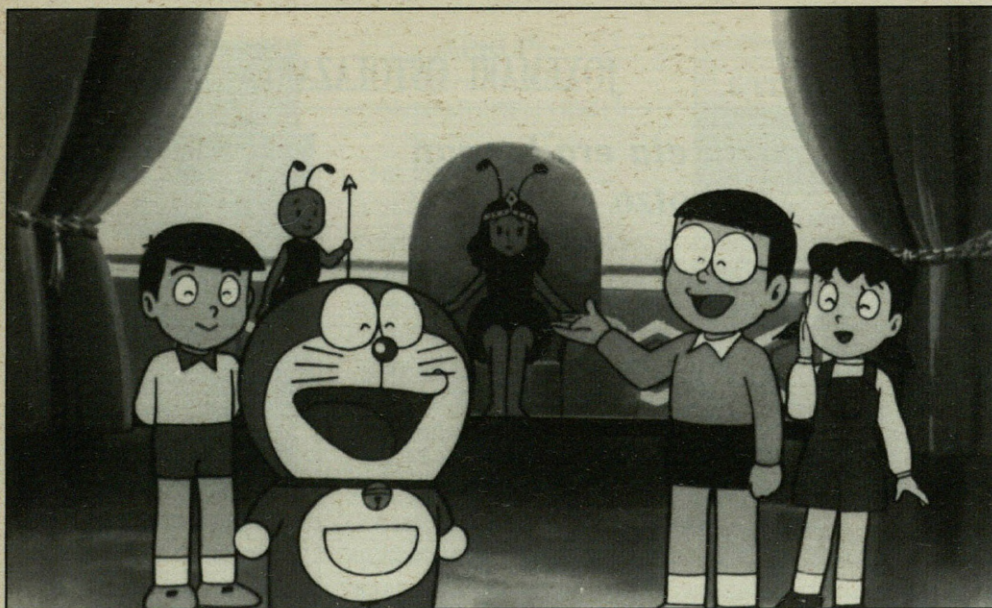

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Marrazki bizidunei ordu ugari esakaintzen dizkiete telebistek.

Haurren lagun txikiak

Egunero, ETBren programazioaren lau ordu inguru betetzen dute marrazki bizidunek. Euskal Telebistaren lehen katean guztiak, euskal katean bakarrik baitago haurrentzako programazioa. Hiru ataletan banatzen dira egunero eskaintzen dituen marrazki bizidunak: goizekoak, «Superbat» saioaren barruan emititzen direnak, eta gaueko «Dragoi Bola Z».

MARRAZKI bizidunak edo beste edozein material erosteko prozesu berdina jarraitzen du Euskal telebistak. Alde batetik, zer nahi edo behar den jakin behar da, eta merkatuan hori bilatu. Bestetik, merkatua ezagutu behar da, egina dagoena eta zein proiektu dauden martxan. «Beharra eta eskaintza ezagutuz gero, gure beharra dagoenarekin asetzen saiatzen gara», azaldu digu Jesus Igera, ETBko kanpo produkzioaren arduradunak.

Asko ez bada ere, Euskal Herrian egin dira zenbait marrazki bizidun, «Kalabaza triponzia», «Ipar haizearen erronka» eta «Flannery eta bere astakiloak», besteak beste. Finantziario bila dabilen zenbait proiektu ere badaude gaur egun. ETBk parte hartu du hauetako zenbait proiektutan.

Marrazki bizidunak egiten dituzten enpresa asko daukete munduan, baina bi mutur aipatu behar dira, Walt Disney batetik eta egile japoniarrek bestetik. European

ere badaude marrazki bizidun egile batzuk, baina egile txikiagoak dira eta ez horren ezagunak.

Walt Disneyren marrazki bizidunak mito bat dira mundu honetan, baina ETBk ezin ditu emititu, Akordio orokorra dauka TVEkin eta Estatuko beste inori ez dio saltzen.

Ezaguna da industria honetan amerikarrak direla indartsuenak. Beraiek egin dako produktuekin edo ekialdean egiteko eskatzen dituztenekin. Estatubatua-

rek pertsonaiak eta serieak diseinatu eta ekialdeko enpresa bati ematen diote lana, merkeagoa baita. ETBn orain emititzen direnak, atzerritarrak dira guztiak.

ETBk oso marrazki bizidun kopuru handia eskaintzen du egunero, eta normala da kalitate handiko eta ez horrenbesteko telesailak tartekatzea. Jesus Igerak azaldu digu nola egiten duten banaketa: «Garrantzi handia ematen diogu «SuperBat»-i. Pase bat baino gehiago kontratatzen denez, lehen pasea saio honen barruan ematen dugu normalean, eta errepikapenak goizetan eta asteburuetan».

Kalitateaz gain, telesail mota ere bereiz daiteke: klasikoak batzuk eta berriak besteak. «Harritarrak» esaterako, klasiko bat dira. «Simpsons» ondoren sortu diren tendentzia berrietako marrazki bizidunak ere erosi ditu ETBk eta irailetik aurrera jarriko ditu parrilan, «Dragoi Bola Z»-ren atal berriei batera.

Hainbeste ordu eskaintzeko ezin dute materiala orduka erosi eta serie osoak erosten dira, serie nahiko luzeak badira hobe, arrakasta lortzeko ikusleak materiala ezagutu behar baitu eta horretarako denbora behar da. Normalean lotuta dago arrakasta eta iraupena, baina kalitatea ez.

Salmeurriari dagokionean, bi elementu nagusi daude; lizentziaren erosketa eta bikoizketa lana. Ordu erdiko atal baten lizentziak, 100.000 pezeta inguru balio du eta 400.000 bikoizketak. Beraz, batez beste, 500.000 pezetako kostua dauka ordu erdiko atal batek.

AINHUA GERRA

Iñaki Zarracoa: «Era berezian egongo gara Input-en baitan»

Aurtengo Input-95 amaitu da, eta lan asko egin ondoren, landatu dituen haziak ematen duten fruitua jasotzea gelditzen zaio ETBri. Munduko telebista publikoen artean ezaguna izatea lortu du eta beste telebistekin elkarlanean hastea falta da. Antolaketa lan gogorra izan da, baina merezi duen esfortzua dela uste du Iñaki Zarracoak.

Lan handia izan da Input antolatzea?

Lan luzea batez ere, duela bi urte hasi ginen. Azken hila-betean lan ikaragarria izan da; mila pertsona jaso, hitzaldiak... Bakarrik antolatu dugu eta telebista txikia izanik, lan handia izan da. Laguntza ere jaso dugu.

FORTAk antolatzea ez zenuten planteatu?

Aukera bat zen, baina ETBren izena zabaldu nahi genuen eta FORTAren barruan ezkutuan geratuko litzateke. Horregatik iruditu zaigu hobe zela guk antolatzea.

Zein ondorio izan dezake antolatu izanak?

ETB askoz ere ezagunagoa da munduko telebista publikoen artean. Antolatzeko gauza garela ikusi dute eta

aldi berean, gu ezagutzeko aukera izan dute. Bestalde, argi dago aurrerantzean Inputen barruan era berezi batean egongo garela. Zuzendaritza batzordean ez dugu parte hartuko, baina Inputek antolatzen dituen bilera guztietan egongo da ETB. Ate asko irekiko dizkigu.

Elkarlanerako barremaketan jarri al zarete telebistaren batekin?

Asmoa baino ez da, baina Eskoziako ordezkariekin hitz egin genuen hizkuntza gutxiak ditugun telebistok elkarrekin zeozer egin dezakegun aztertzeko. Produktuak trukatzeko eta koproduzioekin hasi nahi dugu.

Beste konpromezu garrantzitsua ere lortu dugu. Inputen parte hartzen dugunean aukera izango dugu gustuko ditugun produktuak hartu eta gure telebistan mini-Input bat antolatzeko.

ETBk «Karbo Vantas» aurkeztu du.

Oso originala dela azpimarratu dute. Beste batzuek, berriz, bereziegia dela eta agian ikusle asko lortzeko ez duela balio esan dute. Baina orokorrean nahiko balorazio ona izan du. Gazteleraz da eta azpitu-luene bidez agertzea zailtasuna izan da.

TXORI BATEK

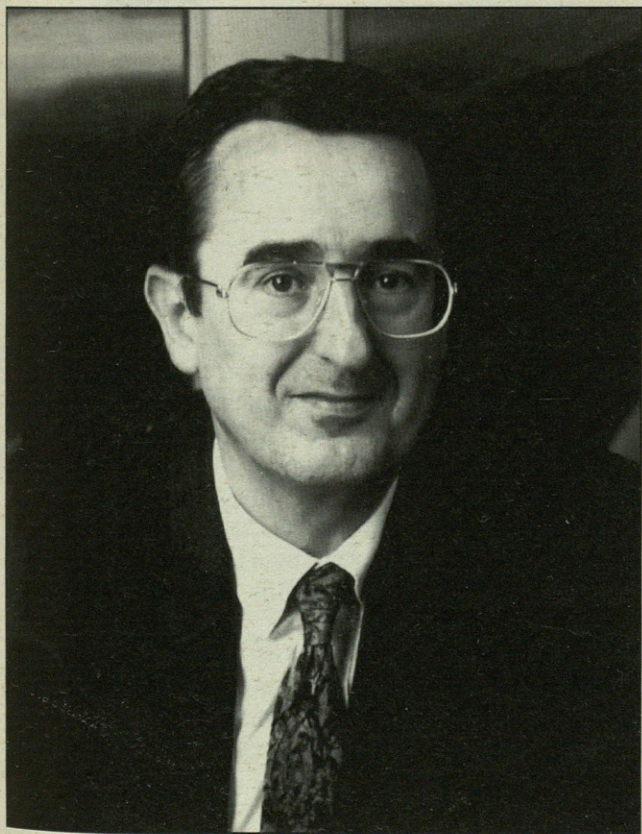
ESAN DIGU

Euskaraz egin nahi diren saio berretarako casting-ak egiten hasi dira Euskal Telebista eta Pausoka Produktora. «Goenkale»-k izandako arrakasta ikusi ondoren, antzeko beste produkzio bat egitera animatu dira eta edozein adineko jende euskalduna behar dute horretarako. Proiektu bat badute esku artean, Lanbide Heziketa buruzko serie baterako gidoiak prestatzen ari dira jandak eta urtarilean emititzen hasi nahi dute.

«Goenkale»-ko aktore gazte batzuek ere parte hartuko dute, seguru asko, Pausokaren proiektu berri honetan.

Hirurogei filme baino gehiago

eskainiko ditu ETB-2k ekainean. Filme ezezagunak, ezagunak eta zinemaren arrakasta oso handia izan dutenak tartekatuz, ikusle kopurua handitu nahi du telebistak. Besteak beste, Jean Jacques Annaud-en «El nombre de la rosa», Paul Verhoeven-en «Instinto básico» eta Robert Benton-en «Kramer contra Kramer» filmek ikusi ahal izango ditugu. Perry Mason abokatu ezagunaren abenturak kontatzen dituzten zenbait filme ere eskainiko ditu.

«ETB askoz ere ezagunagoa da orain».

AINHOA GERRA

■ Bertako albisteei buruzko informazioa eguneroko

Maddalen Iriarte eta Andoni Aizpuruk aurkeztutako albistegi honetan Euskal Herrian gertatzen denaren berri ematen da, gai desberdinak jorratuz, bai kulturarekin zerikusia dutenak, baita gizarte arloari dagozkionak ere. Kirolek ere tartea dute Gerardo Puenteren eskutik. (Astelehetik ostiralera, 12.30etan).

■ Lucky Luke-ren abenturak amaituko dira ostiralean

Bost astez eguneroko gure etxean sartu ondoren, bere abenturen 26 atal ikusi on-

doren, Lucky Luke *cow-boy* zintzoari agur esateko ordua iritsi da. Dalton anaia gaiztoak atxilotzeaz arduratzen den pertsonaiaren abenturak amaituko dira ostiralean, hilak 2an. Bere lekua, «Max miresgarria»k beteko du ekainaren 5etik aurrera.

■ Animalien bizitza gertutik ikusteko aukera

Aste honetan dokumental ugari izango ditugu ikusgai ETBn. Asteazkenean, esaterako, «Piztien mundu ikusgarria» saioaren lehen atala eskainiko du (hiru dira guttira). Telesail honek, naturaren mundua erakusten digu. «Killing for living» izen-

burua duen atal honetan, heriotzaz hitz egingo da. Animalien artean heriotza eguneroko gauza da eta arau bakarra hiltzea ala hilda gertatzea da. (Asteazkena, 31, 23.55tan).

■ Sidney Poitier-en «Buck eta predikaria» filmea larunbat gauean

Buck sarjento-ohia esklabu beltzen karabana baten gidaria da. Esklabu talde hau hegoaldeko estatuetatik mendebalderantz doa bizileku egoki baten bila. Buck-ek Ruth bere emaztea du alboan, eginkizun guttietan lagun.

Sidney Poitier, Harry Belafonte, Ruby Dee eta Cameron Mitchell dira 1972ko filme honetako aktore nagusiak. (Larunbata, 3a, 23.00etan).

■ Jesus Cifuentesen azken lana «Iparra» saioan

Celtas Cortos taldeko Jesus Cifuentes-ek «El caiman ver-

de», bakarkako bere lehen diskoa kaleratu berri du. Fermin Muguruza, Kepa Junkera eta beste zenbait euskal musikaririk hartu dute parte IZren estudioetan grabatu den proiektu honetan. Abeslariarekin elkarriketa, bideoak eta kontzertua eskainiko ditu «Iparra» saioak.

Beste zenbait gai ere jorratuko ditu: Sobradun antzerki taldeko partaideei eginiko elkarrizketa eta azken emanaldiaren irudiak, Easo abesbatzako Miguel Cortijori elkarrizketa, Cristobal Balenziagari omenaldia... (Osteguna, 1a, 00.45etan).

Z A P P I N G

Gazteak eta politikari buruzko mahaingurua Arrasate Telebistan

Hamabostero bezala, asteazken honetan, gaueko bederatzi terdietan, Nora eta Gorkak aurkeztzen duten «Gazte nahaste» saioa emitituko du Arrasate Telebistak. Hauteskundeak igaro berri diren garai honetan, gazteei politika interesatzen ote zaien galderari erantzuten saiatuko dira herriko alderdi politikoetan eta gazte mugimenduetan sarturik dabilen gazteekin egingo duten mahainguruan.

Ostegunean ere mahaingurua izango da ikusgai. Malzaga-Urbina proiektuan «Bidegorria» jartzeaz hitz egin da eta gai honetaz jardungo dute «Kalapie» taldekoek, Martin Elexpuru

idazleak, Besaide mendizaleen elkarreko ordezkari batek eta beste zenbait gonbidatuk. Mikel Irizar izango da moderatzailea. Ostiraleko hilaren 2an.

Alex Iturralde buzeatzaileari elkarrizketa Zarauzko Telebistan

Maiatzak 31, asteazkenean, Antxon Etxeberriak aurkeztzen duen «Bazekien» saioko pertsonaia Alex Iturralde da. Buzeatzaile profesionala da eta gaur egun Estatuko buzeatzaile onenen artean dago.

Zarauzko Itsas Naturan egiten du lan eta datorren astean buzeo ikastarobat irakasten hasiko da Zarautzen. Plentzian, Euskadiko Txapelketan

hartuko du parte.

Ostegunean, herriz, Irune Lasaren «Bertatik» saioan, Artezaleak Zarauzko elkarteak aurtan lehen aldiz antolatu duen diseinu grafikoko ikastaroak ezagutuko ditugu.

Euskal zinemagintzari buruzko saioa ETBn

Larunbatero bezala, euskal zinemagintzaren historiari buruzko «Una mirada al cine vasco» saioa taularatu du ETBren bigarren kateak. Saio dokumental honetan, ez da euskal zinemagintza zer den definitzen, Euskal Herrian egin diren edo Euskal Herriari buruz egin diren filmek erakustea du helburu nagusia. Grabatzerakoan izandako arazoak, tesuingurua eta antzeko beste gaiak ere jorratzen ditu. (Larunbata, 3a, 10.50etan).

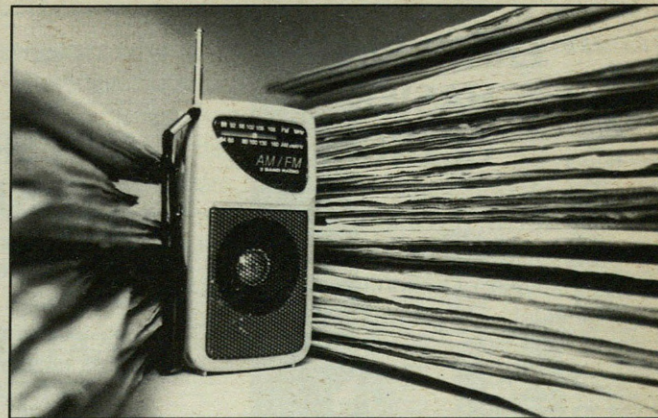
Goiz-goizetik irratia lagun

Beste arlo guztietan bezala, irratigintzan ere etengabe aldaketak izaten dira. Aldaketa hauetara egokitu beharra dago eta programazio aldaketak izan ohi dira honen adierazgarri, lehen informatiboa goizago eskaintzea, esaterako.

IRRATIGINTZAN joera berria sortu zen duela urte batzuk: gero eta goizago esnatzen gara, eta hau dela eta, magazinak goizago hasten.

Euskadi Irratiak ere goiza-
ren aldeko apustua egin du. Iazko irailean ordura arte bederatzietan hasten zen «Goizean behin» saioa, zortzietan jarri zuten, informatiboa bertan sartzeko asmoz.

Informatiboen betiko egituratik atera eta saioaren egiturari sartu nahi zuten, kontatzeko modua aldatu eta iritziak sartu, besteak beste. Iritziak sartzeko, bost «perezko ahots» bilatu zituzten: Jose Mari Velez de Mendizabal, Jon Bazterra, Pello Zubiria, Karmelo Urdangarin eta Koldo Ordozgoiti. Bakoitzak asteko egun ba-

Goizeko informatiboa aldatu nahi izan du Euskadi Irratiak.

tean hitz egiten du pil-pilean dauden gaiak. Aldaketarako informatiboetako eta saioko lan taldeak elkartu ziren.

Berrien protagonistekin zuzenean hitz egiten ere saiatzen dira. Baina euskaraz hitz egiten duen jendea topateko arazoak izaten dituztela esan digu Jaime Otamendik. «Oraindik konta-

tzeke moduan asko aurreratu beharra daukagu, erritmoan ere bai, eta baita politika ez diren beste gaiak jorratzen ere». Jendeak ondo hartu duen aldaketa da, eta arduradunak pozik daude, «oraindik gauza batzuk garatu behar badira ere».

AINHOA GERRA

B A G A K

■ Hamargarren urteurrena ospatuko du Bemeo Irratiak

Ekainaren 5ean, hamar urte beteko ditu Bermeo Irratiak. Data berezi hau ospatzeko asmoz, aste osoan programazio berezia izango du, sariketa bat barne. Ospakizun astea ondo bukatzeko entzuleekin afaria antolatu dute. Larunbatean, hila-
ren 10ean, afaria egingo da Artza frontoian.

■ Herriko bozak. Irulegiko Irratian

Maiatzaren 29tik aurrera, egunero, eguerditik hamabi terdiak bitartean, Irulegiko Irratiak mikrofonoak irekiko dizkie hauteskundeetako hau-

tagaiei. «Herriko bozak» izena jarri diote politikagintza jorratuko duten tarte berezi honi.

■ Segura Irratiko «Osasuntsu» saioan kolesterola hizpide

Kolesterola egun pil-pilean dagoen gaia da. Hau dela eta, gai hau aukeratu du Segura Irratiak datorren osteguneko «Osasuntsu» saioan jorratzeko, goizeko 11.05etan.

Ostiralean ere izango da zer entzun. Lazkao, Beasain, Ordizia, Zumarraga, Urretxu eta Legazpiko berri-emaile bereziek herri hauetako berriak zabalduko dituzte goizeko hamaiketatik aurrera.

A U R P E G I A

Idoia Azkorbebeitia (Durango Irratia)

1967ko ekainaren 22an jaioetako durangarra da Idoia Azkorbebeitia, Durango Irratiko albistegi arduraduna. Gazteentzako «Lapikoan» magazinean badu tarterik, elkarrizketak egiten laguntzen du.

Kazetaritza ikasketak bukatu eta berehala hasi zen aipatu irrastian lanean. Lehenago Radio Euskadin ere ibilia zen. Orain biak tartekatzen ditu, durangaldeko informazioa jorratzen baitu Radio Euskadin.

Musika saioa ere izan du, baina argi dauka berari gustatzen zaiona albistegietan lan egitea dela. Bere oraingo lana oso gustukoa du eta ez luke aldatuko. «Oso estresantea da, beti presaka gabiltza, baina era berean estres hori atsegina da», azaldu digu Idoiak.

Besteen artean, Bizkaia Irratia entzuten du gehienbat, «bizkaieraz delako batez ere».

ERAKUSKETA HASIERA GETXON

osteguna

Andra Mariko polikiroldegian, Erromoko Kultur Etxean eta Etxe Arrosan, Hiri Antolaketarako Plangintza Orokorraren erakusketa zabalduko da gaur, uztailaren 31 arte.

BILBO EUSKALDUNTZEN

Bilbo Berbetan ekintzen barruan, Irailako haurren eskolarteko KLIK aldizkariaren aurkezpena egingo da Auzo Etxean, 17.30etan.

ARGAZKI ZAHARRAK ZIZURKILEN

Zigurkilgo Udalak antolatu du «Herriko Argazki eta Dokumentu Zaharren Erakusketa», aspaldiko erretratoen bilduma

interesgarria eginez. Ekainaren 16 arte egongo da zabalik.

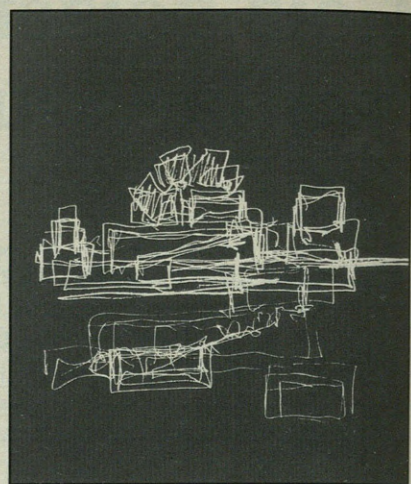
ANTZERKIA GASTEIZEN

Ekekei antzerki taldearen eskutik, «Hiltegia» antzerki lana ikusteko aukera izango da Iparralde Gizarte Etxean. Arratsaldeko 19.30etan hasiko da emanaldia.

BERTSO AFARIA BILBON

ostirala

Giro jatorrean bertsoak entzuteko (eta akaso botatzeko) parada izango da Bilbon. Boulevard Kafetegian egingo den bertso afarian, Sebastian Lizaso azpeitiarrak eta Jokin Sorozabalek parte hartuko dute. Zenbat Gara taldeak antolatuta, gaueko 21.00etan hasiko da.

Datozen irailean eta urrian New York eta Veneziako Guggenheim Museoaan lan egiteko 10 beka emango ditu Bilboko Guggenheim Proiektuaren Partzuergoak. Eskabideak egiteko orriak Guggenheim Proiektuaren Partzuergoak Bilbon duen egoitzan, Foru Aldundietako Kultura Sailetan eta Eusko Jaurlaritzako Lurralde Ordezkaritzetan jaso daitezke.

I H E S I

Huesca aldean, Pirinioetan gora

Pirinioetara itzuliko gara berriro ere, maiatzetik aurrera mendi hauek hartzen duten edertasun bereziak erakarrita. Neguan irmo iraun duten elurak urtzen hastarekin batera, mendien zirrikitu guztiak errekatxoz bete dira eta zelaietan loreak jaio, koloretsu. Orain da Pirinioak hobe ezagutzeko garaia, Europako mendikate ederrean murgiltzeko ordua.

Huescako probintziatik atera gabe egiten da Sarra urtegiari hasi eta Respumosoko aterbera iristen den txangoa. Inguru hauetan dauden aterbetxeak lagun, motxila arinago eramateko

aukera izango duzu.

Sallent de Gallego herri-txotik gora dagoen Sarra urtegiari hasiko dugu hiru orduko ibilaldia. Margo gorri eta zuriz estalitako bideak adieraziko dizu nondik nora jo behar duzun txangoaren hasierako metro hauetan. Ur Garbien haranetaraino igoko zara bide honetatik. Puntu honetan, ikuskizunak ur-jauziz betetako sakanetan murgilduko zaitu. Errekak harkaitz arte-tik behera, haitz-ebaki eta ur putzuak sortzen ditu.

Bideari jarraituz Onsora (leku iluna) iritsiko gara, eta hemendik gora, bidezidor

estu batetik joan beharko duzu, bidetxo hau baino ez baitago aurrera jarraitzeko, pareta eta erreka zuloaren artean. Pixka bat aurrerago, pagadi eder batean aurkituko duzu zure burua. Hemendik aurrera, aldapatsu jarraitzen du ibilbideak, Respumosoko urtegiari iritsi arte. Urtegiak ispiuaren lekua

betetzen du altuera honetan, ur garbietan Piedrafitako zirko osoa islatzen baita. Labarren ezkerretatik ekin eta berehala iritsiko gara 2.200 metrotan dagoen Respumosoko aterbera. Aterbe honetatik iteera berriak ere egin ahal izango dituzu, Bailaitouseko tontorrera, besteak beste ■

ELGOIBARREN DANTZA

Trinitate Jaierako Udal Musika eta Dantza Fundazioak antolatuta Gasteizko Traspasos dantza taldeak «Sombrias» koreografia eskainiko du. Herriko Antzokian izango da, 22.30etatik aurrera.

DEBAKO IX. ANTZERKI ASTEA

Zailtasun ugari gainditu ondoren, ekainaren 10era bitartean antzerki astea egingo da Deban, Goaz eta Kultura Batzordearen laguntzaz. Gaur, In Fraganti taldeaaren «Oleana» taularatuko da 22.30etan Zubelzu Zinemaren. Hilaren 3an Euskal Antzerki Talde Amateurren Batzarrea egingo da Goaz-en 19.00etan. Igandea 4-ean, Zubelzu zinemaren Peter Roberts mimoa izango da. Ekainaren 6an Poti, Kiki eta kiriki pailazoak ari tuko dira herriko ikastetxeetan. Hilaren

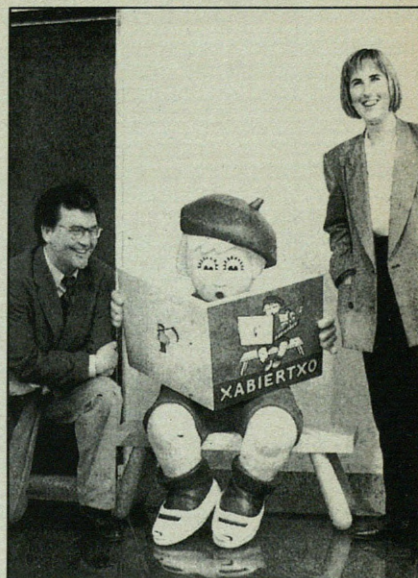
7an Aizarnako eskolune taldeak bere lana eskainiko du Goaz Aretoan 15.00etan eta ostiralean Sebastopolen Titiriteroen txanda izango da, Plaza Berrian. Azkenik, Maskaradaren «Ernesto izatearen garrantzia» antzerkiarekin bukatuko da Antzerki Astea.

Ekainak 3 HELETAN Larunbata NEGU GORRIAK

Nafarroa Behereko Heletan, Negu Gorriak, Dut eta Skunk taldeek beren azken lana aurkeztuko dute. Frontoian izango da kontzertua, 21.00etatik aurrera.

TXIRRI, MIRRI ETA TXIRIBITON TOLOSAN

Txirri, Mirri eta Txiribiton pailazoen espektakulu berria ikusteko aukera

Euskal Haur Literaturari buruzko erakusketa zabalik dago Bilboko Gran Viako aretoan. Hiru zatitan banatzen da erakusketa, haur literaturaren historia, gaur eguneko eskaintza editoriala eta partehartzean. Irakurri, ikusi eta parte hartzeko aukera, beraz.

M O K O F I N A

Gatza, sukaldeko osagarri txiki hori

«Izenak berak erakusten digunez, Euskal Herrian aspaldiko partez dugu ezagun eta lagun, laguntzaile. Inguruko hizkuntzetan bestelako izena ematen diote gatzari (salt, sel, sal, sale...).

Gatz larria eta xehea ditugu hemen, bigarrena askoz ere ohikoagoa eta xuabeagoa. Aurrenekoa apenas erabiltzen den etxean.

Arrainei egin baino lehen, haragiei egin eta gero, barazkiak eta horeak egosteko uretan, entsaladari ozpin eta olio bota aurretik, postregintzan kontuz... emango dugu gatz. Esnari ere inork nahasten dio.

Gatza ez gogortzeko, hegetasunak har ez dezan, ba-

liabide ximple batzu dituzu: ontzia ondo itxi edo gatz gutxi eduki, modu honetan ez baita lehortuko. Mahai-koan gauza berbera ez gertatzeko, arroz-ale batzuk ipi-

ni (eguratseko ura hauek irents dezaten). Era hauetara, gatz erabiltzeko prest izan- go duzu beti.

EDORTA AGIRRE

Asteko aholkua

Pudin, pat edo pastel bat egiten baduzu, erantsi gatz arraultzari, irinari, natari, eta abar, eta honela, hobeki zabalduko dira.

Gazitasuna, bestalde, tenperaturak gora egin ahala nabarmentzen da: jaki hotzak gezagoak gertatzen dira epel edota beroak dau- denak baino ■

izango dute Tolosako haur guztiek. Bi emanaldi emango dituzte, 16.30etan eta 18.30etan. Sarrerak salgai daude dagoneko.

CHAQUECO BARAKAL- DOKO ANTZOKIAN

Barakaldoko Antzokiak antolatzen duen Musika Berrien Zikloaren barruan, Craig Chaquecok «Erresistentzia» lana aurkeztuko du. Sustrai herrikoietara itzuliz, berrikuntza da nagusi musikari honen egitean. Arratsaldeko 20.00etan hasiko da.

ANTZERKI IHARDUNALDIAK

Getxo Antzokian, ikasturtean zehar udalerriko eskola eta ikastola publikoetan Getxoko Ume Antzerkia Bultzatzeko Elkartearen antzerki tailerretan egingako lana erakusten da. Goizeko

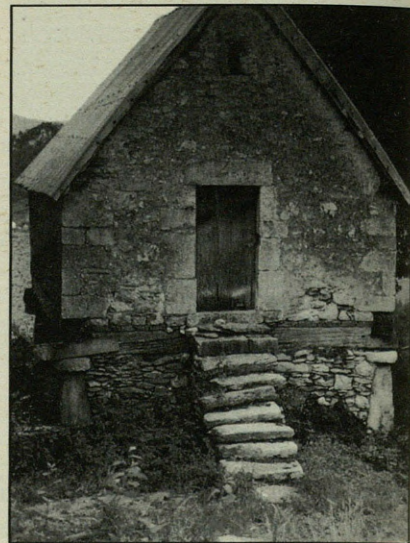
11.30etan hasita, sarrera dohainik izango da. Igandean ere jarraituko dute jardunaldiak.

BERTSO AFARIA MUTRIKUN

Mutrikoko Goizeko Izarra bertso eskolak prestatuta, Azpilaga, Okelar, Agirre eta Larrainaga bertsolariekin afaria egingo da Kai jatetxean. Txartelak 2.500 pezeta (96 libera) balioko du.

EKAINAK 4 MUSIKA ZELTIARRA ALGORTAN

Getxoko Kultur Etxeak antolatuta, zeltiar musika dastatzeko aukera izango da Algortan. Folklore honen erakusgarri, Sugan taldeak eskainiko du kontzertua, Algortako San Nikolas plazan. Emanaldia 20.00etan hasiko da.

Nafarroan zehar sakabanaturik dauden garaiko argazkiez osatutako erakusketa zabaldu da Donostian. Udalak, Kultur Udal Patronatuak eta San Telmo Museoa prestatuta, garai bateko Nafarroa erakusten duen erakusketa ekainaren 30 bitarte ikusi ahal izango da.

E T X E Z U L O A N

Hormetan loreak ageri

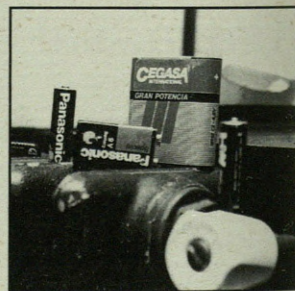
Lurraren maila ezberdinak dituzten jardinetan, lurra eusteko hormak egoten dira sarritan. Zeresanik ez, askoz ere politago geratzen dira landarez eta lorez estalita daudenean. Hornei itxura gris eta iluna kentzea oso erraza da. Dena den, eraikitzeako orduan argamasa ez

erabiltzea gomendatzen da, material honekin egindako eraikinetan landareak ez baitira hormara itsasten. Hiru motako landareak aldatu behar dira, horma guztiak ondo estalirik utzi ahal izateko.

Oinarrian, iratzeak landatzea duzu egokiena, batez ere, itzalean ere ondo hazten direlako. Hormaren gainaldean, abar luze eta itsasten direnak jarri itzazu. Geranioak, huntza eta Iberis semperflorens-ak aukera ona dituzu. Azken honek, gainera, urte osoan loreak ematen ditu. Azkenik, hormeko zirrikituetan ere hosto txikidun landareak ipintzera anima zaitze ■

Landare eta loreak indar bereziz hazteko garaian dira orain. Bizilagunarena baino leihgo apainagoa eduki nahi baduzu, jarraitu guk proposaturikoak. Ureztatzerako erabilitako urean ardo txuri piska bat nahastu, eta mozkoraren mozkorrean landareak eder loratuko zaizkizu. Te infusioak eta lurrarekin nahasitako kafe ehotuak ere indartzen ditu landareak ■

Pilekin antzeko gauza gertatzen zait beti. Beharrezkoak direnean, huts egiten dutela. Horrelako egoera larrietan pila berririk ez baduzu, amarru erraz baten bidez minutu batzuz bateria zaharren bizitza luzatzeko parada izango duzu. Bateria berririk iturri baten gainean ipini eta handik jasotako energiari esker martxan jarraituko dute, kanta amaitu bitartean besterik ez bada. Gero, berriak erosi behar! ■

METAL KONTZERTUA BILBON

Berriro ere Euskal Herrian ditugu Ratos de Porao musikari brasildarrak, beren soinuak 'gogrenak' erakustera. Oraingo honetan Bilboko Sala en Canal-en arituko dira, Levial eta Diskordia taldeekin batera, iluntzeko 20:00etatik aurrera. Sarreragatik 1.000 pezeta (38 libera) kenduko dizkizute.

MASKARADAREN ANTZERKIA BASAURIN

Azken egunotan ospea hartzen ari da Maskaradaren lan hau, Basauriko Sozial Antzokian izango da eguerdiko 12.00etan. Arrakasta eta kritika onez betetako Oscar Wildek idatzirikoa «Ernesto izatearen garrantzia» ikusteko, 450 pezeta (13 libera) ordaindu beharko dituzu.

EKAINAK

5

astelehena

ELGOIBARKO PARROKIA- ABESBATZA

Elgoibarko Udal musika eta dantza fundazioak egindako egitarauen barnean, Elgoibarko Parrokiako Abesbatzaren kontzertua eskainiko da parrokian, 19.30etan.

EKAINAK

6

asteazkena

ERAKUSKETA BERRIA ERROMON

Erromoko Kultur Etxean, ekainaren bederatzia bitartean, Kultur Etxearen Tailerren erakusketa egongo da. Goizeko 11.00-13.00 bitartean eta arratsaldeko 18.00-21.00 artean zabalduko da herriko 'artisten' emaitza erakusten duen eskaintza.

On Joxe Migel Barandiaran antropologo, etnologo eta jakintsu ataundarrari omenaldia egin nahi izan dio Bilboko Arte Ederretako Museoa. Horretarako, «Aita Barandiarani Omenaldia» izeneko erakusketa zabaldu du, Gipuzkoako Aldundiak eskainitako Euskal Herriko artisten grabatu eta poemekin. Zabalik egongo da ekaina, uztaila eta abuztuan.

O S A S U N A

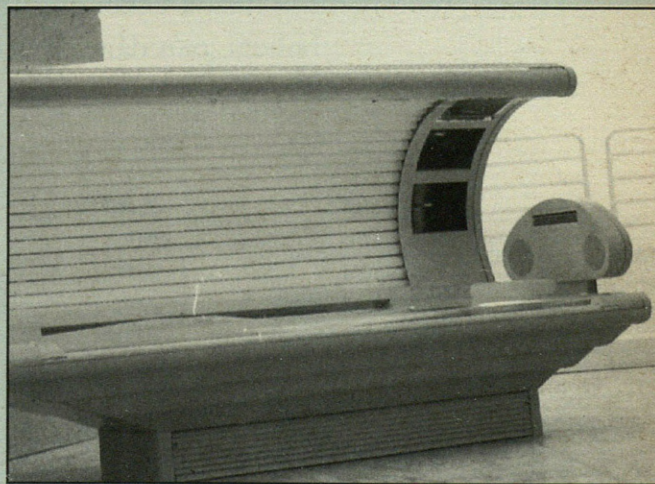
Izpi ultrabioletekin, kontuz!

Arrazoi komertzialak edo sozialak izango dira, baina egia esan ez da oharkabeen joango den kontua. Izpi ultramoreen erabilera larrazala artifiziai ki brontzeatzeko % 40an gehitu da azkenaldi honetan. Etxean erabiltzeko moduko eguzki-lanparen salmenta ikaragarri ugalduta da (eta ez ahaztu tratamendu estetikoaren zentroetan, eta orain irekitzen ari diren 'azala belzteko' zentro berezietan erabiltzen direnak). Beltzaren egotea, gaur egun, maila edo status sozial altuaren adierazgarria da, eta badira Europan bere saltzaileei izpi ultramoreen sesioak eskaintzen dizkieten konpainiak, behin kolore egokia hartu ondoren salmentak ere

gehitu egingo dituztela pentsatuz.

Eta harritzekoa da komertzio berri honetan bezeroak gizonetakoak izatea gehiago emakumeak baino. Sektoreko enpresario batek (emakumea bera, hain zuzen ere) horrela esplikatzen du gizonetako nagusitasuna: «Itxura txarrarekin esnatu arren emakume batek makilajearen laguntzaz begizuloak eta gainerako guztiak disimulatu ditzake; gizonetakoak, berriz, izpi ultramoreetara jotzen dute kasu horietan».

Baina izpi ultramoreen erabilera horrek kezkatzeko arrazoiak ere ekarri ditu, izpi horiek ez baitaude arriskuetatik libre. Zenbat eta uhin-

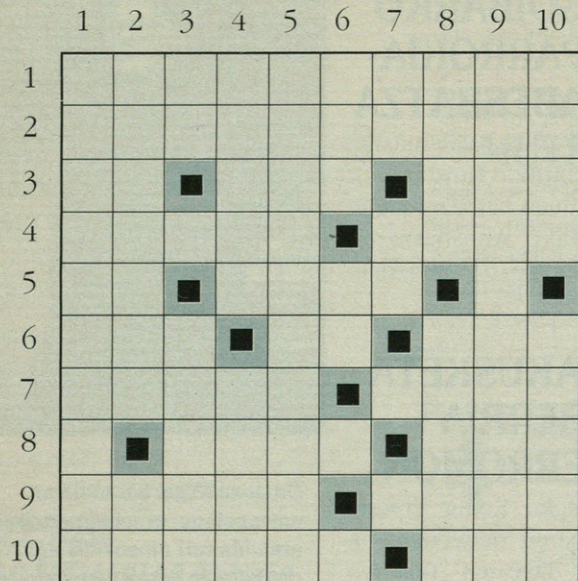
luzera motzagoa eduki, orduan eta kaltegarriagoa da argi-izpi bat izakiarentzat. Izpi ultramoreak hiru eratakoak dira: C motakoak atmosferako goiko geruzetan geratzen di-

ra, B motakoak erreduak sortzen dituzte (eta minbizia ere sor dezakete, neurritz kanpo hartuz gero). Eta A motakoak, eta horrelakoak dira kolorea hartzeko etxean na-

Denborapasa

Gurutzegrama

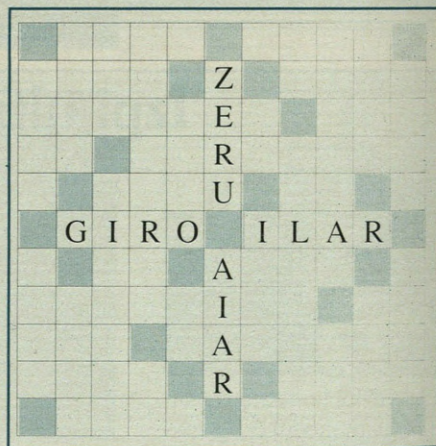

EZKER ESKUIN: 1.- Libertatea. 2.- Ezer egiteko ahalmenak. 3.- Erbioaren sinbolo kimikoa. Baita. Argi, hitz elkarketan. 4.- Automata. Interjekzioa. 5.- Rubidioaren sinbolo kimikoa. Aezkoako. Lehenengoa. 6.- Euskaraz eta kitto! Errepikatuz. fruitu tropikal bat. Gora egin. 7.- Harzabala. Gaueko argi. 8.- Bostehun. Etxeko animalia. Ardi, hitz elkarketan. 9.- Beldurtu. Hegazti mota. 10.- Zoriontsuak. Gipuzkoako herria.

GOITIK BEHERA: 1.- Agerpena. 2.- Etxola. Zulo hitzaren kontsonanteak. 3.- Modu-atzizkia. Boroaren sinbolo kimikoa. Txori mota. 4.- Sinesmenik ez duena, fedegabea. Puska. 5.- Tartean egokitua. 6.- Bete. Har ezak! Uranioaren sinbolo kimikoa. Potasioaren sinbolo kimikoa. 7.- Gar. Lehena eta azkena. Bat. Mila. 8.- Behi zain. Zuhaitz mota. 9.- Nazkagarri, higuigarri. 10.- Agiri mota. Baratza.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri, zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Azenario
Balakatu
Bekokiak
Nerabeak

4 letra

Abel
Aiar
Akta
Alak
Azak
Azal
Batu
Beti
Egia
Eliz
Eria
Ezak

Giro
Ibai
Ibar
Ilar
Izar
Kaka
Laua
Peto
Riau
Tati
Zeru
Zuri

7 letra

Bizkiak
Eztenak
Galeper
Karatea

2 letra

An
Bb
Be
Ik
Kk
Ra
Ut
Zi

3 letra

Ari
Tar
Tua
Zil

—Hieroglifiko a—

1	2	3	4	5											
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15						

		Hezea	▼	Ibarra	▼	Meatzea	▼	(Infin.) Akitu
		Galtzarbea		Dirua		Alea, garaia		
		▶		▼		▼		▼
Harrera ona	▼	Lokatza	▼	Zorteak	▶			
Pelegrinak		Röntgen		Oinaze		3		
▶		▼		▼			Batu	▶
	8						Ihardun	15
Kontso- nantea	▶	Hika	▶				▼	Eraila
Erakus- garria		Etorki- zunak	1	12		7		
▶		▼			Ez emea	▶		▼
					Izpirituzko osagaia			
Suari dariona	▶			Euskal atzizkia	▶			
Su		13		Azkenekoa		Partitiboi	▶	
▶						Gizon izena	9	
	14		Kolore- argia	▶	▼			Bokala
			Argi, hitz elkarketan	▼		▼		Ala
						5		
Begirada	▶	▼	Naizen honek	▶			Interjek- zioa	▶
Funtsa, zentzua			Jainko egiptiarra	11			N bikoitza	2
▶			▼				▼	
	6		4					
Agiri mota	▶			Ipar, ardoa	▶			
								10

2 A GURA - H

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

[illegible]

Hieroglifikoa:

Hiri burua

Kate hitzak

Bosteko ttipiak

A 1. Anokta, 2. Oskol, 3. Belokki

4. Tokia, 5. Zaliak.

B 1. Bokale, 2. Karak, 3. Gauria

4. Lukki 5. Belkinn

O	P	I	O	A	Z	A	O	
U	T	I	K	F	E	R	I	Z
B	I	L	K	F	E	R	I	Z
E	A	S	I	K	A	T	E	K
I	E	A	M	L	A	N	X	U
F	E	Z	E	R	L	I	G	I
J	A	N	X	Z	A	M	X	Z
B	O	L	A	T	O	K	I	S
O	R	O	I	R	A	N	I	A
N	I	R	I	L	O	R	R	I
A	E	T	Z	B	A	O	A	

Bosteko ttipiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Garbia
2. Aldrebesak
3. Baionako ibaia
4. Saski handia
5. Elikagaiak

1. Lehoien harrobia
2. Zarama
3. (Infin.) Nabaritu
4. Ubela
5. Soldatak

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

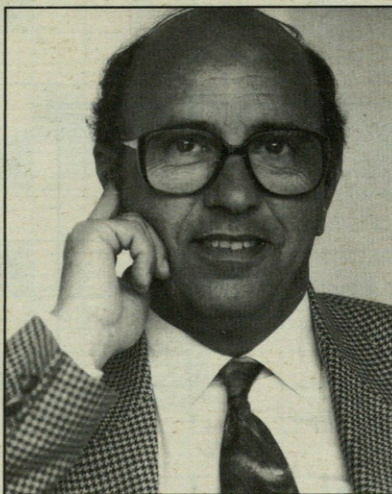
Autodeterminazioa beti

GOGOETA eskatzen zaigun hauteskunde garai honetan, gonbitea luzatzen dizuet gogoeta egin dezagun gure Euskal Herri maiteaz, zeinak 150 urteko menpekotasun espainiar-frantsesaren ondoren ere baikor beha lezakeen nola bere herritarrek ez duten etsitzen eta borondate trinkoa azaltzen duten herri subiranolegez aritzeko.

XX. mendearen amaieran bizi gara, gizarte zibilizatuak giza eskubideak errespetatzeaz mintzo diren garaian, komunikazioak azkarrak eta nahi izanez gero egiazkoak diren garaian, eta esparru honetan lortu beharko dugu nazioarteko komunitateak lagundu gaitzan estatu espainol eta frantsesa behartzen izenpetuta dituzten itunak errespetatzera, eta benetako demokraten legera jokatuz, bete ditzaten NBERen Agiriko 1-2 eta 55 artikulua, Helsinkiko 1975eko Deklarazioa eta abar... euskal herritarrok gure etorkizuna libreki erabakitzeke dugun eskubidea ezagutuz. Hots, Euskal Herriaren autodeterminazio eskubidea.

HAUTESKUNDE kanpaina bukatu berrikan mezua bidali behar zaie politikari espainolistei. Justiziazko arau oinarrikoiei jarraiki, ezin liteke hemen politika espainolista egin konkistatzaile izanik ez bada, zeren eta Euskal Herrian bizi baikara eta hau ez da Espainia.

Hemen bizi diren etorkin ugariak 'bere' mantentzea dute agian interes bakarra, eta tolerantzia beharra daukan gizarte batean gatazka saltzen dute -etorkinei ziurtatuz baskongadetako errealtate espainola onartzen ez dugunok erogutxi batuz baino ez garela-. Eta uste dut funtsean, salbuespenak salbu, jaio-tzeaz espainola izan eta hemen bizi den edozein langilek badakiela euskaldunok jende jatorra garena, hemen ondo bizi dela eta biziko dela, eta nahiz eta seguru-ez euskara ikasteko ez den gai izango, zortzi, hamabi edo batek daki zenbat deitura euskaldun izateaz harro claudenak bezain integratuta bizitzeko aukerak badauzkala.

TXOLO LANDALUZE

Euskaria-ko kidea

Gure tradizio munizipalista handiak arrazoi nahikoa beharko luke hauteskundearen emaitzen ondorenean alderdiek elkar ulertze saioa egin dezaten oinarri abertzaleko itunak eta gure subiranotasun kuota handitzeko helburuak lortzekotan.

GAUR egun bide bakartzat borroka armatuaren alde apustua egiten dutenek eta planteamendu nazionalistetatik be-
rau salatzen dutenek, biek, badakite helburua gure herriarentzat subiranotasun handiagoa lortzea dela. Ondorioz, beharrezkoa da gaur egun bereizten gaituzten diferentzia handien gainetik herria egin dezagun posible egingo duen foroa eratzea.

Eta autodeterminazioa da gakoa; denok onartzen dugu prozesua gatazkaren irtenbide legez, eta inork ez du zalantzarik eskubide horren bitartez euskaldunok erabakiko dugula gure etorkizuna.

Autodeterminazio eskubidea gauzatzeari bere horretan subiranotasun-ekin-tza da; eta gurean gatazka amaitzeko eta herri proiektua abiarazteko bidea izan liteke.

HURBILEKO erreferentziak baditugu (Irlanda) pentsatu ahal izateko maila honetako prozesu bat zabaltzeak borroka armatuaren auzia konponduko lukeela, eta ausartuko nintzateke esatera eusko-espainiar-frantses gatazkari honelako irtenbide politikorik topatu ezean ez dugula bakerik izango Euskal Herrian.

Azken garaioan, gatazken soluziobidean ere partaidetza izan duten elkar-teen bitartez gizarte zibilaren berpizte bat ezagutu dugu, eta entzun ahal izan ditugu politikariak partaidetza batzuk txalotu eta bide hori jorratu dadin eskatzen.

Gizarte zibila eratu behar dela pentsatzen dutenetakoa naiz. Elkar-teen bitartez zeregin handia dute gure herriaren etorkizunean, eta gure jendeak elkar-teen konprometuz lotzen duen neurrian, mobilizazio gaitasuna eta kontzientzia sozial eta nazionala hazi egingo dira.

KONBENTZITUTA egonik herri baten bizitzarako modu bakarra askatasuna dela, eta gainera gure arrantza, industria... defenditu nahirik, konbentzitzen ditzagun hurbilenekoak eta gure eskarier harritzen direnak soilik subirano izan nahi dugula, Luxenburgo, kasu, subirano den bezalaxe. Eta Europako herri zaharrena garenez, ez dugu entenditzen nork esan lezakeen ezetz.

Espainiar eta frantsesek beti amarrua egin eta zer nahi duten badakigunez, gure hizkuntza eta gure kultura amore eman gabe defenditu ditzagun, eta zaila badirudi ere, beharrezkoa da hiru alderdi abertzaleen arteko lankidetzari eta akordio prozesu bat, aurrera doan heinean arerioa urduri jarriko duena bestalde.

Jakitun naiz gizarte mugimenduen baitan zerbaite badela martxan, lehen esandako autodeterminazioarene aldeko foro hori izan litekeena.

Gogoetak amaitzeko, lagun, gonbitea egiten dizut pentsa dezazun zein modutan zure tolerantzia, lankidetzari eta konprometuz mailak lagunduko duen hainbeste maite dugun Euskal Herriaren etorkizuna eraikitzen.

denok BILALDIAra!! @ek

BIZKAIKO
ALFABETATZE
EUSKALDUNTZE
KOORDINAKUNDEA

ARRATIA

tf.: 631 56 57

BILBO

tf.: 424 48 70

BUSTURIALDEA

tf.: 625 35 96

DURANGALDEA

tf.: 491 72 40

ENKARTERRIAK

tf.: 667 03 12

HEGO URIBE

tf.: 440 06 17

IBARREZKERRA

tf.: 472 06 29

LEA ARTIBAI

tf.: 412 40 21

MEATZALDEA

tf.: 664 17 97

TXORI HERRI

tf.: 454 39 67

URIBE BUTROE

tf.: 674 43 16

URIBE KOSTA

tf.: 420 47 24

- Segurutik zuregandik hurbilago gaude, zu hobeto zerbitzatzeko
- Segurutik noranahi joanda ere, Laguntzarako Telefonoa izango duzu
- Segurutik Bidaietarako Laguntzan Estaldurarik Hoberenak izango dituzu
- Segurutik Peritazioa Azkar baino azkarragoa izango da
- Segurutik zure Hobariak kontuan hartuko ditugu
- Segurutik gure prezioen truke ez duzu estaldura hoberik aurkituko

SEGUROS LAGUN ARO
ASEGURUA

Euskadiko Kutxa Taldekoa